

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "วาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม" ครั้งนี้ พบว่าจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ให้นิยามความเป็นชาติไทย โดยใช้ คำ วลี และข้อความในบริบททางสังคม วัฒนธรรมและการเมือง เพื่อสร้างอุดมการณ์ชาตินิยมชาวไทย พร้อมกับแสดงนิยามความหมายของชาตินิยมผ่านวาทะในรูปแบบต่างๆ และวาทกรรมในเรื่องชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีรูปแบบ องค์ประกอบทางวาทกรรมและมีความสัมพันธ์กับภาษาทางกรรมเมืองในการกล่าววาทะ

ก่อนที่จะกล่าวถึงผลการวิจัย จะขอเสนอที่มาของลัทธิชาตินิยม และ สภาพบ้านเมืองของประเทศไทย ก่อนที่จะจอมพล ป. พิบูลสงคราม จะขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อทำความเข้าใจในบริบทของสังคมไทย โดยย่อ ดังนี้

ที่มาของลัทธิชาตินิยม

ความรู้สึกชาตินิยมในยุโรป เริ่มขึ้นในประเทศต่างๆ หลังสงคราม 30 ปี ซึ่งยุติลงด้วยสนธิสัญญาแวร์ซายส์ ค.ศ. 1648 สนธิสัญญาฉบับนี้ให้สิทธิประเทศต่างๆ เลือกรับนับถือศาสนาได้ตามความต้องการ นอกจากนี้ยังให้กษัตริย์และเจ้าผู้ครองนครต่างๆ มีอำนาจการปกครองเหนือศาสนา ปัจจัยอีกประการหนึ่งคือ การปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ชาตินิยมปรากฏเป็นครั้งแรกในการปฏิวัติฝรั่งเศส 1789 ต่อมาจึงกลายเป็นอุดมการณ์ที่แต่ละประเทศนำไปใช้เพื่อผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติตนเป็นที่ตั้ง จนกลายเป็นสงครามโลกครั้งที่ 1 ในที่สุด ต่อมาจึงเกิดขบวนการชาตินิยมในอาเชียอาคเนย์ ซึ่งมาจากแรงผลักดันของความต้องการเอกราชของประเทศอาณานิคมซึ่งถูกมหาอำนาจตะวันตกยึดครอง ดินแดนแถบนี้ยังไม่มีลักษณะเป็นชาติ คงกระจัดกระจายกันในลักษณะของแว่นแคว้น อาณาจักร หรือรัฐ อำนาจและอาณาเขตของการปกครองขึ้นกับความเข้มแข็งและแสนยานุภาพของผู้นำ เมื่อตกเป็นอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตกถูกครอบงำด้วยวัฒนธรรมและการผลิตตามแบบที่แม่เมืองกำหนด ถูกขูดรีดผลประโยชน์และเอาเปรียบในเรื่องต่างๆ จึงได้มีการรวบรวมพลังในรูปของขบวนการต่างๆ โดยมี

จุดมุ่งหมายเพื่ออิสรภาพ เสรีภาพ และการก่อตั้งรัฐเอกราชในที่สุด ชาตินิยมในเอเชียอาคเนย์จึงเป็นปฏิกิริยาของประเทศอาณานิคมที่เรียกเอกราชอธิปไตยเพื่อชาติตน

สำหรับชาตินิยมในเมืองไทยมีขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 6 อันเป็นยุคที่ไทยก้าวเข้าสู่ความเป็นรัฐชาติแล้ว รูปแบบของชาตินิยมเป็นเรื่องที่ผู้กำหนดให้ โดยการย้าในความภาคภูมิใจใน “รูปแบบของความเป็นไทย” คำว่า “ชาติ” เพิ่งปรากฏขึ้นภายหลังจากการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 แต่เดิมคนไทยใช้คำแทนชื่อประเทศว่า “ราชอาณาจักร, ราชอาณาจักร, แผ่นดินหรือเมือง เป็นต้น ทั้งนี้เพราะคำว่า “ชาติ” เป็นคำใหม่ มีความหมายเฉพาะกล่าวคือ “ชาติ” หมายถึง “คณะบุคคลซึ่งอยู่รวมกันในห้องที่หนึ่ง พูดภาษาอย่างเดียวกัน เกี่ยวกันกันโดยสืบเชื้อสายเดียวกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีและนิสัยใจคอคล้ายคลึงกัน” แม้ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช พระมหากษัตริย์จะทรงมีพระราชอำนาจ และปกาศิตในการสั่งการเด็ดขาด แต่เพียงพระองค์เดียวก็ตาม หากแต่ด้วยคติธรรมแห่งศาสนาพุทธที่เป็นศาสนาประจำชาติ จึงทำให้การใช้พระราชอำนาจได้ถูกจำกัดด้วยกรอบแห่งศีลธรรม ความศักดิ์สิทธิ์และพระราชอำนาจบารมี ของพระมหากษัตริย์ต้องมีพื้นฐานทางศีลธรรมรองรับ

ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ คติของเทวราชาเริ่มถดถอยลง แม้องค์ประกอบแห่งสถาบันจะยังคงไว้ พระราชอำนาจอันชอบธรรมและพระบรมเดชานุภาพของพระมหากษัตริย์ จึงเกิดพระราชภารกิจที่ผูกพันกับศาสนา และอาณาประชาราษฎร์ในทางพระมหากษัตริย์คุณเพื่อให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข จึงถือเป็นหน้าที่ของประชาชนทั้งปวง ก็ต้องตอบแทนพระเดชพระคุณด้วยการรับราชการไม่ว่าจะเป็นมูลนาย หรือไพร่ “กษัตริย์” คือกลไกสำคัญในการสร้างชาติบ้านเมืองและคงไว้ซึ่งเอกราชตลอดจนวิถีชีวิตของคนไทยที่สืบเนื่องโดยตลอดมา

ความหมายของ “ชาติ” ตามนัยสากลความเป็นชาติ หมายถึง การมีอาณาเขตแน่นอน มีประชาชนอาศัยอยู่และมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ส่วนความเป็นมาของชาติหรืออดีตของชาติไทย ได้รับการอธิบายผ่านวิชาพงศาวดารซึ่งเป็นเรื่องราวของพระมหากษัตริย์ไทย ฉะนั้นความรู้ความเข้าใจของผู้รับการศึกษาจึงเป็นภาพของผู้นำไทยซึ่งกอปรด้วยบรมเดชานุภาพและทรงธรรมตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ของรัฐ สภาพการณ์สังคมไทยช่วงสมัยปลายรัชกาลที่ 5 เป็นเรื่องของความแปลกใหม่ที่มีผลมาแต่ระบบการศึกษาและการเปิดรับเทคนิควิทยาการตะวันตก ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นกับการปกครองไทยในเวลาต่อมา

ปัญหาที่ผู้ปกครองต้องเผชิญคือ "ความเชื่อมั่นในพระราชาโบายของพระมหากษัตริย์นับแต่จะเบาบางลง" ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบ้านเมืองมากขึ้น ทั้งยังเรียกร้องให้เห็นความสำคัญของพลเมือง ในฐานะเจ้าของชาติร่วมกัน" หนังสือพิมพ์จะเป็นภาพสะท้อนของวัฒนธรรมและความคิดแบบตะวันตก หนังสือพิมพ์จึงเปรียบเสมือนกับตัวกลางในการถ่ายทอดความเป็นไปของประเทศต่างๆ ความเจริญของทางเทคนิควิทยา และระบอบการปกครองของนานาประเทศ นับเป็นการเสริมสร้างความรู้ของผู้อ่านให้กว้างไกลไปจากโลกของเมืองไทยที่ตนเคยรู้จัก

ประชาชนผู้ได้รับการศึกษา ต่างมีความปรารถนาที่จะเห็นประเทศชาติเปลี่ยนแปลงแนวทางไปในรูปแบบของเสรีนิยม และในต้นสมัยรัชกาลที่ 6 เสียงเรียกร้องให้เมืองไทยมี "คอนสติติวชัน" เป็นเรื่องที่ปรากฏอย่างชัดเจนในสังคมของผู้มีการศึกษาในกรุงเทพฯ การรวมพลัง เพื่อเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเดิม หรือที่รู้จักกันในนาม "กบฏ ร.ศ. 130"

กบฏ ร.ศ. 130 แนวคิดเรื่อง ชาติบ้านเมือง ที่กลุ่มทหารผู้ก่อการถือเป็นเป้าหมายในการเผยแพร่ให้ "ความรู้ใหม่" แก่ประชาชน นั่นก็คือการเน้นในผลประโยชน์ของประเทศชาติ โดยเสนอแง่คิดว่า สถาบันผู้นำเป็นเรื่องที่เปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม ส่วนจะเป็นรูปแบบใดนั้นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศโดยส่วนรวมศักดิ์ศรีของประเทมิได้อยู่ในตัวผู้นำ แต่ต้องเน้นในความเจริญของประเทศและความสุขลบลมบูรณ์ของประชาชน ผลจากการเกิดกรณี กบฏ ร.ศ.130 ได้ก่อให้เกิดความสะเทือนพระราชหฤทัยแก่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นที่มาของนโยบายชาตินิยมในรัชสมัยของพระองค์ หลักการแห่งอุดมการณ์ชาตินิยมของรัชกาลที่ 6 แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ทรงเผชิญอยู่ได้อย่างชัดเจนที่สุด สิ่งแรกที่ทรงตอบได้คือ ความนิยมในลัทธิการปกครองอื่นที่มีชื่อ "ราชาธิปไตย" เป็นเรื่องของคนที่มีชื่อ "ไทย" เพราะเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับชาติไทย ประเด็นต่อมาที่ทรงเน้นคือ "ความหมายของชาติไทย" "รูปแบบของความเป็นไทย" และ "หน้าที่ของคนไทย" ทั้งหมดนี้เป็นเนื้อหาสำคัญที่ทรงปลูกฝังให้คนไทยต้องยึดมั่น เพราะมิเช่นนั้นต้องประสบกับภัยพิบัติ คือ ถูกกลืนจากชาวจีน จีนจะมาทำลาย "ความเป็นไทย" และจะใช้สิทธิพลครอบครองแผ่นดิน ผลประโยชน์และการดำเนินชีวิตของคนไทยภัยของประเทศและประชาชนตลอดจนวิธีการขจัดภัย สื่อในการปลูกฝังออกมาในรูปของบทพระราชนิพนธ์ต่างๆ ทางหนังสือพิมพ์ สารระสำคัญของแนวพระราชดำริของ

พระองค์เกี่ยวกับเรื่องนี้ก็คือทรงเห็นว่าระบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบสาธารณรัฐ ไม่เหมาะสำหรับเมืองไทย (คัดสรรจาก อัจฉรา กมทพิสมัย, 2525: 5-51)

สภาพบ้านเมืองก่อนที่จอมพล ป. พิบูลสงครามเข้ามาเป็นผู้นำประเทศ

ก่อนที่จอมพล ป. พิบูลสงครามจะเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ราวช่วงศตวรรษที่ 18 เป็นช่วงที่ ในยุโรปตะวันตก เกิดความตื่นตัวต่อลัทธิชาตินิยม ที่เป็นแนวความคิดที่มอบความจงรักภักดี ให้กับชาติ แทนศาสนา หรือกษัตริย์ (จุลลา งอนรถ, 2513:6) โดยเริ่มตั้งแต่หลังการปฏิวัติใน ฝรั่งเศส (สมเกียรติ วันทะนะ, 2544: 71) เป็นตัวอย่างให้กับชาติอื่นๆในยุโรปเรื่อยมา ชาตินิยมจึง ได้เผยแพร่ออกไปยังประเทศต่างๆ

สำหรับในประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงนำนโยบาย ชาตินิยมมาเผยแพร่ เพื่อดำเนินมาตรการบางอย่างเพื่อหาทางควบคุมคนจีนในประเทศไทย มิให้ เคลื่อนไหวไปในการทำงานปลุกฝังความรู้สึกชาตินิยมในหมู่คนจีนที่รัฐบาลสาธารณรัฐ นำโดย ดร.ซุน ยัตเซ็น ได้ดำเนินการกระตุ้นเตือนให้ชาวจีนโพ้นทะเล รำลึกถึงแผ่นดินเดิมของตน และเรียกรายเงิน จากชาวจีนในไทยกลับไปแผ่นดินใหญ่ เพื่อสนับสนุนกิจการของรัฐบาลสาธารณรัฐ ที่กำลังต่อสู้ เพื่อโค่นล้มรัฐบาลแมนจู (ชาญวิทย์ เกษตรศิริและคณะ, 2529:129) ในขณะเดียวกันก็พยายาม ผลักดันคนจีน โดยทรงประกาศให้พระราชบัญญัติสัญชาติขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2454 กำหนดให้ผู้ กำเนิดในราชอาณาจักรไทยเป็นคนไทย ไม่ว่าจะมามีบิดามารดาเป็นคนสัญชาติใด ทั้งนี้เพื่อให้ ลูกหลานจีนได้กลายเป็นคนไทยต่อไป

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังได้ทรงประกาศใช้พระราชบัญญัติ โรงเรียนราษฎรเมื่อ พ.ศ. 2461 เพื่อให้ทางราชการสามารถควบคุมโรงเรียนจีนมิให้เป็นเครื่องมือ เผยแพร่ความรู้สึกชาตินิยมของคนจีน (จุลลา งอนรถ, 2513) แต่ผลที่ได้นั้น กลับเป็นการยิ่งกระตุ้น ความรู้สึกเรื่องชาตินิยมในกลุ่มชาวจีนในไทย และทำให้คนจีนกับคนไทยในประเทศ เกิดความรู้สึก แบ่งแยกกันอย่างเด่นชัดขึ้นไปอีก (ชาญวิทย์ เกษตรศิริและคณะ, 2529:131) ชาตินิยมในยุค ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงเป็นชาตินิยมที่เน้นความรู้สึกในการเป็นไทย มากกว่าที่จะแบ่งแยกคนไทยออกจากคนต่างชาติตามการสืบสายโลหิต และลักษณะชาตินิยมที่

เกิดในสมัยของพระองค์นั้น เป็นการแข่งขันและต่อสู้ ระหว่างชนชาติเจ้าของดินแดนและชนกลุ่มน้อย (ชาญวิทย์ เกษตรศิริและคณะ, 2529:130)

นโยบาย และท่าทีของไทยที่มีต่อชาวจีนในประเทศไทย ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีมากที่สุด ในเมืองไทย จะแปรเปลี่ยนไปตามพระราชดำริของพระเจ้าแผ่นดินในแต่ละยุคสมัย ชาวจีนที่อาศัยอยู่ในเมืองไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 จึงมีความรู้สึกที่ต่างจากเมื่อครั้งรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นมิตรกับชาวจีน เสด็จสวรรคตของรัชกาลที่ 5 เป็นการเริ่มต้นของจุดเปลี่ยนชาวจีนในเรื่องความรู้สึกในความเป็นชาติของชาวจีน เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวครองราชย์สมบัติ ได้ทรงประกาศนโยบายต่อต้านชาวจีน ชาวจีนในไทยเกิดการโต้ตอบกับนโยบายอันนี้ โดยการนัดหยุดงานครั้งใหญ่ของชาวจีนในไทย และเป็นที่มาของการรวมตัวกันของชาวจีน กับการก่อตัวลัทธิชาตินิยมในหมู่ชาวจีนในไทย ต่อมา ดร. ชุนยัตเซ็นได้แสดงความสนใจชาวจีนโพ้นทะเล และได้เยี่ยมชาวจีนในไทยและส่งคนมาเปิดสาขาพันธมิตรปฏิวัติจีน ทำให้คนจีนในไทยมีความหวังในตัวรัฐบาลของสาธารณรัฐที่ต่อสู้กับรัฐบาลแมนจู ที่จะดูแลและปฏิบัติต่อตนด้วยความใส่ใจ ด้วยการกระตุ้นเตือนความรู้สึกชาตินิยมให้เกิดในหมู่ชาวจีนในไทย อันเป็นวิธีการของลัทธิชาตินิยมเดียวกันกับที่รัชกาลที่ 6 ทรงใช้ ชาวจีนในไทยในยุคนี้ได้เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เช่น การปฏิวัติของชาวจีน การเปิดโรงเรียนจีนโรงเรียนที่กรุงเทพฯ ชื่อว่าโรงเรียนหัวยี่ การออกหนังสือพิมพ์จีนฉบับแรก และหนังสือพิมพ์จีนก็เป็นสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ลัทธิดังกล่าวเป็นอย่างดีในหมู่ชาวจีน (ชาญวิทย์ เกษตรศิริและคณะ, 2529: 130,159-161)

เมื่อสิ้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ขึ้นครองราชย์สืบสันตติวงศ์เป็นลำดับต่อมา ทรงแสดงท่าทีอันเป็นมิตรกับชาวจีน(จุลลา งามรณ, 2513:45) และมุ่งที่จะปรับปรุงเศรษฐกิจ และภาวะการเงินในประเทศ โดยไม่ได้เน้นที่จะสานต่อนโยบายชาตินิยมต่อ แม้ว่าพวกชาวจีนในประเทศไทย จะได้แสดงความรู้สึกทางด้านชาตินิยมให้ปรากฏ ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น คำว่าบาตรไม่ยอมซื้อสินค้าญี่ปุ่น ส่งเงินไปช่วยกองทัพจีนในการสู้รบกับญี่ปุ่น แม้รัฐบาลต้องเข้มงวดกวดขันกับชาวจีน แต่การกระทำของรัฐบาลก็เพื่อป้องกันมิให้ความยุ่งยากเกิดขึ้นเท่านั้น นโยบายโดยทั่วไปแล้วรัฐบาลมุ่งปฏิบัติต่อชาวจีนอย่างอะลุ่มอล่วย และพยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างคนจีนกับคนไทย ชาตินิยมไม่ได้รับการปฏิบัติและปลุกฝังจึงขาดช่วงไป (จุลลา งามรณ, 2513:45)

ลำดับต่อไป ใคร่ขอขยายความถึงสภาพทางการเมืองการปกครอง สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และพื้นฐานทางวัฒนธรรมของประเทศไทยก่อนจอมพล ป. พิบูลสงครามประเทศไทย เป็นนายกรัฐมนตรี ดังนี้

สภาพทางการเมืองการปกครองของประเทศไทย

ช่วงก่อนหน้าที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม จะมาเป็นนายกรัฐมนตรีได้ 5 ปีนั้น ประเทศไทย เพิ่งเปลี่ยนจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยการทำการของ "คณะราษฎร" ประกอบด้วย พระยาทรงสุรเดช พระยาฤทธิอัคเนย์ พระประศาสน์พิทยายุทธ กลุ่มบุคคลที่ทำการยึดอำนาจการปกครองจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (ที่มา <http://www.odi.stou.ac.th/King7/coFacultyPub.asp>) ขอพระราชทานรัฐธรรมนูญปกครองประเทศ ตรงกับวันที่ 24 มิถุนายน ในปี พ.ศ. 2475 และได้ยึดถือวันเดียวกันนี้เป็นวันชาติในเวลาต่อมา แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง กระทำลงไปโดยบุคคลกลุ่มเดียว ที่มีความรู้ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ราษฎรทั่วไปนั้น ยังไม่รู้จัก หรือ เข้าใจ และยังไม่ได้มีการเตรียมตัวสำหรับการปกครองชนิดนี้ กอปรกับ เกิดเหตุการณ์บางประการในด้านปกครอง ความที่ บ้านเมืองยังไม่สงบเรียบร้อย และเกิดแย่งชิงอำนาจกันเองอีกอย่างหนึ่ง (จุลลา งอนรด, 2513:44-45)

เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2476 พระยาพหลพลพยุหเสนา หลวงพิบูลสงคราม และผู้ก่อการอื่นๆทำการยึดอำนาจการปกครองจากคณะรัฐบาลของพระยามโนปกรณนิติธาดา และได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พระยาพหลพลพยุหเสนาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (จุลลา งอนรด, 2513:41) เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน ในปีเดียวกัน หลังจากที่รัฐบาลชุดพระยาพหลพลพยุหเสนา เข้ามาบริหารประเทศไม่นานนัก ก็ได้เกิดกบฏบวรเดชทำการล้มล้างอำนาจของรัฐบาลเมื่อเดือนตุลาคม 2476 ด้วยเหตุผลว่า รัฐบาลได้ปล่อยให้บุคคลกระทำการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ จนได้เกิดการสู้รบระหว่างทหารของรัฐบาลกับฝ่ายพระองค์เจ้าบวรเดช แต่ในที่สุดฝ่ายรัฐบาลได้รับชัยชนะ ทหารฝ่ายพระองค์เจ้าบวรเดชถูกจับกุมเป็นจำนวนมาก สำหรับพระองค์เจ้าบวรเดชได้เสด็จลี้ภัยไปอยู่ ณ ต่างประเทศ(จุลลา งอนรด, 2513:54)

หลังจากนั้น ก็มีเหตุการณ์ที่สั่นคลอนต่อความมั่นคงของรัฐบาลครั้งใหญ่อีกครั้ง คือการที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสละราชสมบัติ เพราะการกระทำของรัฐบาล มีแนวโน้มไปในทางเผด็จการ และลิดรอนสิทธิต่างๆของพระมหากษัตริย์ รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นในสมัยนั้น ก็ไม่สามารถจะตั้งอยู่ได้เป็นระยะเวลายาวนาน ทำให้ประชาชนกับรัฐบาลหรือผู้ปกครองใหม่ ไม่สามารถสร้างความสนิทสนม ใกล้ชิด หรือไว้วางใจในระหว่างรัฐบาลและประชาชนได้ (จุลกลาง อนุรต, 2513: 45)

สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ของประเทศไทย

ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจนั้น ประชากรไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรับราชการเป็นหลัก ส่วนงานการค้าขายนั้นคนไทยไม่มีความถนัดทางวิชาชีพนี้ เทียบกับชาวจีน ประกอบกับคนไทยไม่นิยมค้าขาย อาชีพค้าขายสำหรับไทยนั้น ในหมู่คนพื้นเมืองเป็นอาชีพสำหรับผู้หญิง ไม่ใช่ผู้ชาย

ชาวจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เป็นผู้ควบคุมการค้า และเศรษฐกิจ มาเป็นเวลาช้านาน ชาวจีนที่อพยพมาอาศัยอยู่ในประเทศไทย เดิมเข้ามาเฉพาะเพศชาย เนื่องจากความเชื่อของชาวจีนที่ไม่ต้องการให้ลูกผู้หญิงหรือสะใภ้ออกนอกบ้าน ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2436 มีน้อยมาก เพียงร้อยละ 2-3 เท่านั้น เนื่องจากหญิงชาวจีน ไม่นิยมอพยพออกนอกประเทศเลย ทำให้สังคมจีนในประเทศไทย ขาดผู้หญิงชาวจีน (ชาญวิทย์ เกษตรศิริและคณะ, 2529:129) แม้หลังจากนั้นมา อัตราการอพยพของหญิงชาวจีนจะเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังเป็นจำนวนที่ต่ำอยู่ ชายชาวจีน ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพใช้แรงงาน พูดภาษาไทยไม่ได้และฐานะยากจน ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย จึงต้องอยู่เป็นโสด หรือไม่ก็แต่งงานกับหญิงพื้นเมือง ด้วยเหตุนี้ ชายชาวจีนจึงแต่งงาน และมีครอบครัวกับหญิงพื้นเมืองชาวไทย เป็นการผสมกลมกลืนชาติโดยไม่เกิดความแบ่งแยกระหว่างชนชาติแต่อย่างใด (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ, 2529:219-247)

ฝ่ายภรรยาหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวจีนส่วนใหญ่ เล็งเห็นถึงความขยันขันแข็งในตัวสามีชาวจีน หญิงไทยพื้นเมืองที่มีความชำนาญทางการค้าจึงเลือกที่จะใช้ชีวิตกับสามีจีน ลักษณะของหญิงไทยนั้น Campbell (Campbell, 1902:274 อ้างถึงในชาญวิทย์ เกษตรศิริและคณะ, 2529:130) กล่าวว่า “หญิงไทยเป็นผู้ที่ฉลาดสุขุม เป็นงานเป็นการ และเต็มใจที่จะเก็บความรู้ลึก

ในใจไว้เพื่อให้ได้สามีที่น่ารักและทำงานหนัก มีเงินเหลือเก็บ และมีการค้าที่เจริญขึ้น แม้อาจจะมีหญิงชาวจีนอพยพเข้ามาในประเทศเพิ่มขึ้น การค้าที่อยู่ในมือชาวจีน ก็ไม่ได้ลดลง แต่เพิ่มความรู้สึกในการแบ่งแยกชาติพันธุ์มากขึ้น เพราะแม่ชาวจีน ก็จะอบรมลูกตามธรรมเนียมจีน การกลมกลืนชาติจึงมีน้อยลง ความคิดที่ชาวจีนรู้สึกกว่าตนเป็นคนต่างถิ่นยิ่งเพิ่มขึ้น

พื้นฐานทางวัฒนธรรมของประเทศไทย

สภาพของวัฒนธรรมไทย หมายถึง ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมา และอุปนิสัยประจำชาติไทย ทางด้านวัฒนธรรมเดิมนั้น เป็นที่ทราบกันว่าชาวไทยนั้นเป็นชาติที่ตั้งถิ่นฐานในดินแดนที่ราบลุ่มแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของภูมิภาคและโลก ตามคำที่ว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” แม้คนไทยจะประกอบอาชีพกสิกรรมเป็นหลัก ซึ่งดูเหมือนเป็นงานหนักและใช้กำลังแรงงานมาก แต่ก็ได้รับความผาสุกในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตจากความสมบูรณ์ของแผ่นดิน ส่งผลต่ออุปนิสัย และวิถีการดำรงชีวิตที่ไม่ต้องเดือดร้อนและดิ้นรนมากนัก (เสถียรโกเศศ: 2486) คนไทยเคยชินต่อการดำเนินชีวิตอย่างอิสระเสรีคนไทยจึงมีอิสระเสรีภาพ หรือความเป็นไทที่ไม่ต้องขวนขวายในการดำรงชีวิต การทำกินเป็นเพื่อความพอเพียงในแต่ละวัน ชาวไทยบางส่วนจึงไม่มีอาชีพที่แน่นอน หรือประกอบอาชีพจริงจัง

ที่ตั้งของประเทศไทย ก็เป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ ส่งผลต่อรูปแบบการดำรงชีพและวัฒนธรรมของไทย เนื่องจากเมืองไทยเป็นเมืองร้อน อากาศอบอ้าว และฝนตกชุก การแต่งกายของชาวไทยจึงเน้นที่เครื่องนุ่งห่มที่สามารถระบายความร้อนได้ดี ส่วนใหญ่ทำจากผ้าฝ้าย และผ้าไหมที่ทอขึ้นภายในประเทศคนไทยดั้งเดิมแล้ว หญิงห่มผ้าแถบบ้าง ชายมักไม่สวมเสื้อ มีผ้าขาวม้าเคียนพุง และนิยมนุ่งผ้าโจงกระเบนทั้งหญิงและชาย และนิยมการกินหมากจนกระทั่งฟันเป็นสีดำ ข้อสันนิษฐานหนึ่งที่เชื่อว่าคนไทยนิยมกินหมากคือ คิดว่าฟันสีขาวเป็นฟันของสัตว์(การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมไทย, 2544) ช่วงรัชกาลที่ 6 และ 7 หญิงไทยนิยมเสื้อไม่มีแขนตามแบบตะวันตกตามสมัยนิยม (โอม รัชเวทย์, 2543: 158-165)

ในทางศาสนาและความเชื่อนั้น ถึงแม้ชาวไทยนับถือพุทธศาสนาและเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ชาวไทยคงยังเชื่อถือคติบางอย่างตามความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูจากชมพู

ทวีป เช่นการบวงสรวง เช่นไหว้เทพยดา เทพเจ้าที่สิ่งสถิตประจำที่ต่างๆ เช่น แม่โพสพ แม่คงคา แม่พระเพลิง พระพาย รุกขเทวดา เทพประจำดวงดาว คือ พระอาทิตย์ พระจันทร์ และเทวดาผู้เป็นใหญ่ เช่นพระอิศวร พระอินทร์ พระพรหม(เสถียรโกเศศ: 2486: 21) กอปรกับความเชื่อในเรื่องผีสิงเทวดาที่มีอยู่เดิม และเป็นความเชื่อของท้องถิ่นต่างๆ สังคมไทยยุคนั้น จึงเป็นสังคมแห่งความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ ผสมผสานกับคติทางพุทธศาสนา

พื้นฐานด้านความเชื่อ ความเป็นอยู่ สภาพพื้นที่และภูมิอากาศเป็นสิ่งที่มียุทธพลต่อวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมของไทย และเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของคนในประเทศ เมื่อทำการศึกษารื่องชาตินิยมจึงจำเป็นต้องรู้ถึงพื้นฐานทางวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจจุดมุ่งหมายและการดำเนินการของลัทธิชาตินิยม อันเป็นลัทธิที่เกี่ยวพันกับเรื่องวัฒนธรรมของชาติ และการเชิดชูเอกลักษณ์ของประเทศโดยตรง

ประวัติของจอมพล ป. พิบูลสงคราม (คัดสรรจากบันทึกการสัมภาษณ์ "จอมพล ป. พิบูลสงครามกับการเมืองไทยสมัยใหม่ โดย อังรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์, 2540)

จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นบุตรของนายชิต กับนางลำอาง ชิดตะสังคะ มีชื่อเดิมว่า แปลก ชิดตะสังคะ เกิดเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2440 บ้านเกิดเป็นเรือนแพขนาดใหญ่ 2 ชั้น ที่ปากคลองบางเขนเก่า ตรงข้ามวัดปากน้ำใกล้กับศาลากลางจังหวัดนนทบุรี และวัดเขมาภิรตาราม อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี อาชีพครอบครัว เกษตรกรรม สวนทุเรียน สวนผลไม้

เด็กชายแปลก ชิดตะสังคะ เป็นบุตรคนที่สองในพี่น้อง 5 คน เข้ารับการศึกษาครั้งแรกที่โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม เมื่ออายุได้ 12 ปี ในปี พ.ศ. 2452 ได้เข้าโรงเรียนนายร้อยทหารบกโดยบิดาขอร้องให้ พล.ต.พระยาสุรเสนา ช่วยนำฝากเข้าโรงเรียนพร้อมกับพี่ชายศึกษาที่โรงเรียนนายร้อยอยู่ 6 ปี จึงได้เป็นนักเรียนทำการนายร้อย เมื่ออายุ 18 ปี สังกัดเหล่าปืนใหญ่ และได้เป็นที่ร้อยตรีเมื่อครบ 6 เดือนหลังทำการ โดยมีเพื่อนนักเรียนทำการนายร้อยรวมรุ่น 60 นาย ซึ่งต่อมาได้เป็นกำลังสำคัญทั้งทางทหารและทางการเมือง ทั้งในสมัยรัฐบาลคณะราษฎร (2475-2490) และสมัยรัฐประหาร (2490 – 2450) เช่น พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส พล.อ.มังกร พรหมโยธี พล.ท.หลวงเกรียงศักดิ์พิชิต พล.ท.หลวงอำนาจสงคราม

พล.อ.หลวงหาญสงคราม พล.อ.จิระ วิชิตสงคราม พ.ล.อ.หลวงสวัสดิสฤษฎุฑ จอมพลผิน ชุณ
พะวิน

นักเรียนทำการนายร้อยว่าที่ร้อยตรีแปลก เข้าประจำการเหล่าปืนใหญ่ที่ 7
พิษณุโลก และไม่นานนักได้พบรักกับท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ทั้งสองก็ทำพิธีหมั้นและ
พิธีแต่งงานเมื่อ 14 มกราคม พ.ศ. 2459 เมื่อว่าที่ร้อยตรีแปลกอายุย่างเข้า 20 ปี ท่าน
ผู้หญิงละเอียดอายุย่างเข้า 15 ปี จอมพล ป. และท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม มีบุตรธิดา 6
คนด้วยกัน คือ

1. พลตรีอนันต์ พิบูลสงคราม สมรสกับ หม่อมหลวงพร้อมศรี สนิทวงศ์
2. พลเรือโทประสงค์ พิบูลสงคราม สมรสกับ คุณหญิงศุภ เกตุอนุติ
3. นางจีรวาสส์ ปันยารชุน สมรสกับ พันตรี ดร.รักษ ปันยารชุน
4. นางรัชนีบูล ปราณีประชาชน สมรสกับ พลตำรวจโทชูลิต ปราณีประชาชน
5. นางพัชรบูล พิบูลสงคราม สมรสกับ นายปีเตอร์ เบลซ์
6. นายนิธย์ พิบูลสงคราม ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำกรุงวอชิงตัน
ดี.ซี. สหรัฐอเมริกา สมรสกับ พัชรินทร์ (แพทริเซีย) ออสมอนด์

เมื่อหลังการแต่งงานได้ 3 เดือน อาชีพทหารและการศึกษาของจอมพล ป. พิบูลสงคราม
เริ่มจากเป็นนักเรียนทำการนายร้อยเหล่าปืนใหญ่ที่ 7 พิษณุโลก พอครบ 2 ปี ก็ได้รับยศเป็น ร้อย
ตรี และย้ายเข้ากรุงเทพฯ เพื่อศึกษาต่อในโรงเรียนเหล่าปืนใหญ่ที่บางซื่อตามระเบียบการศึกษา
หลังจากที่สำเร็จจากโรงเรียนเหล่าทหารปืนใหญ่ และกลับมาได้พักหนึ่ง จึงออกเดินทางไปศึกษา
วิชาทหารปืนใหญ่ ต่อที่ประเทศฝรั่งเศส (พ.ศ. 2467) โดยเดินทางไปเรือลำเดียวกับนายร้อย
ตรีทัศนัย มิตรภักดี ซึ่งเป็น 1 ใน 7 ผู้ก่อการคณะราษฎร

ในช่วงการศึกษาที่ฝรั่งเศส นายร้อยโทแปลกได้พบมิตรและร่วมก่อตั้งคณะราษฎร ที่
กรุงปารีสเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2469 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนระบอบการปกครอง
ของประเทศสยาม จาก "การปกครองของกษัตริย์เหนือกฎหมายมาเป็นระบอบการปกครอง
ที่มีกษัตริย์อยู่ใต้กฎหมาย" หรือจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบรัฐธรรมนูญ -
ประชาธิปไตย โดยมีมิตรผู้ร่วมก่อตั้งคณะราษฎรทั้ง 7 คนนั้น ได้แก่ นายปรีดี พนมยงค์
(หลวงประดิษฐมนูธรรม 2443 - 2526) หลวงศิริราช-ไมตรี นายแนบ พหลโยธิน (2443 -

2489) นายด้ว ลพานุกรม (2441 – 2484) นายร้อยโทประยูร ภมรมนตรี (2440 – 2525) นายร้อยตรีทัศนัย มิตรภักดี (2441 – 2476) และนายร้อยโทแปลก ชีตตะสังคะ ขณะอายุ 29 ปี

ปี พ.ศ. 2470 นายร้อยโทแปลก เดินทางกลับประเทศ เข้าประจำสังกัดเดิมและได้รับเลื่อนยศเป็น“ร้อยเอก” ปลายปีนั้น นายร้อยเอกแปลกได้รับบรรดาศักดิ์และราชทินนามเป็น “หลวงพิบูลสงคราม” อีก 2 ปีต่อมา ได้รับแต่งตั้งเป็นนายทหารประจำพระองค์ พลเอก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วดีดิวงษ์ ในช่วง 5 ปีหลังกลับจากฝรั่งเศส หลวงพิบูลสงคราม เป็นนายทหารหนุ่มผู้มีความรู้ด้านการทหารปืนใหญ่สมัยใหม่ นอกจากหน้าที่ในหน่วยงานแล้ว ยังเป็นอาจารย์สอนที่โรงเรียนเสนาธิการทหารบกและโรงเรียนทหารปืนใหญ่ และเขียนบทความด้านการทหารปืนใหญ่เผยแพร่ในวารสารด้านการทหาร อันเป็นบทบาทอีกด้านหนึ่ง ของการเคลื่อนไหววางแผน แสวงหาสมาชิกเพื่อดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของคณะราษฎร

ชีวิตทางการเมืองและการเมืองได้เริ่มต้นปี พ.ศ. 2475 ภายใต้วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ นายพันตรี หลวงพิบูลสงคราม ได้ย้ายเข้าประจำกรมจเรทหารบก และอีกสองเดือนกว่าถัดมา ได้เกิดเหตุการณ์ “ปฏิวัติ” วันที่ 24 มิถุนายน 2475 คณะราษฎร ภายใต้การนำของ นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน 2430 – 2490) ทำการเปลี่ยนระบอบการปกครองของประเทศ และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรกเมื่อ 27 มิถุนายน 2475 อันเป็น“ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว” วันถัดมาหลวงพิบูลสงครามได้รับแต่งตั้งเป็น 1 ใน 70 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชั่วคราว (28 มิ.ย. 2475) หลังการปฏิวัติ นายพันตรี หลวงพิบูลสงคราม เข้าคุมกำลังทัพในตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารปืนใหญ่ และทางการเมืองเป็นกรรมการราษฎร ในคณะผู้บริหารราชการ

ในช่วง 1 ปีหลังการปฏิวัติได้เกิดภาวะแตกร้างทางการเมืองและการทหาร พระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรี จึงทำ “รัฐประหารโดยพระราชกฤษฎีกา” จากการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกา ให้ปิดสภา ตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ และงดใช้รัฐธรรมนูญเกือบทั้งฉบับ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2476 อย่างไรก็ตาม หลวงพิบูลสงครามยังคงเป็นรัฐมนตรีลอยในคณะรัฐบาลชุดใหม่และภายใต้ของวิกฤตการณ์ของรัฐบาลชุดใหม่นี้ หลวงพิบูลสงครามเป็นผู้นำของ

คณะราษฎรทำการยึดอำนาจรัฐบาล และจัดตั้งรัฐบาลคณะราษฎร โดยมีนายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี

ในเดือนตุลาคม 2476 ระหว่างมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร (ทางอ้อม) ครั้งแรกนั้น ก็ได้เกิดเหตุจลาจล เมื่อมีการนำกำลังทหารหัวเมืองมาล้อมพระนคร เพื่อยึดอำนาจเปลี่ยนรัฐบาล หรือที่เรียกเหตุการณ์นี้ว่า "กบฏบวรเดช" แต่รัฐบาลก็ใช้กำลังทหารปราบปราม โดยแต่งตั้ง นายพันตรีหลวงพิบูลสงคราม เป็นผู้บังคับกองผสม เหตุการณ์สงบลงโดยทางฝ่ายรัฐบาลได้ชัยชนะ และหลวงพิบูลสงครามได้เลื่อนตำแหน่งเป็น รองผู้บัญชาการทหารบก และรองผู้บังคับการมณฑลทหารบกที่ 1 โดยมีนายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นผู้บัญชาการทหารบก และอีก 3 เดือนถัดมา หลวงพิบูลสงครามได้เลื่อนยศเป็น "พันเอก"

ตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา นายพันเอก หลวงพิบูลสงคราม ได้เป็นรัฐมนตรีทุกชุด โดยเป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ตั้งแต่ 22 กันยายน 2477 หลวงพิบูลสงครามให้ความสนใจมากยิ่งต่อการพัฒนาเมืองลพบุรีและสร้างเมืองลพบุรีให้เป็นเมืองทหาร ตลอดทั้งการสร้างชุมชนใหม่ของผู้ที่ไร้ที่ทำกิน ภายใต้ชื่อ "นิคมสร้างตนเอง" ทั้งที่ลพบุรี และที่พระพุทธบาท สระบุรี

หลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปครั้งที่ 3 นายพันเอก พระยาพหลฯ ปฏิเสธที่จะรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สภาจึงลงมติให้นายพันเอก หลวงพิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ 16 ธันวาคม 2481 กระทั่งลาออกจากตำแหน่ง 1 สิงหาคม 2487 รวมสมัยการเป็นนายกรัฐมนตรีช่วงแรกนี้เกือบ 6 ปีด้วยกัน

ปี 2482 นับเป็นปีเริ่มนโยบาย "สร้างชาติ" ด้วยการประกาศใช้ "รัฐนิยม" ซึ่งประกาศใช้อย่างต่อเนื่องรวม 12 ฉบับ รัฐบาลหลวงพิบูลสงครามประกาศให้วันที่ " 24 มิถุนายน" ซึ่งเป็นวันทำการปฏิวัติเมื่อปี 2475 เป็น "วันชาติ" ตั้งแต่ปี 2482 นี้เป็นต้นไป และในปีแรกนี้ให้ถือว่า "วันชาติและเฉลิมฉลองเอกราชอันสมบูรณ์" ของประเทศ ซึ่งหมายถึงการที่ประเทศมีเอกราชทางเศรษฐกิจ และการศาลที่สมบูรณ์ครั้งแรกนับแต่สนธิสัญญาบาวริง ในปี พ.ศ. 2398 เป็นต้นมา "วันชาติ" นี้ถือเป็นวันหยุดราชการต่อเนื่องมากระทั่งยกเลิก "วันชาติ" นี้ในปี 2503 นอกจากนี้วันที่ 24 มิถุนายน 2482 รัฐบาลยังได้เปลี่ยนชื่อประเทศจาก

“สยาม” เป็น “ไทย” และมีการวางศิลาฤกษ์สร้างอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ที่กลางถนนราชดำเนินกลาง

ปี 2483 – 2484 ด้านระหว่างประเทศ รัฐบาลหลวงพิบูลสงครามเจรจาเรื่องเขตแดนด้านแม่น้ำโขงกับรัฐบาลอินโดจีนนิคมฝรั่งเศส และมีการเคลื่อนไหวเรียกร้องดินแดนของประชาชนไทยโดยเฉพาะในเขตพระนคร กระทั่งเกิดการทำให้ “สงครามอินโดจีน” ระหว่างไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศสตั้งแต่ปลายเดือนพฤศจิกายน 2483 เป็นต้นมา ทั้งทางบกตลอดแนวแม่น้ำโขงและด้านกัมพูชา และทางทะเล ในวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศครั้งนี้ กองทัพไทยได้จัดตั้งศูนย์บัญชาการทหาร 3 เหล่าทัพ คือ กองบัญชาการทหารสูงสุด นายพลตรี หลวงพิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และผู้บัญชาการทหารบก ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด และ แม่ทัพบก ประเทศไทยได้ประกาศสถานะสงครามอย่างเป็นทางการกับอินโดจีนฝรั่งเศสเมื่อ 7 มกราคม 2484 ทั้งสองฝ่ายได้เจรจาพักรบตั้งแต่ 28 มกราคม 2484 และญี่ปุ่นเป็นประเทศผู้ไกลเกลี่ยความขัดแย้ง ผลการเจรจา ไทยได้ครอบครองดินแดนจังหวัดเสียมราฐ พระตะบอง ศรีโสภณ ของกัมพูชา และแขวงจำปาศักดิ์ และแขวงไชยบุรีของลาว ดินแดนที่ไทยได้ครอบครองเหล่านี้ รัฐบาลไทยได้เข้าไปจัดการปกครองและมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย ผลของสงครามมีทหารและตำรวจเสียชีวิต 160 นายและได้ถูกจารึกชื่อไว้ที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ซึ่งวางศิลาฤกษ์สร้างอนุสาวรีย์นี้เมื่อ 24 มิถุนายน 2484 เพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ครั้งนี้ และนายพลตรี หลวงพิบูลสงคราม ได้รับการเลื่อนยศเป็น “จอมพล” ของ 3 เหล่าทัพ (28 ก.ค. 2484) อย่างไรก็ตามดินแดนที่ไทยได้ครอบครองนี้ได้ส่งมอบคืนแก่ฝรั่งเศสหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง โดยกลับไปสู่สถานะเดิม ก่อนสงครามอินโดจีน

ต่อมาในวันที่ 8 ธันวาคม 2484 จอมพล หลวงพิบูลสงคราม ลาออกจากบรรดาศักดิ์เป็นจอมพลแปลก แต่ขอพระราชทานราชทินนามเป็นชื่อสกุล จึงเป็น จอมพลแปลก พิบูลสงคราม แต่เมื่อท่านลงนามในเอกสาร ท่านลงชื่อท่านเป็น “ป. พิบูลสงคราม” จึงเป็นที่นิยมเรียกชื่อท่านว่า “จอมพล ป. พิบูลสงคราม” ภายในวันเดียวกันนี้เอง กองทัพญี่ปุ่นได้บุกเข้าสู่ประเทศไทย ทั้งทางบกด้านชายแดนกัมพูชาและทางทะเลตลอดแนวอ่าวไทย เพื่อให้ไทยเป็นฐานและเป็นทางเดินทัพผ่านไปทำสงครามกับประเทศอาณานิคมอังกฤษด้านพม่าและมลายู กอง

ทหารไทยต่อสู้ต้านทานการบุกของกองทัพญี่ปุ่น แต่ในที่สุดช่วงเช้าของวันนั้น รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ประกาศยุติการต่อสู้และยินยอมให้กองทัพญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทยได้ ต่อมาในวันที่ 21 ธันวาคม 2484 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ลงนามในกติกาสัญญาสัมพันธไมตรีระหว่างไทยและญี่ปุ่น ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

25 มกราคม 2485 รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ประกาศสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่ และเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2485 คำสั่งกองทัพให้ตัดคำว่า "นาย" ออกจากยศทหาร และหากผู้ที่ได้รับยศเป็นผู้หญิง ให้เติมคำว่า "หญิง" ท้ายยศนั้นๆ ด้วย ทหารหญิงคนแรกของกองทัพคือ พันโทหญิงละเอียด พิบูลสงคราม (เป็น "ว่าที่นายร้อยตรี" เมื่อ 1 ก.ค. 2485 และเป็น "นายพันโท" 14 ก.ค. 2485) และโรงเรียนนายร้อย จปร. ได้รับ "นักเรียนนายร้อยหญิง" รุ่นแรก 30 คน (7 ธ.ค. 2485)

วันที่ 3 – 4 กรกฎาคม 2486 นายกรัฐมนตรีโตโจแห่งญี่ปุ่นมาเยือนประเทศไทย และได้มอบดินแดนให้แก่ไทยเพื่อผูกน้ำมิตรในการสงคราม ได้แก่ 4 รัฐมลายู คือ ไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู ปะลิส ไทยเรียกว่า "สี่รัฐมลายู" และมอญรัฐเชียงตุงและเมืองพานในเขตรัฐฉานของพม่า ไทยเรียกว่า "สรัฐไทยเดิม" ดินแดนที่ได้รับจากญี่ปุ่นครั้งนี้ รัฐบาลได้ประกาศคืนให้แก่เจ้าอาณานิคมทันทีเมื่อประกาศสันติภาพ

เมื่อกองทัพญี่ปุ่นถูกรุกจากทุกแนวรบ และเริ่มถอยเข้าสู่เขตประเทศไทย รวมทั้งเครื่องบินทิ้งระเบิดของฝ่ายสัมพันธมิตรได้โจมตีประเทศไทยมากขึ้น รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้ดำเนินการสร้าง "นครบาลเพชรบูรณ์" เพื่อเป็นเมืองหลวงแทนกรุงเทพฯ ในภาวะคับขัน และสถาปนา "พุทธบุรีมณฑล" จังหวัดสระบุรี โดยให้พระพุทธรูปเป็นแกนหลักเมือง ให้เขตนี้เป็นเขตพุทธศาสนา เป็นเขตนครอันศักดิ์สิทธิ์ เพื่อไม่ให้กองทัพญี่ปุ่นเข้าตั้งทัพในบริเวณนี้ แต่การดำเนินงานทั้ง 2 เรื่องนี้ของรัฐบาลโดยการตราเป็น "พระราชกำหนด" นั้นไม่ได้รับการอนุมัติจากสภาผู้แทนราษฎรให้ประกาศใช้เป็น "พระราชบัญญัติ" ในวันที่ 20 และ 22 กรกฎาคม 2487 ตามลำดับ ดังนั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 24 กรกฎาคมถัดมา โดยนายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีสืบต่อ

หลังจากนั้นอีก 1 เดือนต่อมารัฐบาลนายคอง อภัยวงศ์ ได้ประกาศยุบตำแหน่ง "ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและรองฯ" โดยตั้งตำแหน่ง "แม่ทัพใหญ่และรองฯ" แทน โดยแต่งตั้งให้ พลเอกพจน์ พหลโยธิน (พระยาพหลพลพยุหเสนา) เป็นแม่ทัพใหญ่ รวมทั้งแต่งตั้งเป็นผู้บัญชาการทหารบกแทนจอมพล ป. พิบูลสงครามด้วย (24 ส.ค. 2487) อย่างไรก็ตาม รัฐบาลได้ตั้งตำแหน่งเกียรติยศให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็น "ที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน" หลังจากนั้นในวันที่ 14 สิงหาคม 2488 ญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้สงครามอย่างไม่มีเงื่อนไข อันเป็นผลจากการระเบิดนิวเคลียร์ของสหรัฐอเมริกา ที่ทิ้งลงที่เมืองฮิโรชิมาและนางาซากิ เมื่อ 6 และ 9 สิงหาคม ทำให้รัฐบาลไทย "ประกาศสันติภาพ" และให้การประกาศสงครามต่อสหรัฐฯ และบริเตนใหญ่ "เป็นโมฆะ ไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย" ในวันที่ 16 สิงหาคม 2488

8 ตุลาคม 2488 รัฐบาลไทยประกาศใช้กฎหมาย "อาชญากรรมสงคราม" และจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ตกเป็นผู้ต้องหาคดีนี้ร่วมกับบุคคลอีกหลายคน แต่อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกาได้วินิจฉัยชี้ขาดเมื่อต้นเดือนเมษายน 2489 ว่า "บทบัญญัติแห่งกฎหมายอาชญากรรมสงครามตามที่บัญญัติให้ลงโทษแก่การกระทำ ที่ได้ทำไปก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับนั้น เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญเป็นโมฆะ ใช้บังคับไม่ได้"

หลังจากหมดสถานะทางการเมืองเป็นเวลา 3 ปีเศษ ได้เกิดการยึดอำนาจ โดย "คณะรัฐประหาร" นำโดย พลโทผิน ชุณหะวัณ ล้มรัฐบาลพลเรือนของพลตรีถวัลย์ อารังนาวาสวัสดิ์ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 และในวันเดียวกันนั้น คณะรัฐประหารได้เชิญจอมพล ป. พิบูลสงครามมาเป็นหัวหน้าคณะรัฐประหารได้สำเร็จ วันถัดมา จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้กลับสู่สถานะทางการเมืองอีกครั้งในตำแหน่ง ผู้บัญชาการทหารแห่งประเทศไทย แต่ในทางการเมือง คณะรัฐประหารได้แต่งตั้งให้นายคอง อภัยวงศ์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้บัญชาการทหารบก อีกครั้ง แต่เป็นระยะสั้นๆ 4 เดือนกว่า ก่อนที่จะออกจากสถานการณ์คุมกำลังทัพในตำแหน่งนี้ โดยมีพลโทผิน ชุณหะวัณ ดำรงตำแหน่งแทน ส่วนจอมพล ป. พิบูลสงครามได้รับตำแหน่งเกียรติยศเป็น "นายทหารพิเศษ" ประจำกองทัพบก กองทัพเรือ และ กองทัพอากาศ

หลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายควง อภัยวงศ์ ยังคงได้รับเลือกให้เป็น นายกรัฐมนตรี แต่เพียงอีกเดือนกว่าต่อมา นายควงถูกรัฐประหาร "จี" ให้ลาออกจากตำแหน่ง โดยจอมพล ป. พิบูลสงครามได้เป็นนายกรัฐมนตรีแทนในวันเดียวกัน จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรียุคที่ 2 นี้ ยาวนานกว่ายุคแรก คือดำรงตำแหน่งอย่างต่อเนื่องถึง 10 ปีกับ 5 เดือนกว่า (8 เม.ย. 2491 – 16 ก.ย. 2500) แม้การดำรงตำแหน่งทางการเมืองครั้งนี้จะไม่ได้มี สถานะทางทหารที่คุมกำลังทัพอยู่ที่ตาม และได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ควบด้วยเสมอ (25 มิ.ย. 2492 – 21 มี.ค. 2500) ยกเว้นช่วงปีแรกของการเป็นนายก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอื่นๆ ด้วย มีรัฐบาลเพียงสมัยเดียวเท่านั้นที่ท่านไม่มีตำแหน่งรัฐมนตรีอื่น ใดควบคุมอยู่ด้วยเลย คือรัฐบาลที่ท่านได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ก็ เป็น รัฐบาลที่มีอายุสั้นเพียง 6 เดือน (21 มี.ค. – 16 ก.ย. 2500) ยกเว้น 4 วันสุดท้ายในตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีสมัยนี้ท่านเข้าว่าการกระทรวงกลาโหมและกระทรวงสหกรณ์ แต่ก็ถูกคณะปฏิวัติ ยึดอำนาจในท้ายที่สุด

สมัยการเป็นนายกรัฐมนตรียุคที่ 2 นี้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ให้ความสำคัญต่องาน ด้านวัฒนธรรมมาก โดยจัดตั้งกระทรวงวัฒนธรรม และท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการเอง เป็นเวลา 3 ปีเศษ ก่อนที่จะกลับไปดูแลด้านมหาดไทยอีกครั้ง กระทรวงวัฒนธรรมนี้ได้ยุบไปเมื่อ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี การให้ความสำคัญด้านวัฒนธรรมของจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น ควบคู่ไปกับบทบาทของท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ภริยา นายกรัฐมนตรี ซึ่งฟื้นฟูสภาพวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่สร้างขึ้นมาตั้งแต่ช่วงสงครามโลก (2485) โดยเป็นประธานสำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง

ในยุคดี 2 ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม กล่าวได้ว่า ครั้งแรกนั้นรัฐบาลประสบกับ วิกฤตการณ์ทางการเมืองหลายครั้ง ขณะที่ครั้งหลังดูเหมือนเหตุการณ์ต่างๆ เต็มไปด้วยความ สงบ

ในด้านวิกฤตการณ์ได้เกิดกบฏเสนาธิการทหาร ที่จะลงมือยึดอำนาจ 1 ตุลาคม 2491 แต่แผนการรั่วไหลก่อนปฏิบัติมีนายทหารถูกปลดจำนวนมาก ต้นปีถัดมาเกิด กบฏวัง หลวง ที่ต้องการล้มรัฐบาลนี้เพื่อฟื้นฟูรัฐบาลพลเรือนที่ถูกล้มไปโดยคณะรัฐประหาร 2490 แต่ฝ่าย ก่อการพ่ายแพ้โดยการปราบปราม อีกสองปีต่อมาเกิด "กบฏแมนฮัตตัน" โดยนายทหารเรือ

ระดับกลางจับจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีเป็นตัวประกัน แต่ฝ่ายรัฐบาลปราบปราม ผลการต่อสู้ ฝ่ายทหารเรือก่อการแพ้ และในปลายปีเดียวกัน คณะรัฐประหาร 2490 นำโดยพลเอกผิน ชุณหะวัณ ได้ทำ รัฐประหารตนเอง โดยยังให้จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีคงเดิม แต่ผลสำคัญคือ ทำให้อำนาจทุกด้านของรัฐบาลและคณะรัฐประหารเข้มแข็ง จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 2 แต่งตั้ง และต่อมาคณะรัฐประหารได้นำรัฐธรรมนูญฉบับ 10 ธันวาคม 2475 กลับมาใช้ในปี 2495 นี้ ในปลายปีถัดมารัฐบาลได้ดำเนินการจับกุมบุคคลจำนวนมาก ทั้งนักหนังสือพิมพ์ นักคิด นักการเมืองและนักศึกษาปัญญาชน โดยตั้งข้อหา “กบฏ” หรือที่เรียกกันต่อมาว่า “กบฏสันติภาพ”

หลังเหตุการณ์ครั้งสุดท้าย เหตุการณ์ทางการเมืองจะสงบปกติ โดยดูได้จากรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่นายกรัฐมนตรีไม่มีการ “พ้นตำแหน่ง” ทั้งโดยวิธี “ลาออก” “ยุบสภา” หรือ “หมดวาระ” มีเพียงการเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลเท่านั้น ขณะเดียวกัน นายกรัฐมนตรีก็มีความใส่ใจต่องานด้านวัฒนธรรม และเป็นครั้งแรกของการเป็นนายกรัฐมนตรีของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ออกเดินทางไปเยือนประเทศต่างๆ รวม 17 ประเทศ ระหว่าง 14 เมษายน – 22 มิถุนายน 2498 หรือที่เรียกกันว่า “70 วันรอบโลก” ประเทศที่ท่านและภริยาไปเยือน ได้แก่ ฟิลิปปีนส์ ญี่ปุ่น เกาหลี สหรัฐอเมริกา เดนมาร์ก อังกฤษ อียิปต์ ปากีสถาน ศรีลังกา มลายู (อาณานิคมของอังกฤษ) หลังกลับจากเยือนประเทศต่างๆ มิติใหม่ทางการเมืองได้เกิดขึ้น โดยจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ให้การเมืองเป็น “เวทีเปิด” อีกครั้ง หรือปฏิรูปเพื่อให้มีประชาธิปไตยมากขึ้นโดยให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อเตรียมตัวในการเลือกตั้ง และจอมพล ป. พิบูลสงครามเองก็ได้จัดตั้งพรรคเสรีมนั่งคิดลา โดยท่านเป็นหัวหน้าพรรค นอกจากนี้ยังให้เสรีภาพแก่การชุมนุม อภิปราย วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลและอื่นๆ ทั้งในที่สาธารณะที่เรียกกันว่า “ไฮปาร์ค” และในหนังสือพิมพ์ ตลอดจนเปิดมิติใหม่โดยจัดแถลงข่าวให้กับสื่อมวลชนที่เรียกว่า “เปรส คอนเฟอเรนซ์”

ปีพุทธศักราช 2500 เป็นปี “กิ่งพุทธกาล” ตามความเชื่อทางพุทธศาสนา รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้จัด “งานฉลอง 25 พุทธศตวรรษ” อย่างยิ่งใหญ่ระหว่าง 12 -18 พฤษภาคม โดยวันที่พระพุทธศาสนาได้ล่วงมาครบ 2500 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 13 พฤษภาคม 2500 ทั้งรัฐบาลได้จัดสร้างวัดไทยที่พุทธคยา ประเทศอินเดีย ในปีสำคัญนี้ด้วย และก่อนหน้านี

เป็นเวลา 2 ปีมาแล้ว รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้อนุมัติจัดสร้าง "พุทธมณฑล" ขึ้นบนเนื้อที่ 2,500 ไร่ บริเวณศาลายา จังหวัดนครปฐม เพื่อให้เสร็จทันการเฉลิมฉลองในงานของปีนี้ ในปีเดียวกันนี้ รัฐบาลจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 ขึ้น ด้วยสิ้นสุดสมาชิกภาพตามวาระ การเลือกตั้งครั้งนี้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในฐานะหัวหน้าพรรคเสรีมนังคศิลา ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นครั้งแรกในชีวิตทางการเมืองด้วยวัย 60 ปี ที่เขตจังหวัดพระนคร และพันโท ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ลงสมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดนครนายก

ในวันที่ถูกคณะปฏิวัติยึดอำนาจ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เดินทางไปยังชายแดนไทย - กัมพูชา และลี้ภัยไปนอกประเทศ จอมพล ป. พิบูลสงครามและภริยาลี้ภัยอยู่ในกรุงพนมเปญ กัมพูชา เป็นเวลา 3 เดือน จึงเดินทางลี้ภัยต่อไปยังประเทศญี่ปุ่น ฟังก์ที่กรุงโตเกียว ในปี 2503 ด้วยวัย 63 ปี ต่อมาขณะที่พำนักอยู่ในบ้านพัก ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ถึงแก่อสัญกรรม เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2507 อายุได้ 67 ปี

ระหว่างการดำรงตำแหน่งจอมพล ป. พิบูลสงครามได้สร้างผลงานที่สำคัญ ได้แก่ นโยบายสร้างชาติและปลูกฝังความรู้สึกชาตินิยมให้กับประชาชน โดยการเปลี่ยนชื่อประเทศจากสยามเป็นประเทศไทย เรียกร้องดินแดนที่เคยตกไปเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสคืนมา กระตุ้นให้เกิดความนิยมไทยในสังคม ในขณะที่เดียวกันก็ได้ทำการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยบางประการ เช่น เลิกการนุ่งโจงกระเบน เลิกกินหมากพลู ให้ตั้งชื่อผู้ชาย ผู้หญิงให้เหมาะสมกับเพศ จัดตั้งมหาวิทยาลัยเฉพาะสาขาวิชาจากนโยบายที่เร่งส่งเสริมการสร้างชาติในด้านต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ หรือมหาวิทยาลัยมหิดล ที่รู้จักกันในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยศิลปากร และ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (อนันต์ พิบูลสงคราม: 2540)

พื้นฐานในเรื่องประวัติของจอมพล ป. พิบูลสงครามที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนี้ เป็นส่วนสำคัญในการใช้วิเคราะห์และทำความเข้าใจ ในการศึกษาเหตุการณ์ในเรื่องชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในเชิงลำดับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และการทำความเข้าใจในตัวผู้กล่าววาทะ ซึ่งเป็นข้อมูลจำเป็น และให้ประโยชน์สำหรับการศึกษาการนิยามชาตินิยม และลักษณะภาษาทางการเมือง ตลอดจนวิวัฒนาการทางวาทวิทยาของผู้นำไทยอีกด้วย

สรุปวาทกรรมที่นำมาใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการสรุปย่อสุนทรพจน์และบทประพันธ์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยเรียงลำดับตามเวลาที่แสดงสุนทรพจน์ไว้เพื่อประกอบความเข้าใจ อธิบายคำวิงวอน และสาส์นอวยพรบางฉบับที่มีขนาดสั้นและสรุปความไว้กระชับได้ใจความอยู่แล้ว ในที่นี้จะไม่นำมาย่อไว้ สรุปย่อวาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงครามมีดังต่อไปนี้ มีดังต่อไปนี้

วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2481: สุนทรพจน์ในโอกาสเข้ารับตำแหน่ง

กล่าวแก่ชาวไทย ทางวิทยุกระจายเสียง

เมื่อเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้แสดงถึงความตั้งใจที่จะรักษาเอกราชและทรัพย์สินของชาติ คือประชาชน และกล่าวกระตุ้น เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ออกความคิดเห็นตามวิถีแห่งการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งไม่จำกัดเพียงแค่นั้นในสภาพพระราชกรณียกิจ การศึกษา และเอกราช อันเป็นหลักปฏิบัติสำคัญในระบอบประชาธิปไตยที่ได้ให้สัตยาบันต่อประชาชนชาวไทยไว้ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ใช้การกล่าวอุปมาภ้ยของประเทศที่ดูเหมือนก้อนน้ำแข็งลอยอยู่ในทะเล โผล่พ้นมาให้เห็นเพียงเล็กน้อย ต่อเมื่อชนเข้าทำให้เรืออับปางลงจึงจะรู้ว่าเป็นภัยอันตราย ในการปิดท้ายสุนทรพจน์ จอมพล ป. ยังใช้คำว่า “สยามรัฐ” ในการเรียกชื่อประเทศอยู่ เนื่องจากรัฐนิยมฉบับแรกออกในวันที่ 24 มิถุนายน 2482 เรื่องการใช้ชื่อประเทศ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียกชื่อประเทศใหม่จาก “สยาม” หรือ “Siam” เป็น “ไทย” หรือ “Thailand”

วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2482: คำปราศรัยในอภิบาลจิตสมัยเถลิงศก พุทธศักราช 2482

กล่าวแก่ชาวไทย ทางวิทยุกระจายเสียง

จอมพล ป. พิบูลสงครามย้ำจุดยืนการเป็นรัฐบาลที่มาจากราษฎร ได้ใช้อุปมาในการกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองว่าหากเป็นสิ่งที่พบเจอเป็นประจำก็ไม่รู้สึกว่าจะแปลก ต้องนำไปเทียบกับสิ่งอื่น คล้ายกับสิทธิเสรีภาพที่ประชาชนมีอยู่แต่ไม่รู้สึกว่ามี นอกจากนี้ได้ขอความร่วมมือในการช่วยรัฐพัฒนาประเทศ สนับสนุนให้คนไทยทำงานอย่างจริงจัง และเน้นที่กิจการเอกชน ทำพานิชกรรมและอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นรากฐานในการสร้างความเจริญให้กับ

ประเทศไทย มากกว่ามาเน้นที่ทำงานรับราชการอย่างเดียว ตอนส่งท้ายกล่าวถวายพระพร และ
อวยพรให้ ส.ส. กับประชาชน

วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2482:สุนทรพจน์ เนื่องในโอกาสวันชาติ

กล่าวแก่ชาวไทย ทางวิทยุกระจายเสียง

สุนทรพจน์เนื่องในงานวันชาติ ในครั้งนี้มีเนื้อหาหลัก คือ กล่าวยกย่องความเป็น
อารยประเทศด้วยการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเปรียบเทียบกับปกครองแบบเดิมที่
ต้องยอมขึ้นอยู่กับ ความสามารถของกษัตริย์เพียงอย่างเดียว เปรียบเทียบข้อเด่นข้อด้อยของ
ระบอบการปกครอง 2 แบบ เน้นย้ำแสดงตนในการเป็นรัฐบาลจากมวลชน พร้อมกับหยิบยก
รายละเอียดผลงานและความก้าวหน้าภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองมาแถลงประกอบใน
สุนทรพจน์ ย้ำถึงการร่วมมือร่วมใจของประชาชนกับรัฐบาลที่จะพัฒนาประเทศ กล่าวถึงว่าวันชาติ
เป็น วันอันต้องตามมติมหาชน และเกริ่นถึงการมี "รัฐนิยม" เพื่อสร้างควมมีระเบียบและ
วัฒนธรรมอันดีงามในประเทศ ยกตัวอย่างการมีวัฒนธรรมอันดีงามของประเทศชาติ ตั้งเสมือน
"อุดมคติ" อันพึงประสงค์ของชาติ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความที่ประเทศยังล่าหลังดูจากถนน
หนทาง การพัฒนาในด้านต่างๆ และการค้าขายที่ตกอยู่ในมือของชาวต่างชาติ แนะนำให้คนไทย
ทำการค้าซื้อของคนไทยด้วยกันเอง ส่งเสริมให้ศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติม

วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๔๘๓ คำปราศรัยของนายกรัฐมนตรี กล่าวแก่บรรดานิสิตแห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย ซึ่งเดินขบวนแห่ในการขอคืนแดนคืน ณ บริเวณหน้ากระทรวงกลาโหม

คำปราศรัยของจอมพล ป. พิบูลสงครามขึ้นนี้ได้กล่าวที่หน้ากระทรวงกลาโหม ยาว
ประมาณ 30 บรรทัด สรุปความว่า ความรักชาติจะนำมาซึ่งความยุติธรรม ไม่ว่าจะช้าหรือเร็ว และ
หวังว่าการขอคืนแดนคืนจะไม่ต้องมีการเสียชีวิต เพราะดินแดน ผู้คนและจิตใจต่างเป็นของไทย
ตอนส่งท้ายกล่าวขอบคุณที่เสียสละที่มาในครั้งนี้ในนามของประเทศไทย

วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๔๘๓ คำปราศรัยของนายกรัฐมนตรี กล่าวแก่บรรดานักศึกษามหาวิทยาลัย
วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ที่เดินขบวนแห่ในการขอคืนแดนคืน

ณ บริเวณหน้ากระทรวงกลาโหม

กล่าวขอบคุณในความร่วมใจของนักศึกษาที่มารวมตัวกันในวันนี้ และกล่าวถึงการ
เรียกร้องดินแดนของรัฐบาลที่มีความปรารถนาดีและจริงใจต่อประเทศฝรั่งเศส และขอให้นักศึกษา
ตั้งใจสร้างตัวเองให้ดีเพื่อหากบ้านเมืองต้องการความช่วยเหลือจะบอกแก่นักศึกษาระบบธรรมศาสตร์

วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๔๘๓: คำปราศรัย เรื่องการปรับปรุงเส้นเขตแดนอินโดจีนของฝรั่งเศสให้
เป็นไปตามธรรมชาติ และความยุติธรรม กล่าวแก่ชาวไทย ทางวิทยุกระจายเสียง

ในบทนำกล่าวถึงความปรารถนาที่จะเห็นการปรับปรุงดินแดน โดยโยงเข้าเนื้อความ
เกี่ยวกับการที่ฝรั่งเศสขอทำอนุสัญญาสันติภาพ จึงขอปรับปรุงเขตแดน เน้นว่าถึงความบริสุทธิ์ใจ
ของฝ่ายไทย ที่ต้องการให้เห็นถึงความรักสงบและสันติของประเทศ และเมื่อฝรั่งเศสปฏิเสธ ไทย
ต้องยืนยันขอสิทธิเดิมที่ควรเป็นของไทยคืนมา โดยขอให้ชาวไทยรวมใจกับเตรียมตัวในด้าน
ต่างๆหากต้องเกิดสงคราม 5 ข้อ คือรักษาความสงบเรียบร้อย รักษาไมตรีต่อต่างชาติ ประหยัด
เตรียมตัวหากต้องทำสงคราม พยายามที่จะเสียกำลังให้น้อยที่สุด ปรับปรุงการแต่งกายและ
วัฒนธรรมให้เรียบร้อยสวยงาม ในคำปราศรัยพยายามชักจูงใจในเรื่องชาวไทยในดินแดนปกครอง
ของฝรั่งเศสที่ได้รับความไม่ยุติธรรมในด้านต่างๆและเน้นความแตกต่างระหว่างชนชาติ
ในตอนส่งท้ายกล่าวขอบารมีจากพระบรมสารีริกธาตุที่ได้ัญเชิญเข้ามาภายในประเทศ ที่เป็น
นิมิตอันดีในการอำนวยชัย

วันที่ 11 มีนาคม 2484: คำปราศรัย มอบแต่ทหารหาญของชาติและ ตำรวจสนาม
บรรดาที่ได้ไปปฏิบัติราชการรบในกรณีพิพาทระหว่างไทยกับอินโดจีน ฝรั่งเศส

จอมพล ป. พิบูลสงครามดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้กล่าว คำปราศรัยไว้เมื่อ
การตกลงทำสัญญาและข้อแลกเปลี่ยนระหว่างไทยกับฝรั่งเศสได้ข้อสรุปที่น่าพอใจระหว่างทั้งสอง
ประเทศ โดยส่งตัวแทนเจรจากันที่กรุงโตเกียว เริ่มจากบทนำที่กล่าวถึงผลสำเร็จในการขอ
ปรับปรุงเขตแดนด้านอินโดจีน โยงเข้าเนื้อความที่เอ่ยถึงความกล้าหาญและเสียสละของทหารทุก

เหล่าทัพตลอดจนตำรวจ ที่ได้สู้และเสียสละเพื่อประเทศชาติ และเน้นถึงเกียรติศักดิ์อันเป็นสิ่งสำคัญของเหล่าทหารและตำรวจ ในตอนส่งท้ายอวยพรขอคุณพระศรีรัตนตรัย

วันที่ 9 มิถุนายน 2484: คำแถลงในการเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยวิสามัญเพื่อขอความเห็นชอบอนุสัญญาสันติภาพระหว่างประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส ณ สภาผู้แทนราษฎร ในบทนำแสดงความเสียใจต่อการเกิดกรณีพิพาทเรื่องดินแดนระหว่างไทยและฝรั่งเศส แสดงความต้องการของตนที่จะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับชาติใดและอยู่อย่างสงบ เมื่อเข้าสู่เนื้อเรื่องได้อธิบายต่อสภาผู้แทนราษฎรถึงมูลเหตุแห่งการพิพาทระหว่าง 2 ประเทศ การเอาเปรียบที่ได้รับจากฝรั่งเศสจนในที่สุดเกิดเป็นสงคราม ที่ไทยนั้นไม่ได้เป็นผู้เริ่มต้นและหลีกเลี่ยงมาโดยตลอด โดยฝรั่งเศสยอมยกดินแดนหลวงพระบาง แคว้นจำปาศักดิ์และเขมรให้แก่ไทย ในตอนส่งท้ายได้แจ้งการแนบเอกสารบันทึกและขอการพิจารณาอนุมัติให้สัตยาบันตามรัฐธรรมนูญจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

วันที่ 23 กรกฎาคม 2484 : คำกล่าวตอบคำอ้ำาลาคณะผู้แทนรัฐบาลรับมอบดินแดนด้านบูรพา จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ให้คำกล่าวตอบคณะผู้เดินทางที่มาเข้าพบเพื่ออ้ำาลาไปทำพิธีรับมอบดินแดน ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น โดยในบทนำนั้นกล่าวขอบคุณที่คณะผู้เดินทางได้ให้เกียรติต่อตนเองมาอ้ำาลา คำกล่าวที่มีเนื้อหารำลึกถึง สาเหตุข้อพิพาทและการต่อสู้กับประเทศฝรั่งเศสว่า ได้ยึดครองที่ดินของชาวไทยไปหลายครั้งและทำความเจ็บแค้นให้กับชาติไทย ซึ่งไทยนั้นถือสันติ เปรียบว่าเมืองไทยเป็นเมืองพระ มีศีลธรรม และรักความสันติ และคิดว่าตนเป็นประเทศเล็กจึงสงบไม่มีที่ท่า แต่เนื่องจากฝรั่งเศสได้เอาเปรียบยึดครองดินแดนไปเมื่อ 34 ปีก่อน ในการเจรจาครั้งต่อมา ทางฝ่ายฝรั่งเศสก็ได้ปฏิเสธข้อเสนอของไทย นำมาสู่การโจมตี นองเลือดซึ่งฝรั่งเศสได้เป็นผู้เริ่มก่อน แต่อย่างไรก็ดี ฝ่ายไทยยินดีที่จะได้รับความยุติธรรมในการแบ่งเขตแดนและพร้อมที่จะเป็นมิตรที่ดีกับฝรั่งเศสต่อไป

วันที่ 7 กันยายน 2484: โอวาทแก่มวลชนทหารผู้กล้าหาญของชาติ

ในพิธีประดับเหรียญกล้าหาญ ณ ลานพระบรมรูป

โอวาทในพิธีประดับเหรียญ กล้าหาญที่มีขึ้นนี้ จอมพล ป. พิบูลสงครามได้กล่าวในนามของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หลวงพรหมโยธี และแสดงความขอบคุณ แก่เหล่าทหารที่เสียสละ ต่อสู้เพื่อบ้านเมืองในสงครามอินโดจีน โดยกล่าวถึงคุณงามความดีที่ได้กระทำอันมาจาก

น้ำพิกน้ำแรงของเหล่าทหาร รวมถึงเหล่าทหารที่เสียชีวิตไป พร้อมกับอันเชิญพระบารมีของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคุ้มครองดวงวิญญาณผู้เสียชีวิต ตามคติทางพุทธศาสนา

เนื้อเรื่องยังคงกล่าวถึงการทำงาน และเสียดสีเพื่อชาติบ้านเมืองและประโยชน์ส่วนรวม ยกย่องว่าชาติไทยเป็นชาตินักรบและเหตุการณ์สงครามครั้งนี้ได้พิสูจน์ให้เห็นถึงความเป็นนักรบของชาวไทย ตลอดจนยกตัวอย่าง คือวีรชนชาวบ้านบางระจัน และสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระมหากษัตริย์อันทรงเกียรติในอดีตมากล่าวยกย่อง ปิดท้ายด้วยทำวสุรนาารีประกอบในโอวาท

ตอนส่งท้าย ขอความร่วมมือใจจากเหล่าทหาร และขออานุภาพแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปกป้องรักษาทหารทั้งมวล

วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2484: สุนทรพจน์ ตอบสุนทรพจน์ของ

พลเอกโตโจ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น

สุนทรพจน์ฉบับนี้ให้ไว้เพื่อตอบสุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรีประเทศญี่ปุ่น เผยแพร่ทางวิทยุกระจายเสียง หลังจากการลงนามกติกาสัญญาพันธมิตรระหว่างไทยและญี่ปุ่น บทนำของสุนทรพจน์ตอบได้กล่าวขอบคุณมิตรของประเทศไทย และยืนยันคำพูดของพลเอกโตโจว่าชาติไทยนั้นรักอิสรภาพและเอกราช และกล่าวถึงสัมพันธไมตรีที่มีต่อกันมาช้านาน แม้ในยามที่ญี่ปุ่นปิดประเทศก็ตาม แต่ยังคงรักษาความสัมพันธ์ต่อกันไว้ จอมพล ป. ได้อ้างถึงความคล้ายคลึงกันระหว่างประวัติศาสตร์สองชาติที่เคยถูกฝรั่งเศสและอังกฤษเอาเปรียบ จอมพล ป. พิบูลสงครามได้อ้างอิงประวัติศาสตร์ที่เคยร่วมกันต่อสู้เมื่อสามร้อยปีก่อน และญี่ปุ่นเองก็ไม่ได้คิดแย่งชิงดินแดนของไทย นอกจากนี้ยังให้ความช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา จึงเชื่อว่าการตัดสินใจเข้าด้วยกับญี่ปุ่นเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง การร่วมรบระหว่างสองชาติจะแสดงถึงศักดิ์ศรีคนทวีปเอเชีย และเป็นศูนย์กลางการกอบกู้เอกราชของอินเดียและพม่า ในตอนส่งท้ายได้อัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์สากลมาเพื่อขอพรให้ทำการสำเร็จลุล่วง

วันที่ 1 มกราคม 2485: คำปราศรัยในวาระดิถีขึ้นปีใหม่ กล่าวแก่พี่น้องชาวไทยทั้งมวล

โดยทางวิทยุกระจายเสียง

ในคำปราศรัยวาระปีใหม่ของจอมพล ป.พิบูลสงครามขึ้นนี้ บทนำบ่งบอกถึงความยินดีที่ได้มากล่าวปราศรัย แม้ในเวลานี้โลกจะตกอยู่ในภาวะสงคราม และประเทศไทยเองก็เข้าร่วมสงครามไปแล้วนั้น แต่ถึงอย่างไรก็ขอให้คนไทยทำใจให้ผุดผ่อง รื่นเริง พร้อมกับแสดงความขอบคุณต่อประชาชนที่รับทราบนโยบายของรัฐบาล ในเนื้อเรื่องกล่าวถึงความสามัคคีของคนใน

ชาติ โดยเปรียบดังเรือที่เข้าสู่มรสุม คนในเรือจะต้องช่วยกัน และเสียสละ หักห้ามใจ ในเนื้อเรื่อง เน้นที่ ความสมัครสมานสามัคคี ตั้งเป้าหมายให้คนไทยมีคุณธรรมที่เป็นสมบัติประจำตัวของชาติ อยู่แล้ว โดยไม่ลืมเน้นถึง "งานสร้างชาติ" ที่ได้ให้นโยบายตั้งแต่ครั้งเรียกกรังดินแดน ตอนส่งท้าย ได้อวยพรแก่ชาวไทย โดยขอพรจากพระศรีรัตนตรัย ตามคติทางพุทธศาสนา ขอชัยชนะยามไปรบ และอวยพรให้ญี่ปุ่นซึ่งเป็นมิตรประเทศขณะนั้น รวมไปถึงชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในไทยและมี มิตรอันดีต่อกันด้วย

วันที่ 23 มิถุนายน 2485: *สาส์นของพณฯ นายกรัฐมนตรี กล่าวแก่พี่น้องชาวไทย*

จังหวัดต่างๆ เนื่องในการเปิดงาน ฉลองวันชาติ 2485

บทนำของสาส์นได้เริ่มจากความรู้สึกยินดีในการเปิดงาน และเข้าสู่เนื้อเรื่อง คือ งานสร้าง ชาติที่ชาวไทยได้ร่วมใจกันทำให้สำเร็จแม้ว่าประเทศจะเข้าสู่สงคราม ตอนส่งท้ายได้บอก จุดประสงค์ในการฉลองวันชาติและอวยพรให้ชาวไทยมีความสุขดีโดยทั่วกัน

วันที่ 24 มิถุนายน 2485: *คำปราศรัยในโอกาสขิตสมัยแห่งวันชาติ ป. พิบูลสงคราม*

กล่าวแก่ชาวไทย ทางวิทยุกระจายเสียง

24 มิ.ย. 2485 นับเป็นวันชาติครั้งที่ 4 ที่ได้จัดขึ้น ในบทนำกล่าวถึงระบอบการปกครอง แบบประชาธิปไตยที่เข้ามาใช้ในประเทศได้ 10 ปี และการเข้าสู่สงครามที่นำความผันแปร ความ ไม่สุขสบายมาสู่ประเทศ โดยขอให้เข้าใจและอดทน เป็นแนวหลังคอยเห็นใจ และช่วยสนับสนุนต่อ ทหาร ที่ต้องออกรบ ขอให้ช่วยกันประหยัด และใช้ของที่สร้างขึ้นภายในประเทศ แสดงความ ขอบคุณต่อบรรดาข้าราชการและพูดถึงการเปิดอนุสาวรีย์ชัยที่สร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงทหาร ดำรงจที่ เสียชีวิตในการรบจากสงครามอินโดจีน และการสร้างวัดพระศรีมหาธาตุเพื่อประดิษฐานพระบรม สารีริกธาตุ แสดงถึงความเป็นเมืองพุทธของประเทศไทย และกระทรวงใหม่ 2 กระทรวงคือ กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงสาธารณสุข

การเข้าร่วมสงครามที่ล่วงเลยมา 6 เดือนนั้นขอให้มั่นในนโยบายต่างประเทศที่รัฐบาล ดำเนินอยู่ แต่ให้ทำงานอย่างจริงจัง โดยการปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเอง "สร้างตนเองให้อยู่ดี กินดี" และทำงานให้มากขึ้นให้เพียงพอยามคับขัน ให้ทำการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์เพื่อมีอาหารที่ดี ใ้รับประทาน และ "สร้างชาติ" ในสมบัติสาธารณะด้วย ในยามสงครามต้องต่อสู้กับภัยหลายชนิด ทั้ง "ภัยจากข้าวกุศล" ว่าข้าวกุศลจะมาจกฝ่ายศัตรู และขอให้คนไทยงดการเสีรภาพในการพูด

เนื่องจากเกรงข่าวสารรั่วไหล และการเขียนบัตรสนเท่ห์ให้ร้าย โดยรับรองว่า เมื่อสิ้นสงครามจะได้รับเสรีภาพนี้อย่างเต็มที่ และในการสู้ภัยของข้าศึก และภัยจากการขาดแคลนของอุปโภคบริโภค

จอมพล ป. พิบูลสงครามได้เน้นคำว่า “วัฒนธรรม” ในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐเคยออกเชิญชวน ทำตัวอย่าง ออกรัฐนิยมและออกกฎหมายไว้แล้ว เช่น การมีศีลธรรม นิยมไทย รักชาติ การแต่งกาย การทำงาน ความเป็นอยู่ ฯลฯ จะพาชาติไปสู่จุดหมาย และตอนส่งท้าย ขอคุณพระคุ้มครองตามคติศาสนาพุทธ

วันที่ 24 มิถุนายน 2485: สุนทรพจน์ ในการเปิดอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

จอมพล ป. พิบูลสงครามได้แสดงความชื่นชมยินดี ในการก่อสร้างอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิที่สร้างโดยคนไทยและวัสดุของไทยและเป็นที่ยึดถือวิญญูณของทหาร ตำรวจและพลเรือนที่ได้เสียสละเพื่อชาติบ้านเมือง มีความรักชาติและรักษาเกียรติของชาติไว้ จึงส่งท้ายด้วยการอาราธนาคุณพระรัตนตรัยคุ้มครองป้องกันอนุสาวรีย์แห่งนี้ และกล่าวให้คนไทยช่วยกันเสียสละเพื่อชาติ

วันที่ 15 กันยายน 2485: สารสั้นของพจนานายกรัฐมนตรี เรื่อง การเคารพธงชาติ

บทนำกล่าวถึง ความยินดีที่คนไทยเคารพธงชาติ เนื้อเรื่องคือการเคารพธงชาติ ซึ่งแสดงออกถึงความเป็นไทย และกล่าวว่าถ้าธงชาติอื่นมาปักอยู่ในแผ่นดินไทยคนไทยก็ต้องหลั่งน้ำตาด้วยความเสียใจ แม้เราชาวไทยนับถือพุทธศาสนาจอมพล ป. พิบูลสงครามใช้สัญลักษณ์แทนในสารสั้นคือ พระรัตนตรัยเป็นตัวแทนพระพุทธเจ้า ธงชาติไทยก็เป็นตัวแทนของชาติ และยังคงโยงเรื่องการเคารพธงชาติเข้ากับการเป็นหนึ่งเดียวกันของคนในชาติอีกด้วย ในตอนส่งท้ายแสดงถึงความยินดีที่เยาวชนไทยแสดงออกในการเคารพธงชาติ

วันที่ 29 กันยายน 2485: คำกล่าวตอบ ในการเปิดสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ

การเปิดสภาวัฒนธรรมเป็นการดำเนินตามที่จะตั้งองค์กรเพื่อดูแลงานทางการสร้างชาติทางวัฒนธรรมที่เชื่อว่า สามารถยกระดับของประเทศให้ทัดเทียมชาติอื่นๆได้ โดยกล่าวถึงวัฒนธรรมของไทยซึ่งมีมาแต่โบราณ และเป็นของดี จอมพล ป. มีความเห็นว่า เมื่อวัฒนธรรมเจริญงอกงาม ก็จะหมายถึงความเจริญงอกงามของชาติด้วยเช่นกัน อนึ่งการที่จะติดต่อสัมพันธ์กับชาติใหญ่ๆทั้งหลายในโลกต้องปรับปรุงวัฒนธรรมให้เท่าเทียมกันจึงจะมีคนอยากคบหาด้วย

วันที่ 4 ธันวาคม 2485 สาส์นของฯพณฯท่านจอมพล ป. พิบูลสงครามนายกรัฐมนตรี ในฐานะผู้
บัญชาการทหารสูงสุด ถึงพี่น้องทหาร ตำรวจ และไทยนักรบทั้งหมด

สาส์นนี้จอมพล ป. พิบูลสงครามให้แก่ทหาร ตำรวจที่เสียสละในการออกศึก ในฐานะผู้
บัญชาการทหารสูงสุด จากการทราบข่าวว่า มีผู้เฒ่ารายหนึ่ง ส่งข่าวไปถึงลูกหลานในสนามรบ
ด้วยถ้อยคำกินใจ จึงออกสาส์นแสดงความซาบซึ้ง เห็นใจ และให้กำลังใจ ที่บรรดาทหาร ตำรวจ
ต้องต่อสู้ลำบาก เสี่ยงภัยและจากครอบครัวอันเป็นที่รัก แต่เพื่อเกียรติและศักดิ์ศรีของประเทศ
และฝากความคาดหวังต่อทหาร ตำรวจในครั้งนี้

วันที่ 24 ธันวาคม 2485: คำปราศรัยกล่าวแก่ พี่น้องทหาร ตำรวจ และนักรบในกองทัพพายัพ
เนื่องในโอกาสวันบรรจบครบรอบ 1 ปี กองทัพพายัพ ทางวิทยุกระจายเสียง

จอมพล ป. พิบูลสงคราม กล่าวถึงความเป็นมาเมื่อ 1 ปีที่ผ่านมา ของการตั้งกองทัพ
พายัพ ที่รวมเอากองทัพบก และกองทัพอากาศตามสัญญาที่ทำกับญี่ปุ่น ซึ่งต้องฝ่าฟันความ
ยากลำบากมากมาย ทั้งต้องจากครอบครัวมาเป็นเวลานานปี โดยพี่น้องทหารได้พลีชีพเพื่อเกียรติ
ของชาติ ทำการปกป้องแคว้นสยามไทยใหญ่ และร่วมรบกับญี่ปุ่นซึ่งเป็นพันธมิตร ทั้งนี้กล่าวถึง
ผลงานที่เหล่าทหารสามารถยึดนครเชียงใหม่ได้แล้ว ซึ่งมาจากอานุภาพสามัคคี จึงส่งให้กองทัพ
พายัพยึดเมืองต่างๆไว้ได้

วันที่ 31 ธันวาคม 2485: คำปราศรัย ในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ 2486

บทนำกล่าวถึงคุณแห่งพระพุทธศาสนา เนื้อเรื่องย้อนถึงเหตุการณ์ในปี 2485 ที่ผ่านมา
และกล่าวยินดีที่คนไทยมีความตั้งใจในการประกอบอาชีพ ทำให้มีอาหารสมบูรณ์ดีขึ้นตาม
คำแนะนำของรัฐ การเข้าร่วมรบของไทยกับญี่ปุ่น และเอ่ยถึงการจารึกชื่อผู้เสียสละชีวิตใน
สงคราม ไว้ ณ อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิในวันที่ 2 มกราคม โดยเนื้อเรื่องกล่าวถึงความสูญเสียต่อชีวิต
ทหาร แต่ก็แสดงให้เห็นถึงการได้รับกลับคืนมามากกว่าที่เสีย คำปราศรัยนี้ ทั้งนี้เชื่อมั่นในคุณของ
พระพุทธเจ้าคุ้มครองให้ชาติไทยร่มเย็น

วันที่ 2 มกราคม 2486: คำกล่าวสดุดีทหารผู้เสียชีวิตในการรบ ณ อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

คำกล่าวนี้จอมพล ป. พิบูลสงครามกล่าวถึงฤกษ์ดีในปีใหม่ พูดถึงความพร้อมเพรียงกัน
ณ เวลา และสถานที่เดียวกัน คืออนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ โดยนำเป็นสัญลักษณ์แห่งความหมายของ

ชัยชนะและการเสียสละเพื่อปวงชนของดวงวิญญาณที่ได้รับการจารึกชื่อ และกล่าวแสดงความเสียใจที่ไม่ได้ออกรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับเหล่าทหาร เนื้อเรื่องมีข้อความยกย่อง เชิดชูเกียรติทหารที่เสียชีวิตรบ ตอนส่งท้ายแสดงความรำลึกต่อความดี และการจารึกชื่อเพื่อเป็นเกียรติสืบไปยังอนุชนรุ่นหลัง และอาราธนาสิ่งศักดิ์ อำนวยชัยให้พรในท้ายคำกล่าว

วันที่ 24 มิถุนายน 2486: คำปราศรัยในอภิถันคดีสมัยแห่งวันชาติ

เนื้อเรื่องเน้นให้คนไทยรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านกิจกรรม อุตสาหกรรม และการค้า พัฒนาการให้สมกับเป็น "ชาติเป็นอารยะและมหาอำนาจ" โดยสรุปงานด้านต่างๆ ทั้ง การคลัง การต่างประเทศ มหาตไทย ศึกษาธิการ ศาสนา เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม สาธารณสุข ยุติธรรม ขนส่ง ตรวจเงินแผ่นดิน และกฤษฎีกา ซึ่งไทยตั้งโรงกษาปณ์ผลิตเงินใช้ตัวเอง และตั้งธนาคารแห่งชาติ และได้รับราชอิสริยาภรณ์จากญี่ปุ่น จัดให้มีผู้ใหญ่บ้าน กำนันคอยช่วยเหลือแนะนำราษฎร ส่งเสริมการศึกษาชั้นอุดมศึกษา ขอให้ประชาชนช่วยกันปลูกผักสวนครัว เลี้ยงไก่ ฯลฯ โจมตีเรื่องการค้าที่ตกไปอยู่ภายใต้กำมือชาวต่างชาติ กล่าวขอบคุณหนังสือพิมพ์ที่ช่วยสนับสนุนนโยบายชาติ ย้ำเรื่องวัฒนธรรมและการแต่งกายให้มีระเบียบสวยงาม เน้นในด้านผู้หญิง (สำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง) และการเผยแพร่ภาษาไทยในต่างแดน

วันที่ 31 ธันวาคม 2495 จอมพล ป. พิบูลสงคราม พุดในวาระเถลิงศก

พุทธศักราช 2496

บทนำกล่าวถึงหน้าที่ที่ผู้นำรัฐบาลต้องออกมาแถลงกิจการบริหารประเทศในตอนปีใหม่ของทุกปี ตามระบอบประชาธิปไตย และได้กล่าวคำถวายพระพรต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชินี และพระเจ้าลูกเธอ ส่วนเนื้อความที่ออกมาแถลงนั้น เริ่มที่ประเด็นการคุกคามของลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งกล่าวว่าเป็นลัทธิที่ก่อความไม่สงบสุขต่อบ้านเมือง ทำให้การบริหารแผ่นดินไม่สามารถทำได้อย่างเรียบร้อยและกล่าวอวยพรถึงทหารไทยที่ไปรบ ณ สมรภูมิกาหลี แล้วจึงเริ่มแถลงผลงานการบริหารแผ่นดิน 5 ประการโดยลำดับ เรื่องสำคัญอย่างแรกที่ออกแถลง คือ วัฒนธรรม ว่าเป็นรากฐานของมนุษย์ โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกระทรวงวัฒนธรรมและสภาวัฒนธรรม ซึ่งได้รับความร่วมมือจากประชาชนและข้าราชการด้วยดี และเชิญชวนให้สมัครเป็นสมาชิกสภาวัฒนธรรมโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ประเด็นต่อมาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันกับวัฒนธรรม คือการศึกษา ที่รัฐบาลได้จัดสรรให้เรียนโดยไม่คิดมูลค่า และเพิ่มจำนวนครู สถานศึกษาและส่งเสริมการศึกษาในด้านต่างๆ ขอให้ช่วยกันบริจาคเพื่อสนับสนุน หรือตั้งโรงเรียนเอกชนขึ้นมา ทั้งนี้ได้ยกตัวอย่าง

ความก้าวหน้าของโลกเช่นการขนส่งก็มีเครื่องบินที่เร็วกว่าเสียง หากชาติไทยไม่เร่งศึกษาจะตกเป็นชาติที่ “ล้าหลัง” ได้ และให้ความสำคัญกับการศึกษาในทุกวัย ทุกอาชีพ ประเด็นที่ 3 คือ เรื่องการปกครอง คือระบอบประชาธิปไตยที่ราษฎรปกครองกันเอง ซึ่งเหมาะสมกับประเทศที่อยู่แล้ว แต่บางคนยังไปฝึกฝนพวกคอมมิวนิสต์ที่ไม่ต้องการเสรีภาพ ทางรัฐบาลออกกฎหมายปราบปรามไว้

นอกจากนี้ ยังได้แจ้งให้ประชาชนสามารถร้องทุกข์ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติมิชอบได้ที่รัฐบาล หรือ กรรมการปฏิบัติตามมติประชน และได้แสดงผลงานด้านต่างๆ ทางเศรษฐกิจ ได้ อ้างอิงตัวเลขทางสถิติเพื่อแจ่มแจ้งสภาพจริงที่คนไทยประสบในด้านความเป็นอยู่ ว่าคนไทยมีรายได้ต่อบีเพียง 1200 บาท เป็นรายได้ที่ต่ำ ไม่พอกับสภาพความเป็นอยู่และการปรับปรุงบ้านเมือง บ้านเรือนของประชาชนส่วนใหญ่ยังเป็นที่พักชั่วคราว มุงแฝก อาหารการกิน เครื่องแต่งกายดูเป็นคน “ล้าหลัง” ทำให้รัฐบาลจัดนโยบายทางการจัดสรรที่ดิน เพื่อการทำกิน และเพิ่มการจัดหาทุน ด้วยการตั้งธนาคารประเภทต่างๆ ทั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ และธนาคารอุตสาหกรรม ตลอดจนสวัสดิการสังคมสงเคราะห์ ด้านต่างๆ ประเด็นสุดท้ายคือการชี้แจงเรื่องการจัดกระทรวง ทบวง กรมขึ้นตามความเหมาะสม

ตอนส่งทำได้อันเชิญคุณสังข์ศักดิ์สิทธิ์ตามคติศาสนา

วันที่ 31 ธันวาคม 2496 : จอมพล ป. พิบูลสงคราม พูดในวาระเกลียดศึก
พุทธศักราช 2497

คำกล่าวของจอมพล ป.พิบูลสงครามได้เริ่มจากการถวายนามเคารพในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและเชิญชวนชาวไทยถวายนามเคารพต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชวงศ์ เนื้อเรื่องกล่าวถึงวิวัฒนาการของโลก ในด้านต่างๆ และ กล่าวรายงานความเป็นไปของปีของประเทศไทยในเรื่องของ การศึกษา การเกษตรกรรม การอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม สังคมสงเคราะห์และความสงบของชาติ

วันที่ 1 มกราคม 2497 คำอวยพรของพณฯนายกรัฐมนตรี แต่ ทหารไทยในยุทธภูมิเกาหลี
เนื่องในวันขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช 2497

สืบเนื่องจากการป้องกัน การแทรกซึมของฝ่ายคอมมิวนิสต์ รัฐบาลจึงได้ส่งทหารไทยออกจรร่วมรบที่ประเทศเกาหลี ซึ่งปัจจุบันได้แบ่งออกเป็นเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ตามการ

ปกครองคอมมิวนิสต์และประชาธิปไตย เนื้อเรื่องกล่าวถึงการเสียดสีจากถิ่นฐานมาปฏิบัติหน้าที่ต่างแดน เพื่อป้องกันประเทศจากระบบคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้ ได้กล่าวถึงครอบครัวของบรรดาทหารที่ออกรบ เพื่อความสบายใจว่าทางราชการช่วยดูแลให้แล้ว ในตอนส่งท้ายได้อันเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองตามธรรมเนียมนิยมโดยทั่วไป

สรุปย่อบทประพันธ์ของสามัคคีชัย

บทประพันธ์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ใช้นามแฝงว่า "สามัคคีชัย" เรื่อง "ไทยจะร่ำรวยเพราะอะไร"

บทนี้ได้เอ่ยถึงลักษณะการนั่งกอดเข่าของคนไทยและ "การกอดเข่า" เป็นคำสำคัญเชื่อมโยงกับแนวนโยบาย และนำไปทราบบว่าไม่เป็น "ลักษณะที่ชาติพึงประสงค์" และเป็นอาการที่ไม่เกิดประโยชน์อะไร จึงควรออกไปทำงานเบียดเบียนที่ยามเข้านกกาออกหากิน กล่าวเปรียบเทียบชีวิตมนุษย์ว่าควรเอาอย่างนกกา ที่ออกหากินในยามเช้า เพื่อความมั่งคั่ง ร่ำรวยโดยเฉพาะยามนี้ประเทศกำลังมีศึก และต้องขาดแคลนของกิน ของใช้ที่จำเป็น ส่วนการทำงาน ก็ควรทำให้ชำนาญ เป็นเรื่องเดียว ด้านเดียวไป เช่น การค้า ก็ควรค้าขายเพียงสินค้าเพียงอย่างเดียว ชักจูงใจให้คนตื่นเช้าขึ้นมาประกอบอาชีพ ตอนส่งท้ายมีการอวยพรผู้ฟังให้ร่ำรวย

บทประพันธ์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ใช้นามแฝงว่า "สามัคคีชัย" เรื่อง "ชาติไทยได้ลวดข้ามเหวได้ดี"

บทความปลุกใจชิ้นนี้ จอมพล ป. พิบูลสงครามได้เปรียบเทียบสถานการณ์ที่ประเทศกำลังเผชิญคือ ภาวะขาดแคลน และความยากลำบาก เหมือน "การได้ลวดข้ามเหว" ที่ต้องอาศัยความร่วมมือใจสามัคคีของคนในชาติ ไปสู่จุดหมาย คือ ชัยชนะเบื้องหน้า โดยเปรียบเป็นองช้อยที่อยู่ในอีกฝั่งเหว เมื่อข้ามไปจึงจะได้รับพุดถึงภาวะสงครามที่คนไทยกำลังเผชิญด้วยความลำบาก ขอให้เห็นใจทหารที่ออกรบและสละชีวิต เปรียบเทียบกับการได้ลวดข้ามเหว ว่าต้องมีใจกล้าเพียงพอ เพราะประเทศขึ้นอยู่กับ การดำเนินสงครามในครั้งนี้

บทประพันธ์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ใช้นามแฝงว่า “สามัคคีชัย” เรื่อง
“ไทยอยู่คู่ฟ้าเพราะอะไร”

ถามถึงความต้องการที่จะเป็นมหาอำนาจและชาติอารยะ เนื้อเรื่องเป็นการตอบคำถามที่ได้ถามนำไป และเป็นคำตอบตามแนวคิดของรัฐบาล คือการปรับปรุง ส่งเสริมในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะในเรื่องการแต่งกายให้เรียบร้อยเป็นที่ยอมรับของสากล เทียบกับชาวเขมรที่อยู่ในปกครองของฝรั่งเศส และเป็นจุดสำคัญที่จะแยกระหว่างการเป็น “ชาติมหาอำนาจ” กับ “ชาติป่าเถื่อน” และแนะนำการทำอาชีพสร้างรายได้อย่างรวดเร็วในเวลาอันสั้น คือ 3 เดือน คือการตั้งร้านซักรีด โดยวางแผนแนะแนวทางให้ด้วย พร้อมจัดหน่วยงานที่รับให้คำปรึกษาในกิจการที่แนะนำด้วย เห็นได้ว่าเป็นการส่งเสริมเบ็ดเสร็จที่มุ่งให้ผู้รับสารรับไปปฏิบัติจริง การเขียนเนื้อเรื่องเป็นแบบถาม-ตอบ โดยมีคำถามและคำตอบในบทความเสร็จสรรพ และกล่าวถึงดนตรีเครื่องแสดงวัฒนธรรมของชาติคือ พิณพาทย์ ต้องยกเลิกไป เพราะอาจทำให้ต่างชาติไม่นับถือชาติไทย หรือต้องปรับปรุงให้เล่นได้ อย่างดนตรีสากล นับเป็นการปรับปรุงวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง

บทประพันธ์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ใช้นามแฝงว่า “สามัคคีชัย”
เรื่อง “มალาน่าไทยเป็นมหาอำนาจ”

จอมพล ป. พิบูลสงครามได้กล่าวถึงความสำคัญของการแต่งกายด้วยการสวมหมวก ซึ่งเป็นสิ่งให้ป้องกันศีรษะจากฝุ่นละออง และแนะนำการสวมหมวก ให้เรียบร้อย ดูดี เป็นที่ยอมรับของนานาชาติโดย เน้นที่ญี่ปุ่น เชื่อว่าหมวกจะทำให้ชาติไทยเป็นที่ยอมรับในสายตาชาวโลก เป็นเครื่องเชิดชูเกียรติแก่ชาติ ในตอนส่งท้าย จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ย้ำเรื่องการสวมหมวกตามคำขอของตนโดยไม่ได้กล่าวอวยพรปิดท้ายแต่อย่างใด

บทประพันธ์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ใช้นามแฝงว่า “สามัคคีชัย”
เรื่อง “ฉันไม่กลัวอุทกภัยแล้ว”

บอกเล่าข่าวสารความเป็นไปของบ้านเมือง คือ การตั้งราชบัณฑิตและสภาวัฒนธรรม เนื้อความตอนต่อมากล่าวถึงการบรรเทาของเหตุการณ์น้ำท่วม ที่ข้าราชการได้ช่วยกันบรรเทาทุกข์ของราษฎร และได้ขอบคุณข้าราชการของกรมโฆษณาการเป็นพิเศษ ที่ทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการกระจายข่าวดีให้กับบ้านเมือง ความตอนต่อมาจอมพล ป. พิบูลสงครามได้กล่าวถึงผลงานการปรับปรุงด้านวัฒนธรรมในประเทศ ทั้งเรื่องการบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีแบบใหม่ (แบบตะวันตก) อันเป็นผลจากการปรับปรุงการดนตรีและละครตามนโยบายของ

รัฐ ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่อยู่ในบทความชิ้นนี้ ยังพูดถึงเรื่องเยาเวน โดยนำเรื่องจากการกล่าวถึงธรรมชาติยามน้ำท่วม ที่มีอากาศร้อนในยามกลางวัน เพราะน้ำได้เก็บความร้อนในตอนกลางวัน มาปลดปล่อยในยามกลางคืน และเป็นเช่นเดียวกันในเวลากลางวัน ที่ได้ความเย็นสะสมจากกลางคืน แล้ววกให้ตามจากเยาเวนที่มีความรู้มากขึ้นกว่าสมัยก่อน เพราะได้รับการศึกษาสูงขึ้น

ในตอนส่งท้าย ได้ย้ำเตือนให้ประชาชนไม่ใช้น้ำที่ท่วมขัง มาอุปโภค หรือ บริโภค และเปรียบเทียบกับเหตุการณ์น้ำท่วม ว่ายังไม่หนักเท่าปี พ.ศ. 2460 ที่เคยประสบ และย้ำถึงการเคารพชาติและรักษาวัฒนธรรมเป็นการปิดท้าย

บทประพันธ์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ใช้นามแฝงว่า "สามัคคีชัย" เรื่อง "กรุงเทพฯเป็นเวนิสแน่"

บทความเรื่อง "กรุงเทพฯเป็นเวนิสแน่" นั้นจอมพล ป. พิบูลสงครามได้เขียนขึ้นเพื่อปลอบใจราษฎรที่ต้องเผชิญน้ำท่วมและให้กำลังใจข้าราชการที่ต่อสู้แก้ปัญหาภาวะน้ำท่วม โดยเปรียบเทียบกับการที่มีน้ำเต็มเมือง ต้องเดินทางด้วยเรือซึ่งเหมือนกับเมืองเวนิสของประเทศอิตาลี แต่เตือนให้ระวังโรคไข้รากสาดและอื่นๆที่จะตามมาจากการปล่อยน้ำ เตือนการดำรงชีวิตและภาวะน้ำท่วมเท่านั้น

วันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2486: บทความเรื่อง ธงไตรรงค์ ของสามัคคีชัย

เริ่มจากการเกริ่นถึงนโยบายส่งเสริมการทำกินของประชาชน ที่ทางรัฐบาลจัดไว้ และเป็นปีที่จะรณรงค์ความสะอาดของลำคลอง ไม่ให้คนอาศัย หรือทิ้งขยะลงคลอง และจะเอาจริงกับเรื่องวัฒนธรรมของชาติ โดยเฉพาะเรื่องการแต่งกาย ทั้งการสวมหมวก สวมรองเท้า ที่ต้องแต่งให้เรียบร้อย จอมพล ป. มองว่าการเปิดเผยส่วนต่างๆของร่างกาย เป็นการไม่สุภาพอุจาดตา รวมทั้งการใช้ได้ถูกเป็นที่ทิ้งขยะหรือเลี้ยงสัตว์ เพราะจะเป็นการเพาะเชื้อโรค ไม่ถูกอนามัย อ้างอิงถึงตัวอย่างการสร้างชาติที่ทั่วโลกนั้น แม้กำลังรบอยู่ แต่ก็ล้วนดูแล ตบแต่งการอยู่กิน สร้างวัฒนธรรม จึงขอให้คนไทยช่วยกันจัดการให้เสมอกับชาติอื่น ทำความเคารพชาติซึ่งเป็นตัวแทนของชาติ และผู้กล้าที่เสียชีวิตเพื่อชาติ ถ้าใครไม่ทำตาม ปรับปรุงตนให้ดีตามที่รัฐขอ เป็นการไม่เคารพธงไตรรงค์ และรัฐบาลจะต้องบังคับให้ทำในที่สุด

เมื่อกล่าวถึงเหตุการณ์อุทกภัยที่ประสบอยู่ ที่รัฐต้องออกช่วยเหลือราษฎร ให้ข้อเตือนใจว่าน้ำท่วมทำให้ไร้แผ่นดิน ซึ่งเป็นสิ่งนำความสุข ความมั่งมี สุขสบายมาให้ปวงชน พร้อมทั้งแนะนำให้คนไทยรับการจัดสรรที่ดินเพื่อเลี้ยงชีพจากผลผลิตที่ผลิตได้ ในตอนส่งท้าย กล่าวถึงการเข้าเยือนของปีใหม่ เป็นวันที่ 3 แล้ว ยกตัวอย่างจาก ปลูกที่ทำรังอาศัยใหญ่โต มีความพยายาม นำน้ำมาเป็นตัวอย่างแก่น

วาทะการที่ได้สรุปย่อทั้งหมด ณ ที่นี้ รวม 32 ฉบับ ซึ่งใช้เป็นข้อมูลที่ช่วยให้เข้าใจถึงใจความหลักของวาทะที่จอมพล ป. พิบูลสงครามได้กล่าวไว้ทั้งที่เป็นวาทกรรมเนื่องในโอกาสต่างๆ ของชาติ และบทประพันธ์ทางการเมืองที่จอมพล ป. พิบูลสงครามเขียนขึ้นในขณะที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ผลการศึกษาวิจัย

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถประมวลผลการวิจัยได้ดังนี้ การศึกษาเรื่อง“วาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม” ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจในทางวาทวิทยากับผู้นำทางการเมือง รวมถึงการนิยามความหมายของชาตินิยมตามบริบททางสังคม วัฒนธรรมและการเมือง ที่เกิดขึ้นในยุคสมัยการปกครองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ. 2481-2487 และ 2491-2500) ตลอดจนรูปแบบองค์ประกอบทางวาทกรรม และ ลักษณะภาษาทางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อ ดังต่อไปนี้ คือ

ข้อที่ 1 : ชาตินิยมในนิยามของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม

ข้อที่ 2 : รูปแบบ และลักษณะภาษาทางการเมือง ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

โดยวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัยในแต่ละข้อ ปรากฏผลการศึกษา และรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยข้อที่ 1: ชาตินิยมในนิยามของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม

ลัทธิชาตินิยมที่จอมพล ป. พิบูลสงครามได้นำกลับมาใช้ในเมืองไทยอีกครั้ง เพื่อจุดมุ่งหมายในการรวมความรู้สึกถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ เพื่อให้เกิดพลังในการทำงานด้านต่างๆของประเทศชาติ หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงริเริ่มเป็นครั้งแรกในรัชสมัยของพระองค์มาแล้วก่อนหน้านี้

การกลับมาของลัทธิชาตินิยมในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามสร้างความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆของสังคมอย่างมากมาย (กรมศิลปากร, 2539) และมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2481-2487 โดยเฉพาะพัฒนาการในการเชื่อมโยงชาตินิยมที่เข้ากับสถาบันทางสังคม ผู้คิดค้นนโยบายและวิธีการเพื่อสร้างความรู้สึกชาตินิยม ตามบริบทหลักทางสังคม ได้แก่ การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจ

เมื่อบริบทหลักดังกล่าว ถูกใช้เป็นเวทีในการแสดงตัวตนของความเป็นชาติ ตามจุดมุ่งหมายของจอมพล ป. พิบูลสงครามแล้วนั้น ยังหมายรวมถึงการชี้้นำความประพฤติ การแสดงออก วิธีการดำเนินชีวิต ความคิดและจิตใจของประชาชนชาวไทยไปโดยพร้อมกัน ชาตินิยมที่เกิดขึ้นในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีจึงมีพัฒนาการในการเชื่อมโยงชาตินิยมที่เข้ากับสถาบันทางสังคม ตามลำดับเวลา โดยมีสถานการณ์ภายในและภายนอกประเทศเป็นปัจจัยสนับสนุน อีกทั้งนิยามความหมายของชาตินิยมนั้น มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อ พัฒนาการในการเชื่อมโยงชาติเข้ากับสถาบันต่างๆ ดังนี้

1. ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับสถาบันการเมืองการปกครอง
2. ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับวัฒนธรรมเดิมและวัฒนธรรมสากลที่สร้างคุณค่าและเอกลักษณ์ให้สังคมไทย
3. ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับตัวผู้นำ
4. ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์

พัฒนาการแต่ละช่วงสามารถดูได้ความเปลี่ยนแปลงในวาทะที่กล่าวเรื่องชาตินิยมตามลำดับดังนี้

1. ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับสถาบันการเมืองการปกครอง (พ.ศ. 2481-2482)

ในการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 นั้น คณะราษฎรได้กล่าวถึง รัฐธรรมนูญมากกว่าที่จะกล่าวถึงประชาธิปไตยและเนื่องจากรัฐธรรมนูญคือ สัญลักษณ์ของประชาธิปไตย เพราะรัฐธรรมนูญ ได้รวมเอาแนวความคิดที่ประชาชนปกครองกันเอง กับลายลักษณ์อักษรแสดงกฎหมายที่บังคับใช้ในระเบียบแห่งการปกครองประเทศ “รัฐธรรมนูญ” จึงเป็นสิ่งที่ประชาชนจะเข้าใจได้ง่ายกว่า “ประชาธิปไตย” (ชัยอนันต์ สมุทวณิช และกนก วงษ์ตระหง่าน, 2526:99) อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะป็นรัฐธรรมนูญหรือประชาธิปไตยก็ตาม ยังเป็นสิ่งที่ราษฎรไทยทั่วไปในยุคการเปลี่ยนแปลงการปกครองรู้จักกันน้อยเต็มที

การให้ความหมายของประชาธิปไตยได้กระทำกันตั้งแต่การแถลงนโยบายของคณะราษฎร ในการที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นประชาธิปไตย ในปีพ.ศ. 2475 โดยการอธิบายความหมายของระบอบใหม่ต่อประชาชน ปรากฏในประกาศของคณะราษฎร ลงวันที่ 24 มิถุนายน 2475 นั้นก็เป็นเพียงการชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวผิดพลาดของการปกครองแบบกษัตริย์ และผลกระทบคือความเดือดร้อนที่นำมาสู่ราษฎร แต่ก็ไม่ได้มีการบอกถึงวิธีการตามระบอบรัฐธรรมนูญที่คณะราษฎรได้สถาปนาขึ้น เพียงแต่กล่าวถึงสิทธิเสรีภาพและความเลื่อมใสที่ประชาชนจะได้รับจากการปกครองแบบใหม่ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช และกนก วงษ์ตระหง่าน 2526: 296)

เมื่อจอมพล ป.พิบูลสงคราม เข้ามาเป็นผู้นำทางการเมืองการปกครองไทยในระบอบประชาธิปไตยถือเป็น “ของใหม่” สำหรับคนไทยและสังคมการปกครองไทย เนื่องจากประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองได้เพียง 6 ปี และความรู้ความเข้าใจในระบอบการปกครองแบบนี้ยังจำกัดในวงแคบ เพียงชนชั้นกลางที่เคยร่ำเรียนมาในแถบยุโรป ประชาชนโดยทั่วไปนั้นยังไม่เข้าใจและไม่รู้จักว่าประชาธิปไตยเป็นอย่างไร หมายถึงสิ่งใด และจะดำเนินไปได้อย่างไร ประชาชนจะต้องทำตนอย่างไรบ้างในระบอบการปกครองนี้ อีกทั้งมีผลดีผลเสียหรือแตกต่างจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชอย่างไร คำถามเหล่านี้จึงตกเป็นหน้าที่ของรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมืองการปกครองประเทศรุ่นใหม่ จะต้องให้ความรู้แก่ประชาชน ตามความต่อนหนึ่งที่ปรากฏในสุนทรพจน์ วันชาติ 24 มิถุนายน 2482 ดังนี้

"...การปกครองในวิถีทางที่ไม่ถูกนั้น จะนำความรุ่งเรือง มาสู่ชาติไม่ได้เลย อย่างไรก็ตาม เมื่อพวกเราได้เปลี่ยนมาอยู่ในระบอบที่มั่นคงและเหมาะสม ทั้งมีรัฐบาลเป็นผู้บำเพ็ญประโยชน์สุข ให้บังเกิดแก่พี่น้องทั้งหลายอย่างหนาแน่นถาวรเช่นนี้แล้ว ก็ควรปลื้มปิติ เพราะเป็นนิมิตอันดีที่เราจำได้รีบเร่งเดินทางไปสู่จุดหมายของเรา อย่างที่ชาวอารยประเทศเขาได้ไปถึงแล้ว คือ ความรุ่งเรืองอันก่อให้เกิดความสุขสำราญแก่อาณาประชาราษฎร์ในชาติเดียวกันโดยทั่วถึง..."

(สุนทรพจน์ วันชาติ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2482 หน้า 17)

สุนทรพจน์ที่ยกมาในข้างต้นนี้ แสดงถึงความเอนเอียงเข้าข้างวิธีการปกครองที่ดำเนินโดยรัฐบาล ซึ่งก็คือ ระบอบประชาธิปไตย โดยอ้างถึงความก้าวหน้าตามแบบฉบับประเทศที่เจริญแล้ว ให้ปกครองเป็นแบบอย่าง ซึ่งปรากฏการอ้างถึงความเป็น "อารยะ" และ ตัวอย่างจากชาติที่พัฒนาแล้วในสุนทรพจน์ของจอมพล ป. พิบูลสงครามอยู่เสมอๆ

การอ้างความเป็นชาติโดยยึดสถาบันการปกครองใหม่เป็นหลักนั้น จำเป็นที่จะต้องหักล้างสถาบันการปกครองเดิมออกเสียก่อน สถาบันพระมหากษัตริย์แม้จะอ้างอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญแล้วก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการถูกนำไปเปรียบเทียบกับสถาบันการปกครองใหม่ คือ ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งปรากฏในคำปราศรัยวันชาติในโอกาส วันชาติ ซึ่งแสดงในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2482 ความว่า

"...ในสมัยก่อน เมืองเรามีพระมหากษัตริย์ทรงอำนาจเด็ดขาดเป็นสมบูรณาญาสิทธิราชแต่พระองค์เดียว ทรงบริหารราชการแผ่นดินแทนพี่น้องชาวไทยทั้ง 14 ล้าน เมื่อพระมหากษัตริย์มีพระราชบัณฑูรสุรสิงหนาทประกาศิต คำนั้นยอมมีผลเป็นกฎหมายซึ่งพี่น้องทุกคนจะต้องปฏิบัติตามโดยฝ่าฝืนมิได้ ในกรณีที่มีบุคคลเดียวบริหารราชการส่วนใหญ่เช่นนี้ จริงอยู่แม้จะได้มีข้าราชการผู้ใหญ่อื่นๆ คอยรับสนองพระราชดำรัส ปฏิบัติงานลดหลั่นกันลงไปก็ตาม แต่ไม่ควรจะลืมว่าความพอพระราชหฤทัยของพระมหากษัตริย์นั้นยอมเป็นแนวปฏิบัติที่ราชการนั้นๆ จะพึงดำเนิน แต่บุคคลเดียวยอมมีเจตนาผันแปรไปได้ตามกาลและอัธยาศัย เพราะฉะนั้นงานที่สำเร็จออกมาจากคนๆเดียว โดยมากจึงมักเป็นงานที่เปรียบเสมือนมิได้กลั่นกรองอะไรให้ละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความผิดพลาดอันอาจมีขึ้นได้ง่าย และการผิดพลาดในการบริหาร

ราชการแผ่นดินทุกครั้งก็คือ ความหายนะล่มจมของชาติโดยตรง
 เว้นแต่จะเร็วหรือช้าเท่านั้น เริ่มด้วยมีเหตุระส่ำระสายในชาติก่อน ถึงผล
 ที่สุดด้วยการรบราฆ่าฟันกันเป็นมรดกสืบทอด **อนึ่งการปกครองโดย
 ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นของพื้นสมัยและไม่ชอบด้วยหลัก
 นิยม เพราะไม่ใช่การปกครองที่อาศัยหลักการให้ผลประโยชน์เต็ม
 เม็ดเต็มหน่วยแก่ราษฎรโดยตรง..."**

(สุนทรพจน์ วันชาติ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2482 หน้า 17)

จากสุนทรพจน์ในข้างต้นจอมพล ป. พิบูลสงครามก็ได้กล่าวตอกย้ำความผิดพลาดจาก
 การปกครองประเทศที่มาจาก การตัดสินใจของบุคคลเพียงคนเดียว จะเห็นได้ว่าการปกครองโดย
 สถาบันกษัตริย์นั้นถูกเปรียบเทียบในทางลบอย่างรุนแรง แสดงถึงความตั้งใจที่จะนำสถาบันการ
 ปกครองใหม่เข้ามาแทนที่ของอำนาจเดิม สุนทรพจน์ที่ยกมาชิ้นนี้ จึงมีความมุ่งหมายที่จะสร้าง
 ความชอบธรรมให้กับระบอบการปกครองใหม่ และล้มล้างระบอบเดิมลงไป ซึ่งเป็นการกล่าวถึง
 ชาติและการปกครองในช่วงแรกที่จอมพล ป. เป็นนายกรัฐมนตรี และชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวของ
 การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชที่ประเทศต่างๆทั่วโลกพากันล้มเลิก จากความตอน
 ต่อมาในสุนทรพจน์ด้านล่างนี้

"...เนื่องจากเหตุผลดังกล่าวมานี้ นานาชาติทั่วโลกในปรัศยุบันสมัย จึงเลิก
 ใช้การปกครองแบบนี้โดยสิ้นเชิง ข้าพเจ้ายืนยันได้ว่าเดี๋ยวนี้ไม่มีประเทศใด
 แม้สักแห่งเดียว ที่ใช้ระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช ทั้งนี้ก็
 เพราะชาติต่างๆที่บรรลุถึงอารยธรรมแล้วนั้น พากันมองชัดว่าการ
 ปกครองแบบนี้ไม่สามารถนำความเจริญก้าวหน้าอันแท้จริงมาสู่
 ชาติในยุคนี้ นับประสาอะไรแต่ฝรั่งชาวตะวันตกที่เจริญในสมัยนี้ แม้แต่
 จีนผู้เป็นเพื่อนบ้านของเราในทางตะวันออก ก็ได้เพิกถอนการปกครองแบบ
 นั้นมาเสียก่อนเราเป็นเวลานานกว่า 20 ปี นี่นับว่าเป็นมติของโลก ไทยเรา
 อยู่ในโลกเดียวกับบรรดาชาติอื่นทั้งปวง ก็ย่อมจะผันแปรตามชาติ
 อื่นเขาไปด้วย จึงนับได้แน่ว่าการปกครองของไทยเราในบัดนี้ ได้
 ดำเนินไปตามมติมหาชนคนไทย และตามมติของโลกอีกด้วย..."

(สุนทรพจน์ วันชาติ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2482 หน้า 17)

คำกล่าวในข้างต้น จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ให้น้ำหนักยืนยัน ที่จะต้องใช้การปกครอง
 ระบอบประชาธิปไตยจากที่ชาติต่างๆทั่วโลก แม้แต่ชาติจีน ที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องการนั้น

ทอนอำนาจทางเศรษฐกิจของชาวจีนภายในประเทศ ก็ได้ยกมาเป็นตัวอย่างการใช้การปกครองแบบประชาธิปไตยด้วยเช่นกัน จึงได้เป็นข้อสรุปว่าไทยจะต้องทำตามมติของโลกในการใช้การปกครองแบบประชาธิปไตยโดยปริยาย

ชาร์ลส์ เมอริแอม(Charles Merriam, 1965 p.10 อ้างในชัยอนันต์ สมุทวณิชและกนก วงษ์ตระหง่าน, 2526: 6) กล่าวว่าลัทธิทางการเมือง ประกอบด้วยความคาดหวังและความต้องการ ซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งที่คนเชื่อ และสิ่งที่คนนิยมชมชอบ ในสิ่งที่คนนิยมชมชอบนั้น ได้แก่ สัญลักษณ์ต่างๆที่แห่งอารมณ์และความผูกพันต่อความเชื่อทางการเมือง จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความสำคัญในการใช้สัญลักษณ์ต่างๆที่มีอยู่เดิม มาแปลงใหม่ให้มีความหมายและสอดคล้อง เหมาะสมกับระบอบการปกครองที่มีรัฐธรรมนูญ หรือที่เรียกว่าเป็นยุค "สร้างชาติ" โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นตัวกำหนด แสดงความเป็นชาติ ตั้งแต่การใช้ชื่อประเทศ การเรียกชื่อชาวไทย การเคารพธงชาติ เพลงชาติ ฯลฯ (แนวการสร้างชาติและป้องกันประเทศ, 2484: 113) ในขณะเดียวกัน จอมพล ป. พิบูลสงครามยังคง รักษาจุดยืนการเป็นรัฐบาลที่มาจากราษฎร และนโยบายในด้านความเสมอภาค เสรีภาพ เศรษฐกิจ การศึกษา และเอกราช อันเป็นหลักปฏิบัติสำคัญในระบอบประชาธิปไตยที่ได้ให้สัตยาบันต่อประชาชนชาวไทยไว้ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง เพื่อเน้นถึงจุดยืนในการเป็นรัฐบาลประชาชน เมื่อพิจารณาดูจะพบข้อความตอนสำคัญจากวาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในด้านการเมืองการปกครองที่ใช้เพื่ออรรถาธิบายระบอบประชาธิปไตย ก็จะมีข้อความสอดคล้องกัน ดังความตอนหนึ่งที่ยกมานี้

"...ในการกล่าวคำปราศรัยในวันนี้ ข้าพเจ้ามีความตั้งใจจะขอปรับความเข้าใจในทางความคิด และทางปฏิบัติบางประการซึ่งมีความเกี่ยวพันกันระหว่างรัฐบาลกับประชาชนให้กลมกลืนไปด้วยดีโดยอาศัย การสมัครสมานสามัคคีธรรม ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเป็นหลัก อันรัฐบาลของคณะราษฎรทุกรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย แม้จนถึงรัฐบาลที่ข้าพเจ้าได้เป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ในปัจจุบันนี้ ข้าพเจ้าได้ทราบ ได้พบ ได้เห็นตลอดมาว่า มีความตั้งใจที่จะบำเพ็ญให้เป็นรัฐบาลที่ประกอบขึ้นด้วยราษฎร ทำงานเพื่อราษฎร และเจตนาอันแรงกล้าที่จะให้บังเกิดผลดีแก่ราษฎรอยู่เนืองนิตย์ ข้าพเจ้ายืนยันได้ว่าเจตน์เจานงอันนี้เป็นอุดมคติเป็นดวงใจ เป็นดวงวิญญาณของรัฐบาลนี้ ทั้งนี้ก็เพราะมีความเข้าใจอยู่แน่ว่า รัฐบาลจะตั้งอยู่ได้ก็เพราะอาศัยความเห็นชอบของรัฐบาลเป็นข้อใหญ่

ราษฎรจะมีความรักต่อรัฐบาลก็ต่อเมื่อรัฐบาลได้ทำให้เป็นที่ถูกใจ
ราษฎร..."

(คำปราศรัย วันปีใหม่ 31 มีนาคม 2582 หน้า1-2)

คำปราศรัยที่ปรากฏในข้างต้น เป็นคำปราศรัยเนื่องในวาระปีใหม่ไทยเดิม คือ 1 เมษายน
ของทุกปี และในปีต่อมาจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เปลี่ยนการเฉลิมฉลองปีใหม่เป็นวันที่ 1
มกราคมตามธรรมเนียมนิยมที่ทั่วโลกใช้(กรมศิลปากร, 2539) จากข้อความด้านบน จะเห็นได้ว่ามี
ความคล้ายคลึงกันกับตอนหนึ่งในอมตะสุนทรพจน์ที่อับราฮัม ลินคอล์น ประธานาธิบดีคนที่ 16
ของอเมริกาและผู้นำการเลิกทาสที่กล่าวไว้ ณ เมืองเก็ตตีสเบิร์ก รัฐเพนซิลเวเนีย เพื่ออภังการระบอบ
การปกครองแบบประชาธิปไตยไว้ ดังนี้ว่า

"...รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน จะไม่มีวันสูญ
สิ้นไปจากโลกนี้" ("...that government of the people, by the people, for
the people, shall not perish from the earth.")..."

(Lincoln, 1863 [http://showcase.netins.net/lincoln/speeches/
gettysburg.htm](http://showcase.netins.net/lincoln/speeches/gettysburg.htm))

ความอีกตอนหนึ่งในสุนทรพจน์บทเดียวกันในข้างต้น ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ใช้
เพื่อสถาปนาระบอบประชาธิปไตย คล้ายกับข้อความในข้างต้น ซึ่งมีเนื้อความคือ

"...เมื่อได้กล่าวแล้วว่า รัฐบาลนี้ถือตนเป็นรัฐบาลราษฎร ฉะนั้นก็เป็น
ธรรมดาอยู่เองที่รัฐบาลจะต้องทำการใดๆ ให้เป็นที่สบใจของราษฎร
ส่วนรวมอาศัยมติมหาชน หรือที่เรียกว่าทำตามมติมหาชนเป็นหลัก เป็น
แนวในการบริหารราชการ ข้าพเจ้าเชื่อแน่ว่า เมื่อรัฐบาลมีน้ำใจอย่างนี้
ท่านทั้งหลายย่อมจะต้องใจ พอใจอยู่บ้าง ไม่มากก็น้อย แต่ใน
ขณะเดียวกันข้าพเจ้าก็ใคร่จะแถลงให้ทราบเหมือนกันว่า การทำตามมติ
มหาชนนั้นจะบังเกิดผลให้เป็นที่ถูกใจท่านทุกคนหาได้ไม่ เพราะการกระทำ
ทุกอย่างย่อมมีได้หลายทาง เมื่อประชาชนส่วนมากได้รับผลข้างดี ย่อม
หมายความว่า รัฐบาลได้พยายามทำตามมติมหาชนในทางที่
ชอบทุกประการแล้ว ในบางกรณี รัฐบาลไม่อยู่ในฐานะที่จะทำตามใจ
ประชาชนส่วนน้อยได้ เพราะต้องการช่วยประชาชนส่วนมาก..."

(คำปราศรัย ในวันปีใหม่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2582 หน้า 3-4)

นอกจากคำปราศรัยของนายกรัฐมนตรี ในอภิถันคดีสมัชชเถลิงศก 31 มีนาคม พ.ศ. 2582 ที่ยกมาในข้างต้นแล้ว ยังพบคำปราศรัยที่ให้การร้งการปกครองระบอบใหม่ของไทยโอกาสวันชาติ ที่เป็นการนำสัญลักษณ์ต่างๆในการแสดงถึงความเป็นชาติเพื่อให้เกิดความชัดเจนและง่ายต่อการจดจำรำลึก เพราะความเป็นชาตินั้นจำเป็นที่จะต้องได้รับการปลูกฝังและกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกในชนชาตินั้นๆอยู่เสมอ ลัทธิชาตินิยมจึงจะดำเนินการไปได้สะดวก ความมุ่งหมายในการปลูกฝังความรู้สึกต่อชาติ ในวาทะของจอมพล ป.พิบูลสงครามแสดงออกมาอย่างต่อเนื่อง สัญลักษณ์วันชาติที่รัฐบาลกำหนดหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จึงเป็นวันที่ 24 มิถุนายน ของทุกๆปี จอมพล ป.พิบูลสงครามได้แสดงคำปราศรัยในโอกาสวันชาติครั้งแรก หลังเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คือ วันที่ 24 มิถุนายน 2482 ในการที่จะนำสัญลักษณ์วันชาติมานิยามความหมายให้เข้ากับระบอบการปกครองไว้ ตามความตองหนึ่ง ดังนี้

“...วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 และวันที่ 24 มิถุนายน ของปีต่อมาทุกๆปี ตลอดจนถึงวันที่ 24 มิถุนายน ในปี พ.ศ. 2482 พี่น้องชาวไทยทั้งหลายยอมกำหนดจดจำได้ดีว่า เป็นวันสำคัญยิ่งของชาติในปรัศยุบันสมัย เพราะวันนี้เป็นวันที่ประชาชนคนไทยได้ร่วมแรงสมัครสมาน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเริ่มการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองแผ่นดิน ในการกระทำอันประกอบด้วยสามัคคีพร้อมเพรียงกันนั่นเอง การเปลี่ยนแปลงคราวนี้จึงมิได้มีการเสียชีวิตของพี่น้องร่วมชาติเลย ผิดกว่าการกระทำของชาติอื่นที่ได้ดำเนินการชนิดเดียวกันมาแล้วในหลายประเทศ คุณความดีของชาวไทยในการทำงานใหญ่ของชาติให้สำเร็จลุล่วงไปได้โดยสงบสุขนั้น เป็นเกียรติประวัติที่ได้เคยปรากฏตามตำนานพงศาวดารของชาติมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว แมแต่ในวันที่ 24 มิถุนายนนั้นแล้ว เท่าที่เราก็ได้ทำการลวงเกินต่อระบอบการปกครองสมัยนั้น ก็มีเพียงการขอพระราชทานรัฐธรรมนูญจากองค์พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขอย่างเดียว เพราะไม่มีวิถีทางอื่นที่จะปฏิบัติได้ ส่วนความเดือดร้อนด้วยประการใดๆของคนไทยหาได้บังเกิดไม่ อาจกล่าวได้ว่าตั้งแต่เริ่มงานการเปลี่ยนการปกครองเป็นต้นมา เราได้ถืออยู่ในมติมหาชนตลอดมา ไทยจึงอยู่ในการปกครองใหม่นั้นได้ดี ผู้ใดจะฝันยอมไม่มีทางสำเร็จได้เลย ฉะนั้นจึงกล่าวได้อย่างเต็มปากว่า วันที่ 24 มิถุนายนนั้น เป็นวันมงคลของชาติ เป็นวันที่ไม่มีอกุศลใดๆมาครอบงำ เป็นวันบริสุทธิ์ซึ่งได้เริ่ม

**การปกครองใหม่ในระบอบประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญเป็น
กฎหมายบังคับสูงสุด คือ วันชาติอันต้องตามมติมหาชน..."**

(สุนทรพจน์ วันชาติ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2482 หน้า 10-11)

ความพยายามที่จะเน้นถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศนั้น จอมพล ป. พิบูลสงครามได้กล่าวไว้ในทำนองว่าเป็นความต้องการและความร่วมมือของคนในชาติ โดยไม่มีการสูญเสียใดๆเกิดขึ้น และการขอพระราชทานรัฐธรรมนูญนั้นไม่มีทางอื่นใดที่จะทำได้อีก ความผิดที่ได้กระทำต่อพระมหากษัตริย์ หรือ ผู้นำในระบอบเดิมจึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ตลอดจนกล่าวถึงการปฏิบัติงานของรัฐบาล ว่าได้ทำตามมติที่ปวงชนต้องการเสมอมา เป็นผลให้ไทยสามารถอยู่ในระบอบใหม่ได้ดี และจะเห็นได้ว่า จอมพล ป. พิบูลสงครามกล่าวถึงรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งเป็นการแทนที่อำนาจกษัตริย์ซึ่งมีอำนาจสูงสุดเดิม สามารถเทียบจากสุนทรพจน์เนื่องในวันชาติ 2482 จากความว่า

"...ในสมัยก่อน เมืองเรามีพระมหากษัตริย์ทรงอำนาจเด็ดขาดเป็นสมบูรณาญาสิทธิราชแต่พระองค์เดียว ทรงบริหารราชการแผ่นดินแทนพี่น้องชาวไทยทั้ง 14 ล้าน เมื่อพระมหากษัตริย์มีพระราชบัญชาสุรัสวดีสั่งนาทประกาศิต คำนั้นย่อมมีผลเป็นกฎหมายซึ่งพี่น้องทุกคนจะต้องปฏิบัติตามโดยฝ่าฝืนมิได้..."

(สุนทรพจน์ วันชาติ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2482 หน้า 17)

จากความในข้างต้นพบว่า จอมพล ป. ได้กล่าวหักล้างอำนาจในระบอบเดิม โดยย้ายอำนาจการปกครองด้านกฎหมาย ที่เดิมมาจากพระมหากษัตริย์ ไปสู่กฎหมายรัฐธรรมนูญ และปรากฏในอักษรลายมือ ชื่อ "ประเทศจะเจริญต้องมีอำนาจ" ของจอมพล ป. พิบูลสงครามที่เขียนอธิบายถึงการใช้อำนาจทางกฎหมายของพระมหากษัตริย์ ดังนี้

"การปกครองประเทศสยาม บัดนี้ปกครองโดยมีรัฐธรรมนูญตามวิสัยของอารยประเทศ มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ทรงใช้พระราชอำนาจนิติบัญญัติทางสภาผู้แทนราษฎร..."

ในอักษรลายมือ ชื่อ "ประเทศจะเจริญต้องมีอำนาจ" ของจอมพล ป. พิบูลสงครามชิ้นนี้ ไม่ปรากฏวัน เดือน ปี ที่เขียน แต่สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า การเรียกชื่อประเทศยังใช้เรียกว่า

“สยาม” อยู่ จึงน่าจะเป็นช่วงก่อนการออกปฏิญษานิยมฉบับแรก (พ.ศ. 2482) ที่เป็นเรื่องการเรียกชื่อประเทศ

เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงครามได้แสดงความเป็นชาติในระบอบการปกครองใหม่ และพยายามอธิบายถึงประโยชน์แห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนมาได้ระยะหนึ่ง ความแสดงความรู้สึกแห่งการเป็นพลเมืองที่มีที่มาจากแหล่งเดียวกัน มีความคล้ายคลึงกันในการความเชื่อ ประเพณี และดำรงชีวิต จึงจำเป็นต้องนำความเป็นชาติมาเชื่อมโยงกับจุดเด่นทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีเดิม แต่ในขณะเดียวกันก็นำอารยธรรมสากลเข้ามาปรับใช้ในสังคมไทยไปพร้อมกัน ช่วงเวลาดังกล่าวนี้ วัฒนธรรมมีบทบาทโดดเด่นในการแสดงถึงความเป็นชาติที่จอมพล ป. พิบูลสงครามต้องการ

2. ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับวัฒนธรรมเดิมและวัฒนธรรมสากล ที่สร้างคุณค่าและเอกลักษณ์ให้สังคมไทย (พ.ศ. 2482-2487)

พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงความหมายและการเชื่อมโยงความเป็นชาติในยุคของจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น เกิดขึ้นได้เนื่องจากมีเหตุการณ์หรือสถานการณ์เป็นหลัก หลังช่วงที่จอมพล ป. พิบูลสงครามแสดงความมุ่งมั่นและจุดยืนในระบอบการปกครองแบบใหม่ ที่ใช้ในการปกครองประเทศนั้นให้เห็นจากความในสุนทรพจน์ในข้างต้น เหตุการณ์การเกิดขึ้นของสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เริ่มก่อตัวในทวีปยุโรป เมื่อประเทศฝรั่งเศสได้ขอเจรจาทำสัญญาไม่รุกรานกันกับประเทศไทยในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2482 (ประมวลคำปราศรัย, คำแถลงในการกล่าวเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อขอความเป็นชอบอนุสัญญาสันติภาพระหว่างไทยกับฝรั่งเศส 9 มิ.ย. 2484 หน้า 45) ซึ่งฝ่ายไทยก็ยินดีให้ความร่วมมือด้วย แต่ก่อนการให้สัตยาบันนั้น จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ยื่นข้อเสนอขอปรับปรุงเขตแดนด้านอินโดจีน ที่เคยสูญเสียให้กับประเทศฝรั่งเศสเป็นข้อแลกเปลี่ยน ทางฝรั่งเศสจึงปฏิเสธข้อเสนอมานอกจากฝ่ายไทย ในเวลาต่อมา ประเทศไทยได้ยื่นข้อเสนอไปอีก ทางฝรั่งเศสจึงปฏิเสธข้อเสนอมานอกจากฝ่ายไทยอีก (คำตอบอัครราชทูตผู้แทนรัฐบาล รับมอบดินแดนด้านบูรพา, 2484:45) ผลจากการเจรจาเรื่องขอปรับปรุงเขตแดนกับฝรั่งเศส ทำให้ชาตินิยมในช่วงนี้ได้นำเอาเรื่องของวัฒนธรรมมาใช้ในการบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ประจำชาติ ความเป็นหนึ่งเดียวกันในการรวบรวมดินแดน และการประยุกต์วัฒนธรรมสากล เพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าทัดเทียมกับชาติอื่นๆทั่วโลก มาใช้ในประเทศไทยอย่างชัดเจน ความเป็นชาติในการ

นิยมตามการปฏิบัติการณ์ของจอมพล ป. พิบูลสงครามจึง ผนวกเรื่องวัฒนธรรมมาเป็นจุดเด่น ในช่วงนี้

คำว่า "วัฒนธรรม" เป็นคำใหม่ที่เกิดขึ้นใช้ในยุคนั้น โดยแรกเริ่มมีพระภิกษุรูปหนึ่งชื่อ "พระมหาพุล" แห่งวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ได้ทดลองใช้คำว่า "ภูมิธรรม" แผลงจากคำว่า Culture ในภาษาอังกฤษ หมายถึง แนวทางประพฤติปฏิบัติ การดำเนินชีวิตที่ดีงาม เป็นสิ่งที่สะสม สืบทอด และแพร่ขยายมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานในแต่ละกลุ่มของมนุษย์ ซึ่งคำว่าวัฒนธรรม เป็นคำสมาส มาจากคำบาลี - สันสกฤต 2 คำคือ "วัฒนธรรม" เป็นภาษาบาลีแปลว่า "เจริญ ออกงาม" ส่วนคำว่า "ธรรม" เป็นภาษาสันสกฤตหมายถึง "ความดี" เมื่อแปลตามรากศัพท์ได้ความว่า "สภาพอันเป็นความเจริญออกงาม หรือลักษณะที่แสดงถึงความเจริญออกงาม" (วาสนา บุญสม .2541: 11) ซึ่งสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงเดชานุภาพ ก็ทรงเห็นดีเห็นงามด้วย โดยกล่าวไว้เป็นหลักฐานในปาฐกถาเมื่อปีพ.ศ. 2474 ต่อมาปีพ.ศ. 2475 พระบรมวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ได้ทรงใช้คำว่า "วัฒนธรรม" และมีผู้นิยมใช้คำนี้กันอย่างแพร่หลาย จึงถือว่าพระองค์เป็นผู้ริเริ่มศัพท์ดังกล่าว

เมื่อไทยเรียกร่องดินแดนแถบอินโดจีน ที่เดิมเคยเป็นของไทยกลับคืนมาจากฝรั่งเศส ได้ปรากฏผลตอบรับ ในความร่วมมือร่วมใจจากคนในชาติเป็นอย่างดี ประชาชนในชาติไทยต่างพากันแสดงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และแสดงการสนับสนุนต่อรัฐบาลจอมพล ป พิบูลสงคราม ไม่ว่าจะเป็นการที่มีอาสาสมัครเข้าร่วมรบและการบริจาคทรัพย์สิน สิ่งของเพื่อสนับสนุนปฏิบัติการของรัฐบาล และมีการเดินขบวนสนับสนุนรัฐบาลให้ต่อสู้เพื่อดินแดนที่สูญเสียไปกลับคืนมา ทั้งจากภาคินิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองในขณะนั้น (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) จากคำปราศรัยกล่าวแก่มวลชนชาวไทย ทางวิทยุกระจายเสียง เรื่องการปรับปรุงเขตแดนด้านอินโดจีน 20 ตุลาคม 2483 ดังข้อความตอนหนึ่งว่า

...คำขอของรัฐบาลไทยนั้น เป็นคำขอที่น่าเห็นอกเห็นใจ ทั้งกอบปรักด้วยความยุติธรรม และได้รับความเห็นพ้องตั้งใจและความสนับสนุนเป็นเอกฉันท์จากมวลชนชาวไทยทุกหมู่ทุกคณะ ทุกเพศทุกวัย จะเห็นได้จากการอาสาสมัครพลชีพเพื่อชาติ จากการสละทรัพย์สิน จากการเดินขบวนแห่ ฯลฯ เป็นองค์พยาน และการเห็นชอบและสนับสนุน

รัฐบาลโดยประการต่างๆดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าทางรัฐบาล มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยเลย ในการปฏิบัติของบรรดาพี่น้องชาวไทยทั่วราชอาณาจักร ที่กระทำไปด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยแท้ กล่าวได้ว่ายังไม่เคย มีครั้งใดในระวัติการณ์พงศาวดารของชาติไทย จะมีพี่น้องชาวไทยทั้งประเทศร่วมใจกันสำแดงความสามัคคีเด็ดเดี่ยว และสนับสนุนรัฐบาลใน ครั้งนี้..."

(คำปราศรัย เรื่องการปรับปรุงเขตแดนด้านอินโดจีน

20 ตุลาคม 2483 หน้า 8-11)

พร้อมกันนี้ ช่วงที่ 2 "ชาติ" ได้ถูกเชื่อมโยง เข้ากับ ความเชื่อ คุณค่า พฤติกรรม มติสังคม ธรรมเนียมปฏิบัติ หรือมาตรฐานใหม่ของสังคม ที่ชนชั้นปกครอง หรือผู้ใช้อำนาจปกครองใน ระบบใหม่ได้กำหนดขึ้น โดยใช้พื้นฐานเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญาเดิมเป็นทุน ชาตินิยมในช่วงนี้ ได้ถูกนิยามไว้ว่าเป็น การรื้อฟื้นธรรมเนียม ประเพณีที่ดั่งงามดั้งเดิมขึ้นมาปฏิบัติใหม่ และเพิ่มเติมในสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์ ให้มีพร้อมเสมอเหมือน ชาติอื่นๆที่ได้เจริญแล้ว อย่างไรก็ตามเพียงพื้นฐานทางภาษาและวัฒนธรรมก็มีใช้ทั้งหมด ของการ เป็นชาตินิยมความความเห็นของจอมพล ป. พิบูลสงคราม แต่ยังคงไปถึงการรับเอาอารยธรรมของ ชาติที่ "เจริญแล้ว" ในด้านต่างๆมาประยุกต์ด้วย แนวทางการบริหารประเทศและการพัฒนา สังคม เศรษฐกิจ กับวัฒนธรรม จึงพึ่งพาแบบอย่างจากประเทศทางตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง รากฐานการศึกษา การอุตสาหกรรม การเพิ่มจำนวนประชากรเป็นกำลังเพื่อการพัฒนาประเทศ การส่งเสริมกำลังทหารและอาวุธเพื่อการป้องกันภัยและความมั่นคงของชาติ โดยออกเป็นรัฐนิยม ฉบับที่ 2 เรื่องการป้องกันภัยที่จะบังเกิดแก่ชาติ พระราชบัญญัติ กำหนดหน้าที่ของคนไทยในเวลา รบ พ.ศ. 2484 และพระราชบัญญัติจำกัดสิทธิคนไทยผู้กระทำการอันเป็นภัยแก่ชาติ พ.ศ. 2484 (แนวการสร้างชาติและป้องกันประเทศ, 2584 : 99-111) นโยบายที่เด่นชัดในการสร้างตนเองและ สร้างชาติของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ปรากฏในสุนทรพจน์วันชาติ 2485 ทางวิทยุกระจายเสียง ตามความดังนี้

"มนุษย์เราเกิดมาก็ไม่มีอะไรติดตัวมาด้วยกันทุกคน หากแต่ภายหลังมี ฐานะดีขึ้นด้วยการสร้างตนเองทั้งนั้น การสร้างตนเองนี้ จะสำเร็จได้ก็ด้วย การทำงานโดยไม่เกียจคร้านเท่านั้น..."

ในด้านเศรษฐกิจจึงปรากฏนโยบายการสร้างชาติที่จอมพล ป. พิบูลสงครามต้องการส่งเสริม เริ่มด้วยการทำกินในครอบครัวให้พอเพียง เช่นการปลูกผักสวนครัวตามความในสุนทรพจน์เดียวกันกับข้างต้นดังนี้

“...ถ้าใครไม่ทำงานเพื่อสร้างตนเอง ผู้นั้นเป็นต้องอดตายอย่างแน่นอน พุดให้เห็นได้ชัดในเวลา นี้ ถ้าใครไม่ทำสวนครัว อีกไม่ช้าคนนั้นจะอดผัก และการไม่มีผักกินนี้แหละ ท่านจะต้องตายด้วยโรคเลือดออกตามไรฟันเป็นต้น...”
(สุนทรพจน์วันชาติ 2485)

ความต้องการในการให้ประชาชนสร้างตนเองนั้น เป็นรากฐานที่สำคัญในการกำจัดอิทธิพลการค้าในประเทศโดยชาวจีนเป็นส่วนหนึ่ง ตามที่เห็นจากสุนทรพจน์วันชาติ

“...การทำมาหากินอันมีการกสิกรรมและพาณิชยกรรมอันเป็นหลักสำคัญในการครองชีพนั้น ถ้าพวกเราละทิ้งหลุดมือ ปล่อยให้ไปเป็นของคนต่างด้าวเสียสิ้นแล้วก็นับว่าหมดหวัง ต่อไป ชชาติไทยเราอาจถึงต้องอดตาย เป็นความจริงที่ข้าพเจ้ากล่าวแต่ก็เห็นว่า เวลานี้การค้าขายและการทำกินทุกอย่าง ในชุมชนของคนไทยเรา มีต่างด้าวเป็นเจ้าของ ซึ่งเขามีอำนาจชี้ทางบังคับ ให้กับพี่น้องคนไทยต้องทำตามเขาได้ทุกอย่าง...”

(สุนทรพจน์ วันชาติ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2482)

จากสุนทรพจน์ที่ยกมาในข้างต้นจะเห็นว่าจอมพล ป. พิบูลสงครามต้องการตั้งฐานอำนาจทางเศรษฐกิจจากชาวต่างชาติคืนกลับสู่ชาวไทย(ปรีดาร์ตน์ พัฒนพิชัย, 2544) สอดคล้องกับสุนทรพจน์ในข้างต้น ซึ่งช่วงที่จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ได้เน้นนโยบายการสร้างชาติทางเศรษฐกิจเป็นอย่างยิ่ง

2.1 นโยบายการสร้างชาติทางเศรษฐกิจ ช่วงการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น บทบาทที่โดดเด่นในด้านเศรษฐกิจปรากฏเสมอ โดยอยู่ในรูปแบบการออกพระราชบัญญัติต่างๆ และการส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนไทย การขอความร่วมมือในทางปฏิบัติตน ทั้งยังมีความสัมพันธ์กันกับนโยบายชาตินิยมทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การค้าขาย อุตสาหกรรม กสิกรรม การทำกินเลี้ยงชีพ การเลี้ยงสัตว์และปลูกผักสวนครัว ตามคำแนะนำของรัฐบาล นอกจากนี้ยังได้รณรงค์ให้ชาวไทยประหยัดเก็บออม ด้วยวิธีการต่างๆซึ่งรัฐบาลจอม

พล ป.พิบูลสงครามกล่าวแนะนำไว้จากความบางตอนในคำปราศรัยเรื่องการขอปรับปรุงเขตแดน วันที่ 20 ตุลาคม 2483 ทางวิทยุกระจายเสียง ความว่า

“...ในทางเศรษฐกิจ เราต้องขมกเขม่นช่วยกันทุกทาง ซึ่งไม่มีอะไรเป็นของ ยากที่จะปฏิบัติไม่ได้ ข้าพเจ้าขอเสนอเป็นข้อคิดอย่างสังเขปว่า **ทุกท่าน จะต้องหารายได้ให้มากที่สุดเท่าที่ท่านจะสามารถเก็บไว้ให้ได้มากที่สุด และใช้ให้น้อยที่สุด** ส่วนในหน้าที่ของรัฐบาลนั้น รัฐบาลก็จะได้ พิจารณาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ถ้าหากเราจะต้องเข้าสู่สงคราม ดังกล่าวข้างต้น...”

จากคำปราศรัยดังกล่าว จะเห็นว่า จอมพล ป. พิบูลสงครามเตรียมพร้อมที่จะทำสงคราม เพื่อเรียกร้องดินแดนคืน โดยขอการสนับสนุนจากประชาชนให้ทำกินและเก็บหอมในเบื้องต้น ใน การสร้างชาติทางเศรษฐกิจนั้น พบว่าจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ส่งเสริมให้ชาวไทยสนใจและ ปฏิบัติอย่างจริงจังในเรื่อง การประกอบอาชีพและการพาณิชย์กรรม และเป็นประเด็นสำคัญซึ่งพบ ในการกล่าวคำปราศรัยในวาระปีใหม่ของทุกๆปี และแทรกอยู่ในสุนทรพจน์ฉบับอื่นๆ อีกด้วย และ การสร้างชาติทางเศรษฐกิจนั้น จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ให้ความสำคัญต่อเรื่องการประกอบ อาชีพและการพาณิชย์กรรมมากที่สุด โดยถือเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ใส่ ใจอย่างยิ่ง และเป็นเรื่องหลักที่นำมากระตุ้นคนในสังคมให้เห็นถึงภัยการครอบงำเศรษฐกิจไทย จากชาวจีน ที่ครอบครองกิจการแทบทุกชนิดในประเทศ ชาวจีนที่อพยพเข้ามาได้แย่งงานจากคน ไทย จึงต้องมีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดอาชีพและวิชาชีพไว้สำหรับเฉพาะคนไทย (ราช กิจจานุเบกษา, 2485 อ้างถึงใน จุลลาง อนุจร, 2513 : 186-188)

รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามตระหนักถึงภัยและผลกระทบ อันจะเกิดจากความขาด แคลนสินค้าจำเป็นในช่วงสงครามโลกครั้งที่2 และการค้าในความควบคุมของชาวจีน เป็นที่น่า หวั่นเกรงถึงภัยทางเศรษฐกิจ จึงได้ให้คำแนะนำและย้ำเตือนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว แสดงไว้ตาม ความบางตอนจากสุนทรพจน์วันชาติปี 2484 ดังนี้

“...นอกจากการคมนาคมแล้ว ลองพิจารณาการค้าขายของคนไทยดูต่อไป ตามชุมนุมชนคนไทยทุกๆไปนั้น ท่านเคยเห็นคนไทยเราเป็นเจ้าของทำการค้าขายบ้างหรือไม่? การค้าเกือบทุกอย่างในเมืองเราตกไปอยู่ในกำ

มือคนต่างชาติโดยตลอด ไม่ต้องนึกอะไรใหญ่โต แม้จะปรุงอาหารไทยแท้ คือ น้ำพริกกับประทานสักถ้วยหนึ่ง ก็ไม่จำเป็นต้องไปอาศัยน้ำมือคนต่างด้าว และถ้าไม่ได้เขาเหล่านั้นเป็นผู้ขายเครื่องปรุงให้เราแล้ว ก็แทบจะหมดความสามารถที่จะได้นำพริกมารับประทานทีเดียว...”

(สุนทรพจน์ วันชาติ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2482 หน้า 24)

สุนทรพจน์ดังกล่าวได้ยกตัวอย่างการค้าขายสินค้าจำเป็นคืออาหาร และเป็นอาหารประจำชาติของคนไทย ซึ่งก็คือ น้ำพริก ที่ต้องซื้อหาเครื่องปรุงต่างๆจากชาวจีนที่ค้าขายในประเทศ และเพื่อเป็นการแสดงจุดมุ่งหมายที่จะกอบกู้เศรษฐกิจการค้าของไทย จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงได้กล่าวต่อไปในสุนทรพจน์ฉบับเดียวกันไว้อีกว่า

“...แม้แต่การขายข้าวขายของรับประทานซึ่งเกิดแต่น้ำพักน้ำแรงของคนไทยแท้ๆ ก็ยังไปตกอยู่ในมือเขาได้ ถ้าเขาเลิกขาย เราก็เกือบจะต้องเลิกรับประทานอาหารกันเน่นๆ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นของน่าคิดมากกว่า เราจะยอมให้ภาวะเป็นอยู่ในขณะนี้ตลอดไปจนถึงบุตรหลานเราเจิวหรือ? ทุกคนที่รักชาติไทย มีเลือดไทยแท้ คงจะเห็นร่วมกันเป็นเอกฉันท์ว่า เรายอมไม่ได้ ตามนิสัยของคนไทยเราไม่เคยยอมแพ้ใคร เหตุฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงขอรับรองให้พี่น้องทั้งหลายให้ร่วมมือกันปลดเปลื้องความหนักใจของชาติ ดังกล่าวนี้ ให้สูญสิ้นไปตามการสมคระนั้นเถิด จึงจะได้ชื่อว่าเราเกิดเป็นคนไทย เรากอบกู้ชาติไทยไว้ด้วยการค้าขาย การทำมาหากิน ให้เกิดประโยชน์แก่คนไทยเราเอง เราต้องเริ่มแข่งขันกับชาวต่างชาติที่ทำการค้าขายอยู่ในบ้านของเราเวลานี้ เราต้องสู้เขาให้ได้ ช่วยกันค้าขายโดยคนไทยและมีคนไทยเป็นคนซื้อ ไม่ใช่ต่างชาติขายและไทยซื้ออยู่อย่างเดียวเหมือนอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้”

(สุนทรพจน์ วันชาติ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2482 หน้า 26)

ชาตินิยมในด้านเศรษฐกิจในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงครามจึงเป็นการเน้นการค้าที่ทำโดยชาวไทยและขายให้ชาวไทยด้วยกัน ซึ่งชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงครามในทุกบริบท จะมีทั้งออกมาในแนวนโยบาย เริ่มตั้งแต่การชักชวน ออกเป็นรัฐนิยม จนถึงกับกำหนดเป็นกฎหมาย แต่บริบททางเศรษฐกิจนั้นมักจะปรากฏในรูปของประกาศ พระราชกฤษฎีกาและ พระราชบัญญัติต่างๆ ซึ่งใช้ในทางบังคับ มีบทลงโทษกำกับ ส่วนบริบททางวัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่โดดเด่นและมี

ความเป็นเอกลักษณ์นั้น พบว่ามักจะอยู่ในวาทะต่างๆที่จอมพล ป. พิบูลสงครามได้แสดงไว้แทบทุกครั้ง จึงสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า ชาตินิยมในยุคนี้ เป็นชาตินิยมทางวัฒนธรรม

2.2 นโยบายการสร้างชาติทางวัฒนธรรม จอมพล ป. พิบูลสงครามมุ่งเน้นวิธีในการสร้างชาติที่ต้องปฏิวัติอย่างรวดเร็วและเห็นผลของความเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนการส่งเสริมการสร้างชาติ และปลูกฝังลักษณะอันดีด้วยความเป็นสากล และเป็นที่ยอมรับต่อสังคมอารยะประเทศ ซึ่งโดยในปี พ.ศ. 2483 รัฐบาลได้ประกาศพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติ อันมีสาระสำคัญในการรักษาวัฒนธรรมของชาติเพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ซึ่งในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2483 นี้ ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า "วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงความจริงของงาม ความเป็นระเบียบอันดีงาม ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน" และพบว่าจอมพล ป. พิบูลสงครามให้ความสำคัญต่อการแต่งกาย และการปฏิบัติตนในที่ชุมชน มารยาทในการวางตนอย่างมาก และปรากฏบ่อยครั้งที่สุดในวาทะที่กล่าวด้วยเรื่องชาตินิยม และการส่งเสริมการสร้างชาติ ที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ออกนโยบาย จากพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติฉบับนี้ด้วยเช่นกัน (แนวการสร้างชาติและป้องกันประเทศ, 2484 :3-6)

ในปี พ.ศ.2483 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ประกาศให้มีพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2483ขึ้น (แนวการสร้างชาติและป้องกันประเทศ, 2484: หน้า 3-7) เพื่อที่จะจะปลูกฝังความจริงของงามที่รัฐบาลกับประชาชน วัฒนธรรมจึงเป็นหลักสำคัญในการปรับปรุงประเทศทางด้านคุณภาพของประชาชน จึงเป็นสิ่งแสดงความสูงส่งของจิตใจ ที่มนุษย์ผู้เจริญพึงมีไว้ การจัดตั้งองค์การและหน่วยงานเพื่อดูแล ส่งเสริม และบริหารงานทางวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้นอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกในประเทศไทย หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ซึ่งแต่เดิมการให้การศึกษาอบรมทางวัฒนธรรม ศีลธรรม และจริยธรรมนั้นเป็นงานของสถาบันศาสนา โดยมีวัดเป็นทั้งศูนย์กลางการอบรมจริยธรรมของคนในท้องถิ่นต่างๆ พร้อมให้การศึกษาไปด้วยกัน ผิดกันที่วัดไม่ได้แสดงรูปแบบ และตั้งมาตรฐานในการทำงานอย่างเป็นระบบแบบองค์กรของรัฐ และมุ่งเน้นการขัดเกลาทางจิตใจ ไม่เหมือนการปฏิรูปทางวัฒนธรรมที่รัฐบาลคิดขึ้น ที่มุ่งมั่น และต้องการเปลี่ยนแปลงในเรื่องรูปลักษณะภายนอกด้วย

รูปที่ 1 ภาพวาดโฆษณาในการรณรงค์เรื่องวัฒนธรรม

(อนุสรณ์ครบรอบ 100 ปีจอมพล ป. พิบูลสงคราม, 2540:358)

การมีวัฒนธรรมในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงได้หมายถึง ผู้ที่เจริญแล้ว และความมีศีลธรรม จริยธรรมอีกด้วย หรือที่เรียกว่าเป็น “อารยชน” นั่นเอง ซึ่งสองคำนี้มีบทบาทมากในการสร้างชาติทางวัฒนธรรม จึงได้มีนโยบายส่งเสริมวัฒนธรรม และอารยธรรม โดยแยกออกตามแนวนโยบายของรัฐบาลได้ คือ วัฒนธรรมในการแต่งกาย (รูปธรรม) และวัฒนธรรมในศีลธรรม จริยธรรม (นามธรรม) ความตอนหนึ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรมการนิยมไทย มีดังนี้

“เท่าที่ฉันได้ประสบแก่ท่านตลอดมานี้ ฉันรู้สึกว่าคุณยังเป็นบ้านปลายของบรรดาสิ่งทั้งหลายที่จะทำให้ประเทศไทยที่รักของเราดำรงความเป็นเอกราช มีอธิปไตยสมบูรณ์ แต่เพียงเท่านั้นยังหาเป็นกรณีสำคัญที่สุด ที่จะทำให้ประเทศไทยของเราใหญ่ยิ่งขึ้นโดยเร็วได้ไม่ ฉันคิดฝังไว้ใจอยู่เสมอ

ว่า วัฒนธรรมของชาติไทยเท่านั้นที่เป็นหัวใจอันจะทำให้ประเทศชาติ ของเราบรรลุถึงซึ่งความสำเร็จทั้งปวง คำว่า "วัฒนธรรม" ฉันทองก็สารภาพว่ายังไม่เข้าใจว่าจะกินความกว้างขวางถึงเพียงไหน แต่ฉันเข้าใจตามภาษาของผู้ อยากจะให้ชาติไทยใหญ่ยิ่งขึ้นไปโดยไม่มีขอบเขตจำกัดว่า คนไทยจะมีวัฒนธรรมดีก็ต้องมีหัวใจเป็นไทยจริง ๆ รักไทยจริง ๆ จะทำอะไรก็ต้องเพื่อไทยจริง ๆ และในที่สุดก็ต้องมุ่งหวังให้ชาติไทยเจริญทันเทียมกับนานาอารยประเทศทั้งหลาย โดยประการฉะนี้ ฉันทองจึงลงความหมายของคำ วัฒนธรรม ไว้ว่าจะต้องปฏิบัติในสิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้ จึงจะสมด้วย ทรัพย์อันเป็นมงคล และทั้งใคร่จะขอเชิญชวนให้ท่านทั้งหลายรับไป พิจารณาและปฏิบัติด้วยคือ

- ก. นิยมไทย เพื่อมิให้ไทยไปนิยมต่างด้าว
- ข. รักชาติไทย เพื่อมิให้ไทยไปรักชาติอื่น
- ค. ชื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของคนไทย เพื่อมิให้ไปชื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของชนชาติอื่น
- ง. ถ้าเป็นข้าราชการก็ต้องทำงานด้วยความซื่อตรง ไม่ทุจริตต่อหน้าที่มิว่าโดยตรงหรือโดยปริยาย
- จ. ไม่เห็นแก่ตัว แต่เห็นแก่ส่วนรวม ในชาติใดถ้ามีคนที่เห็นแก่ส่วนตัว พยายามกอบโกยเงินทองเข้ากะเป่าของตนมาก ก็เป็นเครื่องหมายบอกชัดว่าคนชาตินั้นลืมนึกชาติโดยที่ตนเองเห็นว่าชาติตน จะลุ่มจมอยู่แล้วก็คิดเอาตัวรอด กอบโกยเอาเงินทองมาใส่กะเป่าเพื่อประโยชน์ตนเองเสียคนเดียว
- ฉ. ทำงานโดยไม่หยุดยั้ง ให้โลกเห็นว่าชาติไทยไม่ใช่ชาติเกียจคร้าน แต่เป็นชาติที่ขยันขันแข็ง ทำการงานอย่างเข้มแข็งเสมอ
- ช. แต่งกายให้ถูกต้องอย่างคนบ้านไม่ใช่คนป่าคือ ต้องสวมเสื้อ สวมหมวก สวมรองเท้า ถ้าขาดสิ่งเหล่านี้ ก็จะเป็นลักษณะของคนป่าโดยตรง อนึ่งการแต่งกายที่ถูกต้องอย่างคนบ้านดังว่านี้ ย่อมเป็นทางมิให้ใครดูหมิ่นดูแคลนชาติเรา
- ซ. การกินการอยู่ต้องมีระเบียบเรียบร้อย ถูกต้องด้วยอนามัย
- ณ. มีศีลธรรมดี ตลอดจนจรรยาบรรณเรียบร้อยไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนเพราะการกระทำของเราเลย
- ด. ต้องนิยมชมชอบในภาษาไทย ของเราอย่างชีวิตจิตใจ หากความรู้ ความบันเทิงและความเพลิดเพลินจากภาษาไทย ถ้าของเรายังไม่มีขอให้ช่วยกันทำให้มีทุกสิ่งทุกอย่างในภาษาไทย"

(คำปราศรัยเนื่องในโอกาสเทศกาล พุทธศักราช 2485)

จากสุนทรพจน์ในข้างต้น แสดงความมีวัฒนธรรมของชาวไทยและกำหนดหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนเป็นข้อๆ ให้ทำตาม และรวมความทั้งทางรูปลักษณ์และจิตใจ

นโยบายสร้างชาติด้านวัฒนธรรมจอมพล ป. พิบูลสงครามที่ส่งเสริมอย่างเอาจริงอาจจะเป็นพิเศษ คือ เรื่องการแต่งกาย ดำริของจอมพล ป. พิบูลสงครามที่จะส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติในเรื่องการแต่งกาย ได้ออกเป็นคำเชิญชวน ตลอดจนรัฐนิยมฉบับที่ 10 ว่าด้วยการแต่งกายของประชาชนชาวไทย และกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องของการแต่งกาย คือพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรม พ.ศ. 2483 (แนวการสร้างชาติและป้องกันประเทศ, 2484 :8) ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการแต่งกายของสตรีไทย (นันทิรา ขำภิบาล, 2531, 267-285) เรื่องที่ได้รับการใส่ใจเน้นมากที่สุดจากวาทะในแทบทุกโอกาส คือ เรื่อง การแต่งกายที่เป็นสากล ซึ่งแต่เดิมนั้น ชาวไทยนิยมนุ่งโจงกระเบน เดินเท้าเปล่า และไม่สวมหมวก นิยมการแต่งกายแบบนี้เรื่อยมา แม้การแต่งกายตามสมัยนิยมของฝ่ายหญิง จะสวมเสื้อไม่มีแขน และตัดผมตามแฟชั่นตะวันตกก็ตาม รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีนโยบายสำคัญที่แถลงต่อประชาชนคือ การนำสาวไทยเข้าสู่ความเป็นอารยประเทศ เพราะฉะนั้นประเทศไทยยุคนั้น จึงเต็มไปด้วยการปฏิบัติวัฒนธรรมอย่างขนานใหญ่ คนไทยซึ่งเคยอยู่อย่างสบายๆ เรียบๆมาก่อน ก็ถูกกระตุ้นและเปลี่ยนแปลงบุคลิกใหม่กันอย่างรวดเร็วทันด่วน (เอนก นาวิกมูล, 2547:158) ข้อความที่แสดงการขอความร่วมมือจากสตรีไทยในเรื่องการแต่งกาย มีดังนี้

“...ณ บัดนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าถึงเวลาอันควรที่จะวิงวอนพี่น้องสตรีชาวไทยทุกวัยอีกวาระหนึ่ง หลังจากที่ข้าพเจ้าได้เคยวิงวอนให้ปรับปรุงการแต่งกายเดิมมาเป็นนุ่งถุงไว้ผมยาวตามสากลนิยม ท่านสตรีไทยก็ได้ปรับปรุงมาด้วยดีเป็นการพร้อมเพรียงกัน ซึ่งพวกเราทุกคนตลอดจนนานาชาติต่างได้เล็งเห็นคุณงามความดีและความเป็นเอกลักษณ์ของสตรีไทยอย่างจะหาเปรียบได้ยาก ถ้านักประวัติศาสตร์มิได้ลำเอียงแล้ว ท่านสตรีไทยทุกวันนี้จะต้องได้มีนามจารึกลงในประวัติศาสตร์ไว้ว่า สตรีไทยยุค พ.ศ. 2483-2484 นั้น ได้ร่วมใจกันปรับปรุงการแต่งกายสำเร็จเรียบร้อยพร้อมเพรียงกัน โดยรวดเร็วเป็นการปฏิบัติชอบ ช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติไทยให้รุ่งเรือง นับเป็นกึ่งหนึ่งของการสร้างชาติให้ดีเด่นเป็นที่น่าสรรเสริญยิ่งนัก แม้สิ่งที่ยากปานนี้ท่านสตรีไทยทั้งหลายก็ยังทำได้ คงเหลือแต่เพียงสิ่งเดียวเท่านั้นที่จะทำให้การแต่งกายของท่านสมบูรณ์ทุกประการ ซึ่งข้าพเจ้าจะได้

ขอรับรองในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าก็หวังว่า ท่านสตรีไทยจะปฏิบัติโดยไม่ขัดข้อง
 ดุจกันสิ่งนั้นคือการสวมหมวกเพื่อส่งเสริมการสร้างชาติของท่านใน
 หน้าที่สตรีไทยให้เด่นยิ่งขึ้น เป็นความจริงแท้ว่า ถ้าท่านสตรีไทยได้สวม
 หมวกแล้ว ทั้งโลกตลอดจนพวกเราเอง ย่อมจะแลเห็นชัดว่าสตรีไทยปฏิบัติ
 ชอบ กระทำสิ่งที่เป็นศรีแก่ชาติโดยครบถ้วนบริบูรณ์..."

(คำวิงวอนเรื่องการสวมหมวก พ.ศ. 2484 หน้า 6-7)

ภาพโปสเตอร์ของที่ว่าการอำเภอเมืองสงขลา เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๘๔
 "เรื่องวัฒนธรรมแสดงภาพการแต่งกายที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม"

รูปที่ 2 ภาพโปสเตอร์โฆษณาในการรณรงค์ในเรื่อง วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทย
 (อนุสรณ์ครบรอบ 100 ปีจอมพล ป. พิบูลสงคราม, 2540:358)

ในด้านวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยนี้ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ออก
 ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแต่งกายในโอกาสต่างๆ และตัวของจอมพล ป. พิบูล
 สงครามก็ได้ให้สุนทรพจน์ คำปราศรัย ตลอดจนคำวิงวอนเรื่องการแต่งกาย ไว้มากกว่าทุกเรื่องใน
 ทางด้านวัฒนธรรม โดยเห็นจากเนื้อหาของคำวิงวอนเรื่องการแต่งกาย เมื่อวันที่ 14 มีนาคม
 2484 ไว้ดังนี้

"...เพื่อเป็นที่ระลึกและแสดงความชื่นชมยินดีในโอกาสอันประเสริฐ ที่ชาติ
 ไทยของเราได้ประสบความสำเร็จอันพึงพอใจในการปรับปรุงเส้นเขตแดน
 ตามความยุติธรรมกับอินโดจีนของฝรั่งเศสในคราวนี้ ท่านนายพลตรีหลวง

พิบูลสงครามนายกรัฐมนตรี ขอวิงวอนด้วยความเคารพแด่พี่น้องสตรีไทย ได้
เปลี่ยนการตกแต่งร่างกายให้สมกับที่เราเป็นอารยประเทศและอารยชน คือ

1. ขอให้พี่น้องสตรีไทยทุกคน ใฝ่มยยาวตามประเพณีนิยมสมัยโบราณของ
เรา หรือใฝ่มยยาวตามสมัยนิยมในปัจจุบันนี้
  2. ขอให้พี่น้องสตรีไทยทุกคน เลิกการใช้ผ้าโจงกระเบน เปลี่ยนเป็นนุ่งผ้าถุง
ตามประเพณีนิยมสมัยโบราณของเรา หรือตามสมัยนิยมในปัจจุบันนี้
  3. ขอให้พี่น้องสตรีไทยทุกคน เลิกใช้ผ้าผืนเดียวปกปิดร่างกายท่อนบน
คือ ไม่ใช้ผ้าคาดอก หรือปล่อยเปลือยกายท่อนบน ให้ใช้เสื้อแทน
- ทั้งนี้หวังว่าพี่น้องสตรีไทยทุกๆท่าน จะได้พร้อมใจกันเป็นเอกฉันท์ เริ่มปฏิบัติ
ตามคำวิงวอนดังกล่าวนี้ ซึ่งจะเห็นเกียรติยศและเป็นสง่างาม แก่ชาติไทย
ของเราไปตลอดชั่วกาลนาน "

(คำวิงวอนเรื่องการแต่งกาย 14 มีนาคม 2484)

แม้ว่าการรณรงค์ในเรื่องวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม
ได้ส่งเสริมนั้นจะเป็นการแต่งกายตามแบบสากลก็ตาม แต่นโยบายนิยมไทยที่รณรงค์ใน
ขณะเดียวกันนั้นเป็นปัจจัยที่ทำให้การแต่งกายนั้น เน้นให้มีการใช้วัสดุที่ทำในประเทศไทย หรือมี
ลวดลายแบบไทยอยู่ด้วย เห็นได้จากประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การแต่งกายของสตรี
ไทย ข้อ 6 (แนวการสร้างชาติและป้องกันประเทศ, 2484 :23) ที่ระบุว่า คำว่า "สวมเสื้อผ้าอย่าง
ไทย" หมายถึง การนุ่งผ้าแบบซิ่นและสวมเสื้อ ซึ่งอาจใช้วัสดุต่อไปนี้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งคือ

- (1) วัสดุที่มีกำเนิดหรือทำขึ้นในประเทศไทย หรือ
- (2) วัสดุที่มีลวดลายอย่างไทย หรือประดิษฐ์ หรือทำแบบให้มีลักษณะอย่างไทย

ในหลังจากที่ทำการขอความร่วมมือจากคนไทยให้แต่งกายตามแบบสากลนิยมแล้ว
หมวกยังเป็นเครื่องแต่งกายที่แสดงความเป็นอารยะอีกประการหนึ่ง โดยจอมพล ป. ได้กล่าวในบท
ประพันธ์ในนามสามัคคีชัยว่า เรื่อง มาลานำไทยเป็นมหาอำนาจ ดังนี้

"เราทราบกันมานานแล้วว่าคำ มาลา แปลว่า หมวก คือเครื่องประติรู
ชนิดหนึ่ง ซึ่งใช้สวมศีรษะเพื่อกันแดด ฝุ่นละออง ฝนและกันมิให้มยงหรือ
รักษาผมให้เรียบร้อย บางที่หมวกอาจกันมิให้ศีรษะล้านก็ได้ เรารู้จักหมวก
กันมานานแต่ในสมัยที่ล่วงมาแล้ว หมวกไม่เคยมีส่วนช่วยชาติเลย มี
หน้าที่กันศีรษะแล้วข้างต้นเท่านั้นเอง แต่บัดนี้หมวกเองจะเข้ามาช่วย

ส่งเสริมให้ชาติไทยสูงเด่น มีเกียรติ และเป็นสิ่งที่ทำให้ไทยเป็นมหาอำนาจก็ได้ ถ้าเป็นไปได้พี่น้องชาวไทยทุกคนทั้งหญิงและชายและทุกวัย ควรได้สวมหมวกกันอย่างไม่มียกเว้น ไม่ว่าจะมองไปทิศทางใด ในที่สาธารณะก็พบแต่คนสวมหมวก และสวมกันอย่างเรียบร้อย เหมาะสมแก่หน้าตา ไม่สักแต่ว่ายีบหมวกมาได้ก็สวมแต่ศีรษะซึ่งเป็นอย่างไรก็ช่าง ถ้าทำได้ดังนี้ สายตาของชาวโลกหรือชาวต่างประเทศ ไทยก็ได้รับคำชมเชยว่าเป็นชาติที่นิยมสวมหมวกเรียบร้อย ตามคำวิงวอนของนายกรัฐมนตรี เป็นที่หนึ่งในโลก ไม่มีชาติใดสู้ เป็นการแสดงถึงความสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของพวกเราชาวไทยอีกด้วยเราจะได้ประโยชน์อะไรบ้างกับการที่มีผู้ชมว่า ไทยเป็นชาติที่นิยมการสวมหมวกทั่วถึงทุกคนจนเป็นที่หนึ่งในโลกนี้ ขอตอบว่าเราจะได้ประโยชน์ในการที่ทำให้ชาวต่างประเทศนับถือในความเป็นระเบียบและความสามัคคีของชาติเรา และเป็นชาติที่มีเกียรติดีกว่าชาติใดๆ ทั้งนี้เท่ากับเราช่วยกันยกย่องหมวกให้เป็นเกราะป้องกันเอกราชเป็นกำลังหนุนให้ชาติของเราก้าวหน้าไปสู่ความเป็นใหญ่เร็วยิ่งขึ้น..."

"...การสวมหมวกเพื่อเสริมสร้างชาติในหน้าที่สตรีไทยให้เด่นยิ่งขึ้น เป็นความจริงแท้ที่ว่า ถ้าท่านสตรีไทยได้สวมหมวกแล้ว ทั้งโลกตลอดจนพวกเราเอง ย่อมจะแลเห็นชัดว่าสตรีไทยปฏิบัติชอบ กระทำสิ่งที่เป็นศรีแก่ชาติ โดยครบถ้วนบริบูรณ์...ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณและขอบคุณเป็นการล่วงหน้ามายังท่านสตรีไทยทั้งหลาย และเชื่อว่าถ้าการนี้ได้บรรลุผลสำเร็จอย่างที่แล้วมา ชาติไทยก็คงจะจารึกนามสตรีไทยในปรัตยุบันนี้ไว้ว่า เป็นผู้นำอารยธรรมอันสมบูรณ์ในการแต่งกายมาสู่สตรีชาติไทยเป็นแน่นอน..."

(บทประพันธ์ของ สามัคคีชัย เรื่อง มาลानำไทยเป็น
มหาอำนาจ 2485หน้า 12-13)

อย่างไรก็ตามการสวมหมวกของสตรีไทยนี้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การแต่งกายของสตรีไทย (2484)โดยกำหนดรายละเอียดของลักษณะหมวก และชนิดวัสดุที่นำมาทำหมวกพร้อมทั้งแนะนำ ชนิด สี แบบ ตามเวลา โอกาส และสีของเสื้อผ้าที่สวมใส่ ไว้ด้วยเช่น เวลากลางวันไม่ควรสวมหมวกที่ประดิษฐ์ หรือตกแต่งด้วยวัสดุที่มีความแวววาว และอาจสวมหมวกหลัง 18.00 นาฬิกาหรือไม่ก็ได้ ฯลฯ แสดงถึงความใส่ใจ

รายละเอียดและความจริงจั่งในการแต่งกายในนโยบายชาตินิยมทางวัฒนธรรม อันจะนำมาซึ่ง
ความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ตามข้อเขียนของสามัคคีชัยที่ยกมาในข้างต้น

รูปที่ 3 ภาพวาดโฆษณาในการรณรงค์ในเรื่อง วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทย
(อนุสรณ์ครบรอบ 100 ปีจอมพล ป. พิบูลสงคราม, 2540:373)

แม้ต่อมาในช่วงที่จอมพล ป. พิบูลสงครามกลับเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่สอง
นโยบายเรื่องวัฒนธรรมก็ได้สืบต่อมาด้วยและเป็นเรื่องที่ได้ให้ความสำคัญอย่างมาก มีการตั้ง
กระทรวงวัฒนธรรมขึ้นเป็นครั้งแรกของประเทศ ดังที่เห็นจากสุนทรพจน์ปีใหม่ 31 ธันวาคม 2495
ตอนหนึ่ง ที่ให้ความสำคัญต่อการมีวัฒนธรรมว่า

“...เราย่อมทราบดีแล้วว่า เมื่อมนุษย์เกิดมาสู่โลก สิ่งแรกที่เรามีติดตัวมาคือ
การหายใจ แล้วเริ่มได้รับการสั่งสอนอบรมจากบิดามารดาของตน เพื่อให้

ทราบถึงวิธีการครองตนให้มีความเจริญงอกงามสืบเนื่องกันมาและต่อไป การเช่นนี้ได้วิวัฒนาการมาตามลำดับ จนถึงปัจจุบันนี้ วิธีการครองตน ดังกล่าวเราเรียกว่าวัฒนธรรม ฉะนั้น จึงจัดว่าการศึกษาวัฒนธรรม ย่อมเป็นการศึกษาชั้นมูลฐานของมนุษย์ ถ้าชาติใดประชาชนมีการ ครองตนตามวัฒนธรรมที่ดี ชาตินั้นย่อมจะมีความผาสุก และเจริญ ทวียิ่งขึ้นเสมอ ถ้าตรงข้าม ประชาชนก็จะมีแต่การวิวาทกตซึ่งขัดแย้งกัน เยี่ยงอนารยะชน ด้วยเหตุผลดังนี้ ทางรัฐบาลจึงได้ปรับปรุงวัฒนธรรมของ ชาติ โดยจัดตั้งกระทรวงวัฒนธรรมและสภาวัฒนธรรม เพื่อเป็นสถาบัน ปฏิบัติ อำนวยแนวทางศึกษาชั้นมูลฐานในหลักวัฒนธรรมขึ้น..."

(สุนทรพจน์วาระปีใหม่ 2496 วันที่ 31 ธันวาคม 2495)

การมีวัฒนธรรมจึงถือว่าเป็นหลักสำคัญในการบริหารบ้านเมืองในยุคของจอมพล ป. พิบูลสงครามในทุกช่วง

2.3 นโยบายสร้างชาติด้านวัฒนธรรมทางภาษา จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ให้ความสำคัญของภาษาไทย โดยมีความตอนหนึ่งปรากฏในคำปราศรัย วันชาติ 24 มิถุนายน 2486 แก่ ประชาชน ทางวิทยุกระจายเสียง ความว่า

"...ภาษาเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับชาติที่เจริญแล้ว เราได้เห็นมหา ประเทศพยายามแพร่ภาษาของตนอยู่เป็นนิจ มีการไปตั้งโรงเรียนสอนภาษา ในต่างประเทศ เป็นต้น จากภาษา วัฒนธรรมก็ตามไป ซึ่งเป็นเครื่องผูกน้ำใจ ระหว่างชาติเป็นอย่างดี ด้วยเหตุที่เราไม่ยอมเป็นชาติเสื่อม จึงได้พยายาม เชิดชูเกียรติภาษาของเราให้มากขึ้น ซึ่งความจริงนั้นภาษาของเราก็ไพเราะ เหมาะสม นับเป็นภาษาที่ดีภาษาหนึ่งในโลกนี้ ฉะนั้นเมื่อเริ่มงานส่งเสริม วัฒนธรรมทางภาษาไม่นานนัก เกียรติของภาษาไทยก็ได้รับการต้อนรับอย่าง พอใจยิ่งจากมวลชนทั่วไป ชาวต่างประเทศได้หันมาสนใจในภาษาของเรา มากผิดปกติ ซึ่งเป็นที่น่ายินดีนักหนา เนื่องจากการปรับปรุงภาษาไทยนี้ จึง ได้เกิดสมาคมวรรณคดีแห่งประเทศไทยขึ้น รับภาระเป็นผู้ส่งเสริมวรรณคดี ของไทยเราและได้ปฏิบัติงานนี้มาแล้ว เป็นผลอันน่าพึงพอใจ ฟัน้องทั้งหลาย หลักตามธรรมชาติมีอยู่ว่า ชาติขยายตัวเพราะภาษาส่งเสริม ฉะนั้น หาก ท่านต้องการช่วยสร้างชาติให้ขยายตัวออกไปอีก ก็ขอได้เร่งส่งเสริม ภาษาไทยของท่านให้แพร่หลายไปโดยเร็วเถิด..."

(คำปราศรัย วันชาติ 24 มิถุนายน 2486)

ความต่อนที่ยกมาในข้างต้น แสดงถึงการให้ความสำคัญต่อการมีภาษาเป็นของชาติ และการทำให้ชาติเติบโตด้วยการเผยแพร่ภาษาไทยออกไป นอกจากนี้ในสมัยของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามยังได้ทำการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการใช้ภาษา และตัวอักษร โดยภาษาที่ใช้ในการเขียนปรากฏในวาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงครามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2485 เป็นต้นมา จนถึง 2487 นั้น สามารถตั้งข้อสังเกตเรื่องการปรับปรุงการใช้ภาษาไทย การตัดตัวอักษรตามบริบทสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมและยกระดับของวัฒนธรรมได้ดังนี้

1. มีการตัดพยัญชนะจาก 44 ตัวเหลือ 31 ตัว ตัวอักษรที่ถูกตัดออกมี ช ฌ ฦ ฎ ฐ ฑ ฒ ณ ศ ษ พื และตัว ฤ ฦ ฎ ฎ ฎ ออก
2. กำหนดการเขียนและการสะกดใหม่ ใช้ตัว ฤ ฦ ฎ ฎ ฎ ออกโดยกำหนดให้ใช้ ร แทน ส่วนตัว ณ ใ น สะกด ตัว ศ ษ ใช้ ส แทน ยกเลิก “รร” โดยใช้ ไม้หันอากาศแทน เช่น บรรจง เป็น บันจง คำไทยที่ใช้ “กระ” หรือ “กะ” ให้ใช้ “กระ” แทนทั้งหมด อักษรควบเช่น แสดง เฉพาะ หรือ เสถียร เปลี่ยนการเขียนเป็น สแดง ฉเฉพาะ สเสียร
(ข่าวตัดจาก นสพ. ประมวลวันฉบับวันที่ 26 พฤษภาคม 2485 หน้า 1)
3. การใช้สรรพนามแบบตะวันตก ใช้สรรพนาม ฉันแทนผู้พูด และท่าน แทนผู้ฟัง
4. การใช้รูปประโยคแบบภาษาอังกฤษ เช่นใน วันที่ 23 มิถุนายน 2485 สาส์นของ นายกรัฐมนตรี กล่าวแก่พี่น้องชาวไทยจังหวัดต่างๆ เนื่องในการเปิดงานฉลองวันชาติ 2485 ฉบับนี้ บทนำของสาส์นได้เริ่มจากความรู้สึกยินดีในการเปิดงานด้วยประโยคที่ว่า “ฉันรู้สึกปลาบปลื้มยินดีอย่างยิ่ง...” ซึ่งเท่ากับประโยคในภาษาอังกฤษ คือ “I am very delighted to ...” เป็นแบบสำนวนตามประโยคในภาษาอังกฤษ

นอกจากเรื่องการแต่งกายและภาษาแล้ว รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามยังได้ขอความร่วมมือในด้านอื่นๆอีก เป็นต้นว่า การสร้างชาติด้วยการเพิ่มจำนวนพลเมือง การเลิกเชื่อถือเรื่องไสยศาสตร์ และสนใจศึกษาหาความรู้เพื่อใช้สร้างตน สร้างครอบครัวตามลำดับ รวมทั้งกำหนดลักษณะอันพึงประสงค์ของชาติ ในด้านการประกอบอาชีพ และสร้างอุปนิสัยใหม่ในการดำรงชีวิต

อันเป็นสิ่งสำคัญต่อการปลูกฝังความคิดชาตินิยมต่อชาวไทย โดยออกเป็นรัฐนิยม ฉบับที่ 7 เรื่อง ชักชวนให้ชาวไทยร่วมกันสร้างชาติ ซึ่งรัฐนิยมฉบับนี้ได้ออกก่อนหน้ารัฐนิยม เรื่องการแต่งกาย ของชาวไทย ถึง 3 ฉบับ สาระสำคัญ คือต้องการให้ชาวไทยประกอบอาชีพสุจริตและมีรายได้มาดูแลครอบครัว เพื่อช่วยชาติให้เจริญต่อไป

ชาตินิยมตามบริบทหลักคือ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ใช้คำที่แสดงถึงอุดมการณ์ชาตินิยมให้กับสังคมไทยตามบริบทดังกล่าวมาแล้วนั้น นอกจากนี้สามารถพบ คำและข้อความที่เป็นต้นแบบ จากเอกสารเผยแพร่ โฆษณา ประชาสัมพันธ์ต่างๆ ของกรมโฆษณาการในสมัยนั้น ตลอดจนบทละคร เพลงปลุกใจต่างๆ ที่กระตุ้นความรู้สึกรักชาติของคนไทย และเพลงชาติไทย ฯลฯ สรุปได้ว่าวาทกรรมเรื่องชาตินิยมของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้นำคำ วลี และข้อความต่างๆ เพื่อใช้สร้างอุดมการณ์ชาตินิยมด้านต่างๆ ต่อสังคม ซึ่งแบ่งออกตามบริบททางการเมืองการปกครอง สังคมและเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม คำหลายๆคำ ในวาทะยังเป็นคำที่ใช้กันต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ภายหลังที่ฝรั่งเศสยอมคืนดินแดนที่ไทยเคยสูญเสียไป ไทยก็ได้ลงนามทำสนธิสัญญาไม่รุกรานกันกับฝรั่งเศส โดยมีเงื่อนไขว่า "จะเคารพในบูรณภาพแห่งดินแดนซึ่งกันและกัน" ที่กรุงโตเกียว เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2483 จากนั้นราว 6 เดือน จอมพล ป. พิบูลสงคราม ตัดสินใจนำประเทศเข้าเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ในวันที่ 11 ธันวาคม 2484 ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของการที่ไทยหันเหจากนโยบายเป็นกลางมาโดยตลอด เป็นเอนเข้าหาญี่ปุ่น (พัชรีสิโรรสและคณะ, 2544: 53-57) เป็นผลให้จอมพล ป. พิบูลสงครามเริ่มยุค "เชือผู้นำ" ผนวกเข้ากับการสร้างชาติ อันเป็นนโยบายเดิม

3. ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับตัวผู้นำ (พ.ศ. 2485-2487)

ในช่วงที่ 3 เหตุการณ์ที่ทำให้นิยามความเป็นชาติ นิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เปลี่ยนแปลงอีกครั้งโดยมีเป้าประสงค์เพิ่มขึ้นมาคือ การไว้วางใจในตัวผู้นำ เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ตัดสินใจนำประเทศไทยเข้าร่วมรบเป็นฝ่ายเดียวกับญี่ปุ่นตามกติกาสัญญาพันธมิตรที่สร้างขึ้น ที่กรุงเทพฯ ในวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2484 (ประมวนคำปราศรัย , กติกาสัญญาพันธมิตรระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น, 2484:32-34) นิยามความเป็นชาติ ตามที่ปรากฏในวาทกรรม

ชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงเชื่อมโยงกับความเป็นผู้นำทางการปกครองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม สถานการณ์ของประเทศและความอยู่รอดของชาติถูกกล่าวเคียงคู่กับการเชื้อฟุ้งและทำตามผู้นำไว้ ยุคนี้จึงได้ชื่อว่า "เชื้อผู้นำ ชาติพันภัย" นิยามของชาตินิยมที่เคยถูกโยงเข้ากับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ได้ถูกลดทอนลงไป นิยามชาตินิยมใหม่ เคลื่อนตัวจากการกำหนดมาตรฐานใหม่อันควรปฏิบัติของสังคม จึงค่อยๆ กลายเป็นกฎเกณฑ์ และข้อบังคับทางกฎหมายจากรัฐในที่สุด ชาตินิยมให้ช่วงทำยนี้ จึงเป็นลักษณะของการปกครองแบบเผด็จการทหาร

หลังจากชัยชนะในการเรียกร้องดินแดนเป็นผลสำเร็จ ประเทศไทยก็ถูกบีบให้เข้าร่วมสงครามกับฝ่ายอักษะ จากญี่ปุ่น ไทยและญี่ปุ่นได้ลงนามในกติกาสัญญาพันธมิตรเข้าร่วมทำสงครามร่วมกัน ในวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2484 อันประกอบด้วยสาระสำคัญ 5 ข้อ สรุปความคือการร่วมมือทางการทหาร โดยจะคงไว้ซึ่งอธิปไตยแห่งกันและกัน มีกำหนดสัญญา เป็นเวลา 10 ปี นับจากวันลงนามในกติกาสัญญาพันธมิตร ไทย-ญี่ปุ่น (2484) ด้วยเหตุผลความช่วยเหลือในการเจรจาไกลเกลี่ยเรื่องดินแดนกับฝรั่งเศส และความบังคับในสถานการณ์กำลังทหารที่แฝงตัวเข้ามาในประเทศและความต้องการความช่วยเหลือด้านต่างๆจากญี่ปุ่น วาทกรรมชาตินิยมที่จอมพล ป. พิบูลสงครามแสดงออกตั้งแต่ช่วงนี้เป็นต้นมา พบว่าได้ผนวกเอาความเป็นพันธมิตรของสองประเทศเข้ามาเผยแพร่ร่วมอยู่ด้วย และหลายข้อความที่ปรากฏในคำกล่าว แสดงให้เห็นถึงการทำให้เท่าเทียม และให้ญี่ปุ่นยอมรับในฐานะมิตร โดยฐานะความเป็นมหาอำนาจของญี่ปุ่นในสมัยนั้น

นโยบายของรัฐบาลที่แสดงออกถึงความต้องการเป็นมหาอำนาจของไทย ที่ออกเป็นนโยบาย ขอความร่วมมือกับภาคประชาชน เป็นลำดับงานสร้างชาติเริ่มจาก การโฆษณา-ชี้แจง ต่อมาจึงแสดงตัวอย่าง และออกเป็นรัฐนิยม จนกระทั่งออกเป็นกฎหมายบังคับมีบทลงโทษชัดเจน เหล่านี้ล้วนเกิดในช่วงต่อระหว่างยุคเรียกร้องดินแดนต่อการเข้าร่วมสงครามโลกทั้งสิ้น และเมื่อเข้าร่วมสงครามโลกแล้ว แนวนโยบายหลายประการที่ปรากฏในวาทกรรม ต่างเอาใจ และช่วยสนับสนุนญี่ปุ่น นอกจากนี้พบว่าข้อเขียนโดยนามปากกา "สามัคคีชัย" มีขึ้นก่อนที่จะเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยจัดเผยแพร่ทางวิทยุกระจายเสียงและจัดพิมพ์รวมเล่มในภายหลัง แต่มีบทบาทและได้รับการรณรงค์อย่างจริงจังในช่วงหลังเข้าร่วมสงครามโลก

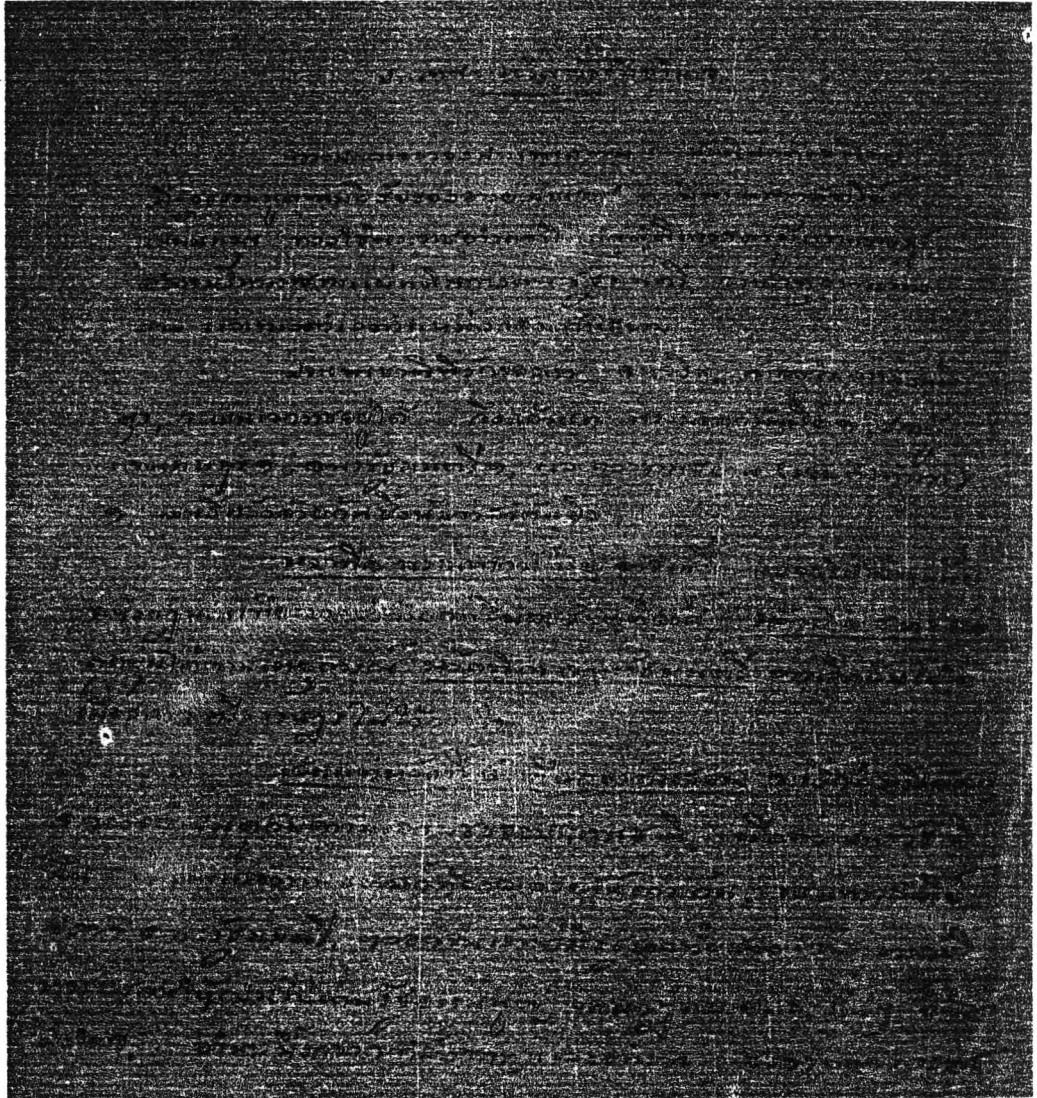
ยุคนี้เป็นยุคที่เรียกว่า ยุค "เชื่อผู้นำ ชาติพันภัย" คำขวัญปลุกใจให้เชื่อมั่นในตัวผู้นำ ออกเผยแพร่ และเป็นคำขวัญที่ปรากฏตามสื่อสิ่งพิมพ์แทบทุกฉบับ ในขณะนั้น เช่น "เชื่อผู้นำทำชาติพันภัย" หรือ "ไทยเป็นชาติที่ไว้ตามกันและตามผู้นำ ดังที่สุนทรพจน์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2485 มีความตอนหนึ่งว่า

"...ญี่ปุ่นมีเครื่องยึดมั่นอยู่ คือพระเจ้าแผ่นดินของเขา ของเราไม่มีอะไรเป็นเครื่องยึดแน่นอน ที่มีอยู่คือชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ ชาติก็ยังมีตัวตน ศาสนาก็ไม่ทำให้คนถึงกับเลื่อมใส พระมหากษัตริย์ก็ยังเป็นเด็ก เห็นแต่รูป รัฐธรรมนูญก็เป็นสมุดหนังสือ เวลาบ้านเมืองคับขันจะเอาอะไรเป็นเครื่องยึดก็ไม่ได้ ผมจึงให้ตามนายกรัฐมนตรี..."

สุนทรพจน์ในข้างต้น แสดงถึงความตั้งใจของจอมพล ป. ที่ต้องการเคลื่อนย้ายความสำคัญและการให้อำนาจบริหารด้วยการเปลี่ยนแปลง ระบอบการปกครองมาเป็นอำนาจเด็ดขาดแบบเผด็จการ ไว้ที่ตนเองแต่เพียงผู้เดียว (เทียมจันทร์ อ่ำแหวน, 2520)

การเคลื่อนย้ายการใช้อำนาจของจอมพล ป. จึงเป็นการกระทำอย่างมีระบบ และมีสถานการณ์บริบทที่รองรับ การเปลี่ยนแปลงการใช้อำนาจ จากสถาบันสู่ตัวบุคคล โดยแนบเนียน และผ่านการขัดเกลาจากสถานการณ์แวดล้อม คือความสำเร็จในการเรียกร้องดินแดนคืน เป็นตัวสนับสนุนหลัก นิยามของชาตินิยมในช่วงนี้ จึงเบนความหมายมาที่การเชื่อฟังและทำตามผู้นำ อันจะเป็นการดำรงซึ่งเอกราชไว้ได้ อุดมการณ์ชาตินิยมในขณะที่ประเทศกำลังทำสงครามอินโดจีน จึงเกี่ยวพันกับเรื่องของอำนาจและการต่อสู้ อย่างเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อไทยต้องเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่กับฝ่ายอักษะ

การที่ทหารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการเรียกร้องดินแดน ตลอดจนการทำสงครามต่อสู้เคียงข้างญี่ปุ่นนี้เอง ทำให้ความหมายของชาตินิยม ตามนิยามที่ปรากฏจากวาทกรรมของจอมพล ป. พิบูลสงครามในช่วงเวลานี้ เกี่ยวพันกับเรื่องของการต่อสู้ อำนาจ และชัยชนะ จากเดิมในการมีอำนาจของประเทศไทยเป็นเพียงเพื่อการรักษาและพัฒนาประเทศ ตามที่แถลงไว้ในวาทกรรมต่างๆ ก็เปลี่ยนเป็นการแสดงความต้องการที่จะเป็นมหาอำนาจเสียเอง แสดงถึงอุดมการณ์ทางการเมือง คือ "การมีอำนาจ" ในคำอวยพรในตอนท้าย และจอมพล ป. พิบูลสงครามเองได้ให้ความสำคัญของการมีอำนาจ เห็นได้จากสุนทรพจน์ สาส์น และบทประพันธ์ชิ้นต่อๆมารวมทั้งข้อความตามอักษรลายมือของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ชื่อ "ประเทศจะเจริญต้องมีอำนาจ"

รูปที่ 4 อักษรลายมือของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ชื่อ “ประเทศจะเจริญต้องมีอำนาจ”
(ที่มา: หอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

จากความตามภาพที่ปรากฏในข้างต้น แสดงเจตนาของจอมพล ป. พิบูลสงครามที่ให้ความสำคัญต่อกำลังทหารและตำรวจในการควบคุมบ้านเมือง ดูได้จากความตอนท้ายที่ว่า

“...ในที่สุดรัฐธรรมนูญจะมั่นคงอยู่ได้ ก็เพราะรัฐบาลและรัฐสภามีอำนาจ
คือ ทหารและตำรวจ ซึ่งก่อให้เกิดอำนาจ...”

ยุค “เชื้อผู้นำ” นี้ยังคงดำเนินนโยบายเดิมที่จะให้มีการสร้างชาติด้านต่างๆ ต่อไป โดยเน้นการตัดสินใจของนายกรัฐมนตรี เห็นได้จากข้อความตอนสำคัญที่ปรากฏในวาทกรรมชาตินิยม จากวาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม บางบท ในด้านการเมืองการปกครองที่ใช้เพื่อสร้างความเชื่อถือและปฏิบัติตามที่จอมพล ป. พิบูลสงครามให้แนวทาง ดังตัวอย่าง คือ สาสนวิงวอนจอมพล ป. พิบูลสงคราม เรื่อง ขอให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ลงวันที่ 20 กันยายน 2484 มีสาระสำคัญในการขอความร่วมมือจากประชาชน ตามนโยบายของรัฐบาลในเรื่อง การทำหน้าที่พลเมืองไทยยามสงคราม ซึ่งจะต้องรักษาความเป็นกลางต่อประเทศต่างๆ อันเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล สาสนวิงวอนดังกล่าว มีเนื้อความดังต่อไปนี้

“...ความสำคัญที่จะแจ้งให้พี่น้องชาวไทยผู้ร่วมทุกข์สุขในโชคราชาตกรรม
ของชาติให้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดนั้นคือ รักษากาย วาจา ใจ ของท่านให้เป็น
กลางจริงอย่างเด็ดขาด เวลานี้ไม่มีชาติใดๆ ในโลกนี้สักประเทศเดียวที่จะ
คุกคามประเทศไทยของเรา จึงเป็นการสมควรยิ่งที่พี่น้องทั้งหลายจะได้
รักษาสัมพันธไมตรีอันดีต่อชาวต่างประเทศทุกคนไว้ในฐานะเป็นมิตรที่ดีโดย
สม่ำเสมอและทั่วถึงกัน ขออย่าได้แสดงการเกลียดชังชาติใดชาติหนึ่งเป็นอัน
ขาด เพราะถ้าเราหลงทำไปเช่นนั้นก็เท่ากับเราทั้งชาติตกหลุมโฆษณาชวน
เชื่อของผู้ใดแล้วโดยมีต้องสงสัยเลย และยิ่งกว่านั้นการปฏิบัติตนเกลียดชัง
ชาวต่างประเทศใดประเทศหนึ่งในสถานการณ์เวลานี้ ก็เป็นการแน่นอน
เหลือเกินที่ข้าพเจ้าจะแจ้งให้พี่น้องทั้งหลายทราบ ว่า การสงครามจะยิ่งใกล้
ประเทศชาติของเราเร็วเข้า และไม่มีทางใดที่รัฐบาลจะสนองคุณชาติ
บ้านเมืองต่อไปได้นานลติมาสุชาติของเราได้ ถ้าชาติของเราได้ถึงซึ่ง
ความพินาศล่มจบบัดนี้ ความผิดก็จะต้องอยู่ที่ประชากรไทยไม่
ปฏิบัติตามนโยบายอันดีของรัฐบาลของท่าน หรือกล่าวอย่างสั้น ๆ
นั่นก็คือ ประชากรราษฎรเป็นผู้นำสงครามมาสู่ประเทศชาติของตนโดย
เดินคนละทางกันรัฐบาลนั่นเอง

(สาสน์วิงวอน เรื่อง ขอให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นกลางอย่าง
เคร่งครัด 20 กันยายน 2484)

นอกจากสารดังกล่าวข้างต้นนี้แล้ว ยังมีข้อเขียนของสามัคคีชัยเรื่อง ชาติไทยไต่ลวดข้าม
เหวได้ดี ที่แสดงถึงการที่คนไทยพึงกระทำตามผู้นำในสภาวะการณ์คับขันของชาติ ตามความตอน
หนึ่ง ดังนี้

“...ใครจะไต่ลวดข้ามเหวจะต้องมีใจป่าพอ ตกลงใจเด็ดเดี่ยวว่า ถ้าข้ามไปได้
ก็คือชนะ ถ้าข้ามไม่พ้นก็คอกหัก เมื่อตัดสินใจได้ดังนี้แล้วก็ลงมือไต่ลวดด้วยใจ
ไม่วอกแวก ไม่พูดไม่บัน ไม่เหลียวซ้ายแลขวา ดังนี้จึงจะมีหวัง ไต่ลวดข้าม
ไปสู่ธงไชยชนะไปตลอดได้ ยิ่งคนนำหัวหน้าไต่ลวดด้วยแล้วต้องคอย ผ่อน
ฝีเท้าให้เหมาะกับคนข้างหลังอีกด้วย เพราะถ้าขาดระยะกันแล้วก็จะตามไม่
ทันกัน เกาะหลังกันไม่ได้ ถ้าใครไต่พลาดเข้าคนหนึ่งลวดก็สิ้น เลยพากันตก
จากลวดหมดรวมทั้งคนนำหน้าด้วย การรักษาจังหวะจะโคนของคนนำนี้ต้อง
สำรวมใจยิ่งเป็นพิเศษ ถ้าใครทำให้ใจสั่นนิดเดียวไม่รู้จักรักษาจังหวะ รักษา
ความเร็วในการไต่ลวดไว้ได้ เป็นบ่อเกิดให้ตกเหวจากลวดกันหมดด้วย การ
ไต่ลวดนี้เป็นตัวอย่างตรงที่เดียวของสถานการณ์ของชาติไทย เรากำลังไต่

ลวดข้ามเนวกันทั้งชาติ ใครพลาดก็พันพลาดหมด หรือใครแตกจังหวะไปก็ตก
 เหวเช่นเดียวกัน และตกกันทั้งชาติด้วย ไม่ใช่คนเดียว ฉะนั้น จึงเห็นชัดว่า
 เราจะชนะสงคราม ชาติจะพันภัย อยู่ที่รักกัน ทำอะไรด้วยกัน ทุก
 ด้วยกัน สุขด้วยกัน ..."

(สามัคคีชัย เรื่อง ชาติไทยไต่ลวดข้ามเนวได้ดี พ.ศ.2485)

ต่อมาเมื่อญี่ปุ่นได้พ่ายแพ้ต่อประเทศสัมพันธมิตร ในสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นสาเหตุที่
 ทำให้ไทยต้องตกเป็นประเทศผู้แพ้สงครามด้วย และจำต้องคืนดินแดนที่ได้คืนมาจากฝรั่งเศส
 กลับคืนดั้งเดิม พร้อมกับถูกประเทศสัมพันธมิตร นำโดย สหรัฐอเมริกา เข้าแทรกแซงทางการเมือง
 ส่วนจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น ตกเป็นอาชญากรสงครามถูกจำคุกและได้รับการปล่อยตัวต่อมา
 ในภายหลัง และต่อมาจึงได้กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นครั้งที่สองนี้ ด้วยการ
 สนับสนุนจากคณะรัฐประหารโดยจอมพลผิน ชุณหะวัณ

4. ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ (พ.ศ. 2491-2500)

ในปี พ.ศ. 2491 จอมพล ป. พิบูลสงครามได้กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี อีกครั้ง
 ทำที่ต่อต่างชาติในรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามยุคนี้ได้เปลี่ยนแปลงไป แต่ถึงอย่างไรก็ตาม
 จอมพล ป. ก็ได้ดำเนินนโยบายชาตินิยมกลับมาใช้ในการบริหารประเทศอีกครั้งหนึ่งด้วยความมุ่ง
 หมายทางสังคมเดิม และเพื่อทำให้ประชาชนตระหนักตระหนักรถึงภัยของลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่ง
 กำลังคุกคามประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบ ซึ่งเมื่อกล่าวถึงการเมืองระบอบประชาธิปไตยของไทยนั้น
 จอมพล ป. พิบูลสงครามจะเต็มคำว่า "เสรี" ไว้ข้างหน้ารวมเป็น "เสรีประชาธิปไตย" เพื่อแสดงถึง
 จุดยืนในการปกครองประชาธิปไตยตามแบบโลกเสรี คำกล่าวของจอมพล ป. พิบูลสงครามที่แสดง
 ถึงความตระหนักในภัยของลัทธิคอมมิวนิสต์ อาจกล่าวได้ว่าท่าทีของจอมพล ป. ได้เปลี่ยนแปลง
 ไปตามฐานะและสถานการณ์โลก อุดมการณ์ชาตินิยมที่ใช้ ก็ได้แสดงถึงเป้าหมายที่แตกต่างกัน
 ออกไปจากครั้งเดิม ชาตินิยมในช่วงยุคนี้ จึงถูกใช้เพื่อการป้องกันการคุกคามของลัทธิคอมมิวนิสต์
 และนิยามไว้เพื่อการธำรงรักษาระบอบประชาธิปไตยของประเทศ อันสอดคล้องกับมหาอำนาจ
 อื่นๆในโลกหลังสงครามที่ปกครองระบอบนี้เป็นหลัก ซึ่งโลกในขณะนั้นได้แบ่งแยกค่ายการ
 ปกครอง ออกเป็น 2 ฟาก คือ ประชาธิปไตยกับคอมมิวนิสต์ ลัทธิคอมมิวนิสต์

ชาตินิยมในจุดประสงค์ดั้งเดิม ที่ยังคงยืนหยัดให้อยู่ต่อไป ก็เพื่อการป้องกันการขยายฐานอำนาจทางเศรษฐกิจของชาวจีนในไทย และเพื่อการพัฒนาประเทศเหมือนกันที่เคยแสดงจุดยืนในช่วงการเรียกร้องดินแดน แต่ไม่ได้ใช้อุดมการณ์ชาตินิยมเพื่อเป้าหมายหารไปสู่ฐานะ "มหาอำนาจ" ดังที่เคยตั้งใจไว้หลังเข้าร่วมสงครามโลก ผนวกกับการแบ่งแยกค่ายการปกครอง 2 ขั้ว ระหว่างเสรีนิยม และสังคมนิยม ไทยจึงต้องระวางการแทรกซึมจากลัทธิคอมมิวนิสต์ที่เกิดจากแนวคิดสังคมนิยม อันเป็นแนวคิดในการไผ่หาบ้านเมืองเป็นสังคมนิยม

แนวคิดที่ไผ่หาสังคมนิยม (Utopia) ได้เกิดขึ้นมายาวนานนับพันปี ซึ่งตามแนวคิดนี้ สิ่งทั้งปวงจะเป็นกองกลางที่ชนทุกระดับจะนำมาแบ่งปันกัน (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2518: 6) ต่อมาในคริสต์วรรษที่ 19 นักคิดเจ้าเจ้าทฤษฎีสังคมนิยม คือ Karl Marx ได้จุดประกาย นำแนวคิดเรื่องนี้กลับมาเป็นความหวังให้กับชนชั้นกรรมมาชีพที่ถูกกดขี่โดยนายทุนอุตสาหกรรม หลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ลัทธิสังคมนิยมจึงถือกำเนิดขึ้น นับแต่พุทธศตวรรษที่ 24 เป็นต้นมา ได้มีเจ้าลัทธิคอมมิวนิสต์แผนใหม่เกิดขึ้นหลายคน และได้เปลี่ยนรูปแบบร่างลัทธิคอมมิวนิสต์เสียใหม่จนในที่สุดได้กลายเป็นลัทธิคอมมิวนิสต์ที่แพร่อิทธิพลอยู่ในปัจจุบันนี้ คือ ลัทธิมาร์กซิสต์ ลัทธิเลนินนิสต์ และลัทธิสตาลินนิสต์ มีความเห็นว่า ทรัพย์สินทุกอย่างควรเป็นของส่วนรวม รัฐควรมีบทบาทสำคัญที่สุดในการควบคุมบริการสาธารณะ และกิจกรรมทุกอย่างในสังคมนิยมตามหลักการนี้

1. ยกเลิกกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่เอกชนมีอยู่ และต้องเก็บค่าเช่าที่ดินเพื่อสาธารณะประโยชน์
2. ยกเลิกสิทธิในการรับมรดก
3. ธิทรัพย์สินพวกก่อนการขบถ และพวกที่อพยพไปอยู่ที่ประเทศอื่น
4. ควบคุมการคลังของรัฐโดยธนาคารแห่งชาติ
5. มีโครงการปรับปรุงที่ดินและอุตสาหกรรมแห่งชาติ
6. เรียกเก็บภาษีเงินได้สูง และทวีอัตราภาษีให้สูงขึ้นเป็นลำดับ

ในการที่จะบรรลุถึงหลักการของลัทธิมาร์กซิสต์นี้ คาร์ล มาร์กซ์ มีความเห็นว่า จะต้องใช้กำลังเข้าล้มล้างรัฐบาลนายทุนที่ครองอำนาจการปกครองอยู่ให้พินาศไป ลัทธิมาร์กซิสต์ มุ่งให้แต่ละประเทศไปสู่ยุคอุดมคติ มาร์กซ์ ต้องการจะจัดระบบสังคมนิยมตามหลักวิทยาศาสตร์ ส่วนลัทธิเลนินนิสต์เห็นว่า พวกจักรวรรดินิยมเป็นผู้กดขี่ข่มเหงและบีบบังคับเอาผลประโยชน์จากแรงงานของพวกเมืองขึ้น และพวกที่อยู่ในฐานะกึ่งเมืองขึ้น ตามทรรศนะของเลนิน เมื่อลัทธิ นายทุนเจริญถึงขีดสุด ภัยสำคัญทางเศรษฐกิจอันเกิดจากลัทธิ นายทุน จะเป็นเหตุให้เงินทุนต่างๆ

ในทางพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม และการธนาคาร ตกอยู่กับนายทุนเหล่านี้จนก่อให้เกิดการผูกขาดในเรื่องการเงินภายในประเทศและระหว่างประเทศขึ้น จึงควรจะดำเนินการตามหลักการดังต่อไปนี้คือ ยุยงให้เกิดการจลาจล ก่อสงครามกลางเมือง จัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นในประเทศต่างๆ ตลอดจนจนถึงการก่อการร้าย โดยให้มีประเทศ "แม่" ของค่ายคอมมิวนิสต์แล้วให้รัสเซียเป็นฐานทัพสำหรับขบวนการคอมมิวนิสต์สากล (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2518: 5-25)

ในระยะต้นสงครามโลกครั้งที่ 2 ในประเทศไทยได้มีการเคลื่อนไหวด้านการต่อต้านญี่ปุ่น คอมมิวนิสต์จึงได้เข้าแทรกซึมตามจุดที่มีการเคลื่อนไหวดังกล่าวโดยยึดถือเอาความรักชาติเป็นข้ออ้าง (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2518) เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของชาติ ประเด็นการคุกคามของลัทธิคอมมิวนิสต์ ถือเป็นตัวการสำคัญที่จะก่อความไม่สงบสุขต่อบ้านเมือง ทำให้การบริหารแผ่นดินไม่สามารถทำได้อย่างเรียบร้อย ในยุคนี้พบเอกสารบันทึกคำกล่าวสุนทรพจน์ คำปราศรัยที่แสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะสกัดกั้นการแทรกซึมของลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยรัฐบาลได้แสดงจุดยืนในการที่จะรักษาความเป็นชาติไว้ และเพื่อป้องกันประเทศ ด้วยการยับยั้งการกระจายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ ในวิธีการต่างๆและตระคำขอจากสหประชาชาติโดยการนำของสหรัฐอเมริกา และไทยก็ได้เข้าเป็นสมาชิกด้วย เช่น สันติภาพไทยออกจากรบที่ประเทศเกาหลี สถานการณ์โลกจึงเป็นตัวแปรสำคัญ ที่สามารถเบี่ยงเบนประเด็นของอุดมการณ์ชาตินิยมที่จอมพล ป. ได้นำมาใช้ เรื่องการปกครอง พิจารณาได้จากข้อความที่กล่าวถึงลัทธิคอมมิวนิสต์บางตอนที่อยู่ในวาทกรรมเรื่องชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในโอกาสวันปีใหม่ 2495 ทางวิทยุกระจายเสียงต่อประชาชนชาวไทย ว่า

"...อนึ่ง แม้ภัยซึ่งสืบเนื่องมาจาก "ลัทธิ" กล่าวในทางคติธรรมจะเห็นได้ว่า ค่ายเสรีประชาธิปไตยนั้น เป็นค่ายซึ่งรักษาสันติภาพอันถาวรของโลกอย่างแท้จริง ไม่มีพลาณภาพอันใดจะมาเลิกล้างทำลายได้ ส่วนค่ายคอมมิวนิสต์นั้นได้เผยแผ่ลัทธินิยมและระบบของตนโดยก่อให้เกิด ความปั่นป่วนแก่พลโลกทุกประเทศ กระทำให้บ้านเมืองแต่ละประเทศนั้น ๆ ไม่มีความสงบสุข ยุยงให้ประชาชนกระด้างกระเดื่องต่อการบริหารราชการแผ่นดิน ก่อให้เกิดความเกลียดชังระหว่างประชาชนด้วยกัน ซึ่งมีความมุ่งหมายในประการที่สุดที่จะได้นำลัทธิของตนเข้ามาใช้เป็นระบอบการปกครองของประเทศต่าง ๆ นั้น แต่ทหารหาญและตำรวจของเรา ก็ได้ประกอบกรณียกิจตามหน้าที่ให้แก่ประเทศชาติ และรักษาเอกราชอธิปไตย และศาสนคตินิยมของชาติให้อยู่ใน

ความสงบเรียบร้อยตามเดิมในทุกวิถีทาง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เป็นเหตุให้รัฐบาลได้มีโอกาสบริหารราชการแผ่นดิน ให้ชาติมีความเจริญก้าวหน้าอย่างเต็มที่ได้อีก ทั้งนี้ย่อมไม่แต่เพียงถือว่าท่านผู้มีเกียรติเหล่านี้จะเป็นผู้นำกิตติคุณและความร่วมมือเป็นสุขมาสู่ปวงชนชาวไทยทั้งชาติเท่านั้น ยังสมควรที่จะได้รับการน้อมรำลึกถึงบุญคุณทั้งมวลนั้นด้วยการกตเวทียุติ เฉพาะอย่างยิ่ง ขอความร่วมมือจากพี่น้องชาวไทยทุกคนได้ร่วมกันส่ง ความ รำลึกถึงทุกประการในด้านที่เป็นสรรพสิ่งมีมงคลเป็นการอำนวยความสะดวกให้แด่พี่น้องทหารหาญทั้งที่ได้ผ่านการรบในสมรภูมิเกาหลีมาแล้วก็ดี หรือที่กำลังการรบอยู่ในสมรภูมิเกาหลีก็ดี ในวาระดิถีขึ้นปีใหม่นี้ทั่วกันด้วย

(คำปราศรัยวันปีใหม่ 2496)

ความในข้างต้นนี้ ยังมีความอีกตอนหนึ่งของการแสดงจุดยืนความเป็นประชาธิปไตยตามแบบเสรีนิยมของไทย โดยปฏิเสธการเสนอเป็นมิตรกับจีน ไว้ในคำพูดของจอมพล ป. พิบูลสงครามตอนสั้นๆ ที่อยู่ในหนังสือพิมพ์สยามมิตร ฉบับวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2499 เรื่อง โจวเอนไหล นายกรัฐมนตรีจีน เสนอผูกมิตรกับไทย เมื่อ 30 มกราคม 2499 ณ ที่ประชุมสภาที่ปรึกษาการเมืองกรุงปักกิ่ง

"...เพราะโจวเอนไหลเป็นคอมมิวนิสต์ เป็นมิตรกับผมไม่ได้..."

(ข่าวตัดจาก นสพ. สยามมิตร เรื่อง โจวเอนไหลเสนอผูกมิตรกับไทย
เมื่อ 30 มกราคม 2499 ณ ที่ประชุมสภาที่ปรึกษาการเมือง
กรุงปักกิ่ง, 4 กุมภาพันธ์ 2499)

นอกจากนี้ยังมีสุนทรพจน์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีกล่าวทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2495 ตามความว่า

"...รัฐบาลก็มีความปรารถนาอย่างยิ่งจะให้ประเทศชาติมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยชั่วคราวนี้รั้งได้ ได้พยายามควบคุมสถานการณ์ปราบปราม เพื่อมิให้ระบอบประชาธิปไตยอันดีของเรานี้สูญเสียไปได้ เพราะเป็นระบอบที่เหมาะสมแก่ชาติไทย มีเสรีภาพตามวัฒนธรรมของชาติไทยสืบกันมาช้านานว่า คนไทย ก็คือชาติที่รักอิสระเสรี แต่เป็นที่น่ากังวลไม่น้อย ที่

ในเวลานี้ได้มีมนุษย์บางพวกที่หลงไปชอบลัทธิการปกครองในอุดมคติของคอมมิวนิสต์ ที่ประชากรในชาติไม่มีอิสระเสรี ไม่มีมรดกสืบทอดไปให้ลูกหลาน และเที่ยวยุยงส่งเสริมให้ประชาชนไม่ชอบ ไม่เชื่อรัฐบาลเหล่านี้เป็นต้น ทางรัฐบาลกำลังควบคุมและปราบปรามไม่ให้ลัทธิการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ เข้ามาสู่ประเทศไทยของเรอย่างจริงจัง ถึงกับตราพระราชบัญญัติปราบปรามที่มีบทลงโทษรุนแรงขึ้นแล้ว นอกจากนั้น ยังได้กำลังจับกุมผู้มีเจตนาทำลายการปกครองระบอบประชาธิปไตยและส่งเสริมลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศของเราอีกด้วย และจะกระทำเช่นนี้ จนกว่าผู้นิยมลัทธิ คอมมิวนิสต์จะสูญไปจากประเทศไทย เพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยมั่นคงยั่งยืนตลอดไปในการนี้ หวังว่าท่านพี่น้องชาวไทยผู้รักชาติทั้งหลาย จะได้กรุณาปฏิบัติตนและช่วยรัฐบาลให้ดำเนินไปในวิถีส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยของเราและในเวลาเดียวกันก็ช่วยทำลายการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ให้สูญไปจากราชอาณาจักรไทยของเรา การช่วยกันศึกษาหรืออบรมสั่งสอนแก่ลูกหลานญาติมิตรของท่านให้เข้าใจซาบซึ้งถึงคุณประโยชน์ของระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในการรักษาระบอบประชาธิปไตยนี้ และจะเป็นการป้องกันระบอบคอมมิวนิสต์ให้ห่างจากเราไปได้ดีด้วย...

(สุนทรพจน์วาระปีใหม่ 31 ธันวาคม 2495)

ในรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้นแสดงจุดยืนของประเทศไทยอย่างชัดเจน ในระบอบการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย ดังความที่ยกมาในข้างต้น ความเป็นชาติไทยในนิยามความหมายของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีลักษณะของชาติในแบบต่างๆที่จะก่อให้เกิดการปฏิบัติ โดยตั้งเป็นวีรกรรมของชาติไทย และคติ 6 ประการของคนไทย ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

ชาตินิยมที่ถูกกำหนดเป็น วีรกรรมของชาติไทย และคติ 6 ประการของคนไทย

นิยามชาตินิยมที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้คิดขึ้นนั้น ถูกกำหนดออกเป็น วีรกรรมของชาติไทย และคติ 6 ประการของคนไทย (เกษียร เตชะพีระ, ในชาตวิวิทย์ เกษตรศิริ, 2540: 171-172)

วีรกรรมของชาติไทย ที่จอมพล ป. พิบูลสงครามได้กำหนดต่อสังคมขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ประกอบด้วยลักษณะ 14 ประการ ได้แก่

1. ไทยรักชาติยิ่งกว่าชีวิต
2. ไทยเป็นชาตินักรบชั้นเยี่ยม
3. ไทยเป็นชาติขยันในกสิกรรม อุตสาหกรรม
4. ไทยเป็นชาติชอบกินดี อยู่ดี
5. ไทยเป็นชาติชอบแต่งตัวดี
6. ไทยเป็นชาติปากกับใจตรงกัน
7. ไทยเป็นชาติรักความสงบ
8. ไทยเป็นชาติบูชาพุทธศาสนายิ่งชีวิต
9. ไทยเป็นชาติยกย่องเด็ก หญิง และผู้ชรา
10. ไทยเป็นชาติว่าตามกันและตามผู้นำ
11. ไทยเป็นชาติเพาะปลูกอาหารไว้กินเอง
12. ไทยเป็นชาติดีต่อมิตร ร้ายต่อศัตรู
13. ไทยเป็นชาติซื่อสัตย์และกตัญญู
14. ไทยเป็นชาติสะสมมรดกไว้แก่ลูกหลาน

นอกเหนือจากวีรกรรมของชาติไทยอันแสดงความหมายของชาติไทยและลักษณะของคนไทย ดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น จอมพล ป. พิบูลสงครามได้กำหนดสิ่งที่เรียกว่า คติ 6 ประการของคนไทย ซึ่งมีดังนี้

คติ 6 ประการของคนไทย

1. ตัวตายดีกว่าชาติตาย
2. ตัวตายดีกว่าชื่อตาย
3. ประเทศเป็นบ้าน ทหารเป็นรั้ว ชาติคือเครือญาติในครัวเรือน
4. ว่าอะไรว่าตามกัน
5. ความสำเร็จอยู่ที่ทำจริงเป็นล้าเป็นสัน
6. ช่วยกันนิยมพูด อัน ท่าน จะ ไม่ เพราะเป็นคำพูดสุภาพดี

เมื่อจัดกลุ่มของวีรกรรมของชาติไทย และคติ 6 ประการของคนไทยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถบอกถึงบริบทที่มาวีรกรรมของชาติไทย และคติ 6 ประการของคนไทยแต่ละข้อ สามารถจำแนกออกตามบริบททางการเมืองการปกครอง บริบททางวัฒนธรรม และบริบททางสังคมและเศรษฐกิจ ได้ดังนี้

บริบททางการเมืองการปกครอง ได้แก่ วีรกรรมของชาติไทย ข้อ 1, 2, และ 10 ส่วนคติ 6 ประการของคนไทย ได้แก่ ข้อ 1-4 ในบริบททางการเมืองการปกครองนี้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มุ่งเน้นที่การเชื้อฟุ้ง และทำตามคำสั่งของผู้ปกครอง กับทั้งให้ความสำคัญต่อทหารอย่างเด่นชัด เนื่องจากในเวลาศึกสงคราม ทหารเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง และคุณลักษณะต่างๆของทหาร เช่น ความกล้าหาญ เสียสละ และอดทน ได้ยกมาเป็นตัวอย่างแก่ประชาชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการปกครอง

บริบททางวัฒนธรรม ได้แก่ วีรกรรมของชาติไทย ข้อ 4-9 และ 12-13 ส่วนคติ 6 ประการของคนไทย ได้แก่ ข้อ 6 ความสำคัญของวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ตระหนักและทำการปลูกฝังเพื่อสร้างคุณลักษณะทางความเจริญทางกายและใจกับประชาชน เพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงเกียรติยศของชาติ รวมทั้งป้องกันภัยที่จะคุกคามจากความไม่นับถือชาติไทยของประเทศอื่นๆ สิ่งที่ต้องปรับปรุงโดยเร่งด่วนที่สุดคือ การแสดงออก และรูปลักษณ์ นอกจากนี้ยังสนใจในเรื่องศีลธรรม จริยธรรม ดังที่ปรากฏในวีรกรรมที่เน้นเรื่องศาสนา และความกตัญญู

บริบททางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ วิถีธรรมของชาติไทย ข้อ 3, 11, และ 14 ส่วนคติ 6 ประการของคนไทย ได้แก่ ข้อ 5 ความมั่นคงทางสังคม และความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานสำคัญในทุกยาม โดยเฉพาะในเวลาศึก ประเทศจะต้องประสบปัญหาความขาดแคลนทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามจึงออกมาตรการช่วยเหลือเรื่องเศรษฐกิจระดับมูลฐาน โดยให้ประชาชนช่วยเหลือเรื่องปากท้องของตนไม่ให้อดอยาก ด้วยการปลูกผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือน และในระดับสูงขึ้นไปก็เน้นการทำกิจกรรม อุดสาหกรรมในด้านที่ประเทศกำลังขาดแคลน มีเป้าหมายที่จะผลิตสินค้าทดแทนและสะสมอาหารเพื่อป้องกันความขาดแคลนในอนาคต

ชาตินิยมในการนิยามความหมายของจอมพล ป. พิบูลสงครามที่ปรากฏวาทะและสอดคล้องกับวิถีธรรมของชาติไทย และคติ 6 ประการของคนไทย ทำให้สามารถสรุปได้ว่าชาตินิยมในความหมายของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นการกำหนดลักษณะที่พึงประสงค์ในคนไทยพร้อมแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อชาติบ้านเมืองจากวิถีธรรมของชาติไทยและคติธรรมของคนไทย ซึ่งเรียกว่าเป็นการนิยามเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม การนิยามในลักษณะดังกล่าวนี้ สามารถชี้แนะแนวทางแก่สังคม และช่วยในการบริหารปกครองให้ง่ายยิ่งขึ้นหรือไม่ จะขึ้นอยู่กับความศรัทธาในตัวผู้นำเป็นสำคัญ และความศรัทธาที่ว่านี้เกิดจากความสามารถในการโน้มน้าวใจต่อประชาชน ซึ่งต้องพึงพาการใช้ภาษาทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพเช่นกัน

ผลการวิจัยข้อที่ 2 : รูปแบบ และลักษณะภาษาทางการเมือง ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง “วาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม” ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษา รูปแบบ และลักษณะภาษาทางการเมือง ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้ทราบถึงการใช้ภาษาทางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ผลการวิจัยพบว่า สุนทรพจน์ คำปราศรัย ข้อเขียน และลาสน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับลัทธิชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้นสามารถแบ่งรูปแบบของวาทะ ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) สุนทรพจน์ – คำปราศรัยเนื่องในโอกาสต่างๆ ได้แก่ สุนทรพจน์ คำปราศรัยที่ออกตามโอกาสประจำ อันเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของผู้เ้าประเทศ กับสุนทรพจน์ คำปราศรัยที่ออกเนื่องในโอกาสพิเศษต่างๆ โดยการออกมากล่าวสุนทรพจน์ในแต่ละครั้ง จะมีเหตุหรือ โอกาส ประกอบกับจุดประสงค์ในการกล่าวสุนทรพจน์ คำปราศรัยด้วยเสมอ

2) คำวิงวอนขอความร่วมมือต่อประชาชน ในเรื่องต่างๆ ได้แก่ คำวิงวอนด้านการแต่งกายของประชาชน การปฏิบัติตนยามสงคราม และการวางตนเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ซึ่งรูปแบบการออกคำวิงวอนจากรัฐบาลสู่ประชาชน ผ่านทั้งทางสื่อวิทยุกระจายเสียง และออกเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเป็นทางการนี้ ไม่พบในยุคปัจจุบัน

3) บทประพันธ์ของสามัคคีชัย ได้แก่ บทความแสดงความเห็นต่อสถานการณ์ในประเทศและนโยบายของรัฐบาล โดยแสดงทางวิทยุกระจายเสียงในสมัยที่จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า บทประพันธ์ดังกล่าว จัดเป็นสารคดีแสดงความเห็นทางบริหารบ้านเมืองรูปแบบหนึ่ง ที่ใช้เพื่อเป็นสื่อกลางสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐบาล และประชาชน และการตั้งชื่อบทประพันธ์ สามารถแสดงออกถึงความมีจินตนาการในตัวผู้แต่ง ดังที่พบในชื่อเรื่อง เช่น เรื่อง “ไทยอยู่คู่ฟ้าเพราะอะไร” “ชาติไทยไต่ลวดข้ามเหวได้ดี” และ “กรุงเทพฯเป็นเวนิสแน่” ฯลฯ เป็นต้น

ทั้งนี้พบว่าวาทกรรมชาตินิยมของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ปรากฏทั้งทำนอง หรือ ลักษณะของภาษาทางการเมือง ดังต่อไปนี้

1. ภาษาที่ใช้เพื่อชักชวน (Hortatory Language)
2. ภาษาทางกฎหมาย (Legal Language)
3. ภาษาทางการบริหาร (Administrative Language)

การใช้ภาษาทางการเมืองทั้ง 3 ลักษณะนี้ขึ้นอยู่กับรูปแบบ จุดประสงค์และโอกาสในการกล่าววาทะในแต่ละครั้ง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ภาษาที่ใช้เพื่อชักชวน(Hortatory Language) วาทกรรมเรื่องชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม มักปรากฏทั้งทำนอง หรือลักษณะของภาษาที่ใช้เพื่อชักชวนเกือบทั้งหมด โดยจะแสดงในสุนทรพจน์ คำปราศรัย ตลอดจนบทประพันธ์ของสามัคคีชัย ภาษาทางการเมืองที่ใช้ในลักษณะเพื่อการชักชวนที่พบในวาทะของจอมพล ป. พิบูลสงครามนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการในระบอบประชาธิปไตยที่อาศัยความเห็นชอบจากประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งจอมพล ป. พิบูลสงคราม เองก็ได้กล่าวไว้อยู่เสมอๆ ในสุนทรพจน์ถึงหลักการของระบอบประชาธิปไตย ที่ต้อง “ฟังเสียงคนส่วนมาก” เป็นหลัก และลักษณะภาษาที่ใช้เพื่อชักชวนนี้ ยังเป็นจุดเด่นของการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ที่การแสดงออกของภาษาทางการเมืองจากตัวผู้นำจะเป็นไปในลักษณะการชี้แจงและการขอความเห็นต่อมวลชน มากกว่าการออกเป็นคำสั่งและกฎระเบียบ ข้อบังคับให้ปฏิบัติตาม(ชัยอนันต์ สมุทวณิช และกนก วงษ์ตระหง่าน, 2526) ความบางตอนในสุนทรพจน์ที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้กล่าวยืนยันถึงหลักการของระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย มีดังนี้

“...รัฐบาลจะตั้งอยู่ได้ ก็เพราะอาศัยความเห็นชอบของราษฎร เป็นข้อใหญ่ ราษฎรจะมีความรักต่อรัฐบาล ก็ต่อเมื่อรัฐบาลได้ทำให้เป็นที่ถูกใจราษฎร...”

(คำปราศรัยปีใหม่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2582 หน้า 2)

“...เมื่อได้กล่าวแล้วว่า รัฐบาลนี้ถือตนเป็นรัฐบาลราษฎร ฉะนั้นก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่รัฐบาลจะต้องทำกิจการใดๆ ให้เป็นที่สับใจของราษฎร ส่วนรวมอาศัยมติมหาชน หรือที่เรียกว่าทำตามมติมหาชนเป็นหลัก เป็นแนวในการบริหารราชการ...”

(คำปราศรัยปีใหม่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2582 หน้า 3)

การทำตามมติมหาชน ดังที่กล่าวไว้ในวาทะของจอมพล ป. พิบูลสงครามได้นั้น ต้องการความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในทางเดียวกัน และเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องสร้างความเชื่อถือหรือ โนมน้าวใจให้คนส่วนใหญ่คล้อยตาม ในแนวทางการบริหารประเทศ โดยใช้วิธีการพูดต่อชุมชน 3 แบบ คือ

1. การกล่าวเพื่อทำให้ข้อมูลหรือสารนิเทศ ตัวอย่างเช่น การรายงานความคืบหน้าของการบริหารบ้านเมือง หรือเรื่องราวต่างๆ ที่รัฐบาลกำลังรับผิดชอบ เป็นต้น ซึ่งพบจากวาทะในโอกาสวันขึ้นปีใหม่เป็นส่วนมาก การกล่าวเพื่อทำให้ข้อมูลที่รัฐบาลจัดขึ้น ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดสนับสนุนต่อหัวข้อเรื่องและนโยบายที่รัฐจะเอ่ยถึงในลำดับต่อไป

2. การกล่าวเพื่อทำให้โนมน้าวใจ ประเด็นเนื้อหาที่ถูกล่ามถึง เป็นเรื่องชาตินิยมทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรม เป็นหลักสำคัญ โดยยึดเนื้อหาหลักในการกล่าวคำปราศรัยและสุนทรพจน์วาระวันชาติของทุกปี กับคำวิงวอนต่างๆ ซึ่งออกโดยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยเฉพาะในเรื่องการสร้างชาติด้านต่างๆ ทั้งทางวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

3. การกล่าวเพื่อการจรรโลงใจ สุนทรพจน์ คำกล่าวและคำปราศรัยที่ใช้เพื่อการจรรโลงใจ จะพบในวาทะแสดงการยกย่องเชิดชูและ การให้โอวาทต่างๆ เช่น ในโอกาสเปิดอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ หรือเปิดสภาวัฒนธรรม และ พิธีประดับเหรียญกล้าหาญ

สรุปได้ว่าการกล่าวเพื่อจุดประสงค์ต่างๆ ทั้ง 3 ประการนั้น ล้วนมีความมุ่งหมายทำที่สุดคือ ต้องการโนมน้าวใจผู้ฟังให้คล้อยตาม หรือเชื่อถือในความคิด และปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลเป็นสำคัญ ซึ่งนำไปสู่การโนมน้าวใจวงชนเป็นขั้นสุดท้ายทั้งสิ้น

ภาษาทางการเมืองที่ใช้เพื่อการชักชวนที่พบในวาทะการในเรื่องชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม จะประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญ คือ

- ก. ความคิดพื้นฐาน (Premises)
- ข. การอ้างถึงสิ่งที่เกี่ยวข้อง (Inferences)
- ค. ข้อสรุป (Conclusions)

ซึ่งเป็นส่วนประกอบเบื้องต้นในการแสดงวาทะเพื่อการชักชวน โดยในแต่ละส่วนมีความสำคัญดังนี้

ก. **ความคิดพื้นฐาน** ในการประกอบการสร้างอุดมการณ์ชาตินิยมให้กับประชาชน ความคิดพื้นฐานที่จอมพล ป. พิบูลสงครามใช้เป็นหลักเบื้องต้นในการโน้มน้าวชักจูงใจ ก็คือ "ความรักชาติ" และ "ความสามัคคีของคนในชาติ" แต่ในเรื่องความสามัคคีจะเป็นประเด็นหลัก ทุกครั้งที่มีการกล่าววาทะในเรื่องชาตินิยม จอมพล ป. พิบูลสงครามจะเปิดประเด็นที่จะพูด ด้วยเรื่องความสมัครสมานสามัคคี ความกลมเกลียวกัน ความร่วมแรงร่วมใจกันของประชาชน เริ่มตั้งแต่ในช่วงเข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีช่วงต้น ที่ต้องการให้ความรู้เรื่องระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยต่อสังคมไทย ก็ยังคงกล่าวอ้างถึงความชอบธรรมที่ประชาชนได้ร่วมพลัง สามัคคีกันทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ ดังความตอนหนึ่งในสุนทรพจน์วันชาติ พ.ศ. 2482 ความว่า

"...วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 และวันที่ 24 มิถุนายน ของปีต่อมาทุกๆ ปี ตลอดจนถึงวันที่ 24 มิถุนายน ในปี พ.ศ. 2482 พี่น้องชาวไทยทั้งหลาย ย่อมกำหนดจดจำได้ดีว่า เป็นวันสำคัญยิ่งของชาติในปรัตยุบันสมัย เพราะวันนี้เป็นวันที่ประชาชนคนไทยได้ร่วมแรงสมัครสมาน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเริ่มการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองแผ่นดิน ในการกระทำอันประกอบด้วยสามัคคีพร้อมเพรียงกันนั่นเอง..."

(สุนทรพจน์วันชาติ 24 มิถุนายน 2482)

เมื่อพิจารณาจากความที่ยกมา จะพบว่า ความสามัคคีที่พบในสุนทรพจน์ในช่วงต้น ถูกกล่าวอ้างในฐานะที่มาของการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นข้ออ้างที่เป็นการอธิบายถึงเหตุการณ์ในอดีต เพื่อสร้างการยอมรับในหมู่ประชาชน ความตอนท้ายที่ต่อมาจึงถูกใช้เพื่อย้ำความสำคัญที่จะธำรงการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ว่าเป็นสิ่งที่ไม่อาจล้มล้างได้สำเร็จ คือ

"...อาจกล่าวได้ว่าตั้งแต่เริ่มงานการเปลี่ยนการปกครองเป็นต้นมา เราได้ถืออยู่ในมติมหาชนตลอดมา ไทยจึงอยู่ในการปกครองใหม่นั้นได้ดี ผู้ใดจะฝืนย่อมไม่มีทางสำเร็จได้เลย..."

(สุนทรพจน์วันชาติ 24 มิถุนายน 2482)

นอกจากข้อความดังกล่าวในข้างต้นแล้ว ข้อความที่สามารถยืนยันถึงความคิดพื้นฐานในเรื่องพลังของความสามัคคี ยังมีต่อไปอีกดังนี้

“...ในการกล่าวคำปราศรัยในวันนี้ ข้าพเจ้ามีความตั้งใจจะขอปรับความเข้าใจในทางความคิด และทางปฏิบัติบางประการ ซึ่งมีความเกี่ยวพันกันระหว่างรัฐบาลกับประชาชนให้กลมกลืนไปด้วยดี โดยอาศัยการสมัครสมานสามัคคีธรรม ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเป็นหลัก...”

(คำปราศรัยวันปีใหม่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2522 หน้า 1)

ความคิดพื้นฐานเรื่องความสามัคคีได้แสดงออกมาเป็นข้อกล่าวอ้างข้อแรก ของการเป็นชาตินิยม ซึ่งปรากฏควบคู่ในทุกเรื่อง ทุกการเปลี่ยนแปลง ที่รัฐบาลณรงค์ แสดงอยู่ทั้งตอนต้น ตอนกลาง และตอนท้าย ของสุนทรพจน์ คำปราศรัย คำวิงวอนและบทประพันธ์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดังตัวอย่างสุนทรพจน์ วันที่ 8 ตุลาคม 2483 กล่าวแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองที่มาสนับสนุนรัฐบาล ในการเรียกร้องดินแดนจากฝรั่งเศส ณ บริเวณหน้ากระทรวงกลาโหม ดังต่อไปนี้

“...อย่างไรก็ดี เมื่อพี่น้องทั้งหลายได้มีความสามัคคีพร้อมใจกันร่วมกับข้าพเจ้าเช่นนี้ ก็หวังว่าความปรารถนาดีของไทยเรา คงจะเป็นผลสำเร็จไม่ต้องสงสัยเลย...”

นัยหนึ่งของกระตุนความรักชาติ และการดำเนินนโยบายการสร้างชาติ เพื่อปลูกฝังลัทธิชาตินิยมให้กับคนไทย โดยต้องการให้เกิดผล คือ ความสามัคคีระหว่างคนไทยด้วยกัน และ ความสามัคคีนี้เอง จะเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการบริหารประเทศได้อย่างราบรื่นต่อไป สังเกตได้จากการตั้งวีรกรรมของชาติไทย ข้อ 10 คือ “ไทยเป็นชาติว่าตามกันและตามผู้นำ” และคติ 6 ประการของคนไทย ข้อ 5 คือ “ว่าอะไรว่าตามกัน” ในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในช่วงหลังๆ รัฐบาลจะใช้แนวทางการสร้างความสามัคคี ไปในการทำตามคำแนะนำ บอกกล่าวจากรัฐบาลเป็นหลัก ความสามัคคีในช่วงนี้จะเชื่อมโยงกับสิ่งที่รัฐบาลต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลง และต้องการให้เกิดขึ้นต่อไปในอนาคต

ความรักชาติ และความสามัคคี ทั้งสองเรื่องเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน และเป็นเหตุเป็นผลรับกัน โดยความรักชาติเป็นเรื่องของอารมณ์และความรู้สึกที่ใช้ในการปลุกเร้าอารมณ์ประชาชน ส่วนความสามัคคีเป็นเรื่องของการแสดงออกในการสนับสนุนการบริหารประเทศไปในแนวทางที่รัฐบาลต้องการ ซึ่งแน่นอนว่าไม่อาจใช้เพียงความรู้สึกแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องประกอบด้วย การกระทำไปในทางเดียวกันกับที่รัฐต้องการ ความสามัคคีจึงเป็นความคิดพื้นฐานที่สำคัญใน ภาษาเพื่อการชักชวนที่จอมพล ป. พิบูลสงครามใช้เป็นหลัก

ข. การอ้างถึงสิ่งที่เกี่ยวข้อง การอ้างถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องเปรียบเสมือนตัวกระตุ้น หรือ สารเร่งปฏิกิริยาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อความคิดพื้นฐานเพื่อประกอบการ โน้มน้าวใจ ในกรณีว่าทการเรื่องชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น การอ้างถึงสิ่งที่เกี่ยวข้อง จะแบ่งออกตามกรณีสนับสนุนจากภาวะที่ประเทศชาติเผชิญ จากสถานการณ์ภายใน และสถานการณ์ภายนอกประเทศเป็นหลัก ซึ่งเห็นได้จากการออกนโยบายการสร้างชาติจะเป็นในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น นโยบายการสร้างชาติด้านเศรษฐกิจ เช่น การประกอบอาชีพ การทำ อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม หรือนโยบายการสร้างชาติด้านวัฒนธรรม เช่น เรื่องการแต่งกาย เรื่องภาษา ฯลฯ เป็นต้น

ภาวะที่ประเทศชาติเผชิญ จากสถานการณ์ภายในและสถานการณ์ภายนอกประเทศ ความรักชาติและความสามัคคีเป็นความคิดพื้นฐาน และเป็นแกนหลักของการปลุกฝังลัทธิ ชาตินิยมในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในช่วงแรกของการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จอมพล ป. พิบูลสงคราม จะใช้สถานการณ์ภายในประเทศ โดยเฉพาะทางการเมืองการปกครองที่ เพิ่งเปลี่ยนแปลงระบบได้ไม่นานนัก มาเป็นสิ่งที่การอ้างถึงความรักต่อชาติบ้านเมือง และได้อ้าง ถึง สถาบันต่างๆทางสังคมมาเพื่อสนับสนุนลัทธิชาตินิยมดังนี้

1. สถาบันกษัตริย์ ระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชที่เดิมใช้ปกครองประเทศไทยมาโดยตลอดนั้น เป็นระบอบที่ให้อำนาจหนึ่งเดียวไว้ที่พระมหากษัตริย์ แม้จะมีเปลี่ยนแปลง ทางสถานภาพของกษัตริย์กับราษฎรในแต่ละยุคสมัย (ช้อยอนันต์ สมุทวณิช และกนก วงษ์ ตระหง่าน, 2526) แต่การใช้พระราชอำนาจยังคงเป็นอำนาจเด็ดขาดอยู่อย่างเดิมเรื่อยมา เมื่อการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 สถาบันกษัตริย์ถูกโจมตีในฐานะที่เป็นบ่อเกิดแห่งความ ล้มเหลว ผิดพลาดในการบริหารประเทศจากการให้ความสำคัญต่อเหล่าเชื้อพระวงศ์ และพวก

ประจบสอพลอ ทำการเบียดเบียน ก่อความทุกข์ยากให้แก่ราษฎร โดยเห็นจากคำประกาศของ คณะราษฎรที่ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ 2475 มีความว่า

"...กษัตริย์ครองอำนาจเหนือกฎหมายตามเดิม ทรงแต่งตั้งญาติวงศ์และคนสอพลอไร้คุณงามความรู้ให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญๆ ไม่ทรงฟังเสียงราษฎร ปล่อยให้ข้าราชการใช้อำนาจในทางทุจริต มีการรับสินบนในการก่อสร้าง ชื่อของใช้ในราชการ หากำไรในการเปลี่ยนราคาเงิน ผลาญเงินทองของประเทศ ยกพวกเจ้าขึ้น ให้สิทธิพิเศษมากกว่าราษฎร ปกครองโดยขาดหลักวิชา ปล่อยให้บ้านเมืองเป็นไปตามยถากรรม..." และ

"...แทนที่จะช่วยราษฎร กลับพากันทำนาบนหลังราษฎร จะเห็นได้ว่า ภาชีอาการที่บีบคั้นเอาจากราษฎรนั้น กษัตริย์ได้หักเอาไว้ใช้ส่วนตัวปีหนึ่งเป็นจำนวนหลายล้าน..." และ

"...รัฐบาลของกษัตริย์ได้ปกครองอย่างหลอกลวง ไม่ซื่อตรงต่อราษฎร..."

การกล่าวหาต่อสถาบันกษัตริย์ด้วยถ้อยคำในข้างต้นนี้ เป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพโดยตรง และรุนแรงมากสำหรับสังคมไทย เมื่อทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองสำเร็จ ในยุคที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ไม่ปรากฏว่าทรงแสดงความดูหมิ่นต่อสถาบันกษัตริย์อย่างรุนแรง เหมือนกับในคำประกาศของคณะราษฎร พ.ศ. 2475 แต่พบการเปรียบเทียบถึงสถาบันกษัตริย์ ในเรื่องปกครองบ้านเมืองในสุนทรพจน์วันชาติ ในปีแรกที่เข้าดำรงตำแหน่ง จากความว่า

"...ในสมัยก่อน เมืองเรามีพระมหากษัตริย์ทรงอำนาจเด็ดขาดเป็นสมบูรณาญาสิทธิราชแต่พระองค์เดียว ทรงบริหารราชการแผ่นดินแทนพี่น้องชาวไทยทั้ง 14 ล้าน เมื่อพระมหากษัตริย์มีพระราชบัณฑูรสุรสิงหนาทปกาศิต คำนั้นย่อมมีผลเป็นกฎหมาย ซึ่งพี่น้องทุกคนจะต้องปฏิบัติตามโดยฝ่าฝืนมิได้ ในกรณีที่มีบุคคลเดียวบริหารราชการส่วนใหญ่เช่นนี้ จริงอยู่แม้จะได้มีข้าราชการผู้ใหญ่อื่นๆ คอยรับสนองพระราชดำรัส ปฏิบัติงานลดหลั่นกันลงไปก็ตาม แต่ไม่ควรจะลืมว่าความพอพระราชหฤทัยของพระมหากษัตริย์นั้นย่อมเป็นแนวปฏิบัติที่ราชการนั้น ๆ จะพึงดำเนินแต่บุคคลเดียว ย่อมมีเจตนาผันแปรไปได้ตามกาลและอัธยาศัย เพราะฉะนั้นงานที่สำเร็จออกมาจากคนๆเดียว โดยมากจึงมักเป็นงานที่เปรียบเสมือนมิได้กลั่นกรองอะไรให้ละเอียดสุขุม ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความ

ผลิตผลอันอาจมีขึ้นได้ง่าย และการผลิตผลในการบริหารราชการแผ่นดินทุกครั้งก็คือ ความหายนะล่มจมของชาติโดยตรง เว้นแต่จะเร็วหรือช้าเท่านั้น..."

(สุนทรพจน์ วันชาติ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2482 หน้า 9)

ในยุคของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ถึงแม้จะไม่ได้มีการโจมตีสถาบันกษัตริย์อย่างเด่นชัดในวาทะ และยังมีกรกล่าวอ้างถึงการเป็นรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปรากฏอยู่ในเรื่องๆ ในวาทะและสาส์นวิงวอนก็ตาม สถานะของกษัตริย์ที่แสดงในวาทะก็ไม่ได้ถูกให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด ทั้งนี้สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า วาทะหลายๆ ชิ้นของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไม่ได้กล่าวถึงพระมหากษัตริย์ได้เลย และวาทะที่กล่าวถึงในช่วงแรกที่เป็นนายกรัฐมนตรีก็จะกล่าวถึงในลักษณะของการ "อ้างถึง" เช่น อ้างถึงพระบรมราชโองการที่โปรดให้ประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกา ในคำวิงวอนเรื่องการปฏิบัติตนในยามสงคราม พ.ศ. 2485 และอ้างการเป็นรัฐบาลในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจากสุนทรพจน์ในโอกาสต่างๆ ต่อมาในช่วงการดำรงตำแหน่งครั้งที่ 2 จึงพบว่าในสุนทรพจน์วันปีใหม่มทุกปี จะแสดงการถวายพรต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก่อนการแถลงผลงานของรัฐบาล และทางจิตวิทยาการยกสถาบันกษัตริย์มากล่าวในสุนทรพจน์อาจได้ผลต่อการโน้มน้าวจิตใจราษฎรที่ยังคงจงรักภักดีในระบอบเดิม ในการที่จะให้ความร่วมมือกับรัฐบาลอีกด้วย

2. สถาบันประชาชน การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในยุคแรกๆ นั้น "ราษฎร" ถูกกล่าวไว้ในฐานะของอำนาจในการปกครองประเทศ (ประกาศของคณะราษฎร ฉบับที่ 1 อ้างถึงในชัยอนันต์ สมุทวณิช และกนก วงษ์ตระหง่าน, 2526) เรื่อยมาจนกระทั่งสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งก็กล่าวถึงสถาบันประชาชนในฐานะ "ที่มา" อำนาจและความเป็นชาติ แทนที่สถาบันกษัตริย์ ตามความบางตอนจากสุนทรพจน์ ในวาระปีใหม่ พ.ศ. 2482 ดังนี้

"...รัฐบาลจะตั้งอยู่ได้ ก็เพราะอาศัยความเห็นชอบของราษฎรเป็นข้อใหญ่..." และ

"...รัฐบาลนี้ถือตนเป็นรัฐบาลราษฎร ฉะนั้นก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่รัฐบาลจะต้องทำกิจการใดๆ ให้เป็นที่สปีใจของราษฎรส่วนรวมอาศัยมติมหาชน หรือที่เรียกว่าทำตามมติมหาชนเป็นหลัก..."

(คำปราศรัยปีใหม่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2482 หน้า 3)

“อนึ่งการปกครองโดยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นของพันสมัย และไม่ชอบด้วยหลักนิยม เพราะไม่ใช้การปกครองที่อาศัยหลักการให้ผลประโยชน์เต็มเม็ดเต็มหน่วยแก่ราษฎรโดยตรง...”

(สุนทรพจน์เนื่องในงานวันชาติ พ.ศ. 2482)

จากความที่ยกมาข้างต้น จะพบว่า สถาบันประชาชนเป็นหลักแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนถูกให้ความสำคัญ และมีความหมายต่อระบบการปกครองระบอบใหม่อย่างยิ่ง โดยเฉพาะการทำการใดๆของรัฐบาลจะต้องได้รับความเห็นชอบจากเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน ภาษาที่ใช้ในยุคนั้น จึงมีลักษณะในการขอความเห็นชอบ เพื่อให้เกิดการตัดสินใจในที่สุด แม้ช่วงต่อมาพัฒนาการทางการเมืองการปกครองภายใต้การนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม จะเปลี่ยนแปลงไปสู่การให้ความสำคัญต่อตัวผู้นำในการตัดสินใจดำเนินการบริหารประเทศแต่เพียงผู้เดียวก็ตาม ลักษณะภาษาเพื่อการชักชวนก็ยังปรากฏชัด ควบคู่กับภาษาทางกฎหมายและภาษาทางการบริหาร ในวาทะของจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยที่สถาบันประชาชนได้ถดถอย ความสำคัญลงไป กลายเป็นสถาบันชาติเป็นหลักยึดเหนี่ยวเข้ามาแทนที่

3. สถาบันชาติและการอ้างไว้ซึ่งอธิปไตย เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงครามตัดสินใจนำประเทศเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 ร่วมกับญี่ปุ่น ด้วยเหตุผลจำเป็นทางการทหาร เพื่อป้องกันไม่ให้ญี่ปุ่นเข้ามาปลดอาวุธกองทัพไทย (พัชรี สีโรสและคณะ, 2544: 55) ดังนั้นไทยจึงอยู่ในภาวะที่ต้องคล้อยตามนโยบายที่ส่งมาจากญี่ปุ่นไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทหารและกองทัพ ในการจัดลงกำลังทหารร่วมรบ เรื่องเศรษฐกิจการคลัง ที่มีการตกลงกันทำสัญญากู้ยืมเงินระหว่างไทยและญี่ปุ่น การปรับค่าเงินบาทและเงินเยน ตลอดจนการผูกขาดการค้าสินค้าจำเป็นเช่นข้าว โดยญี่ปุ่นเป็นผู้กำหนดราคาเอง (พัชรี สีโรสและคณะ, 2544: 55-57) ส่งผลกระทบอย่างมากต่อฝ่ายไทยที่ตกอยู่ในภาวะเสียเปรียบ โดยที่ไทยต้องแสดงออกถึงความมีมิตรไมตรีและร่วมกับญี่ปุ่นในการทำสงคราม ทั้งๆที่ก่อนหน้านี้ได้รักษานโยบายความเป็นกลางมาโดยตลอด และออกสาส์นวิงวอน ขอให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นกลางอย่างเคร่งครัด เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2484 มีใจความแสดงว่า

“ความสำคัญที่จะแจ้งให้พี่น้องชาวไทยผู้ร่วมทุกข์สุขในโชคราชาตกรรมของชาติ ให้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดนั้น คือ รักษากาย วาจา ใจ ของท่านให้เป็นกลางจริงอย่างเด็ดขาด เวลานี้ไม่มีชาติใดๆ ในโลกนี้สักประเทศ

เดียวที่จะคุกคามประเทศไทยของเรา จึงเป็นการสมควรยิ่งที่พี่น้องทั้งหลายจะได้รับรักษาสัมพันธไมตรีอันดีต่อชาวต่างประเทศทุกคนไว้ในฐานะเป็นมิตรที่ดีโดยสม่ำเสมอและทั่วถึงกัน ขออย่าได้แสดงการเกลียดชังชาติใดชาติหนึ่งเป็นอันขาด เพราะถ้าเราหลงทำไปเช่นนั้นก็เท่ากับเราทั้งชาติตกหลุมโฆษณาชวนเชื่อของผู้ใดแล้วโดยมีต้องสงสัยเลย..."

(สาส์นวิงวอน เรื่องขอให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นกลางอย่างเคร่งครัด

20 กันยายน พ.ศ. 2484)

เมื่อเหตุการณ์ในช่วงดังกล่าวได้เป็นเช่นนี้ ไทยจึงได้ลงนามในกติกาสัญญาพันธไมตรีกับญี่ปุ่นอันมีใจความในการที่จะเคารพซึ่งเอกราช และอธิปไตยระหว่างกัน เป็นข้อแรกในสัญญา (กติกาสัญญาพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น, 21 ธันวาคม พ.ศ. 2484) พร้อมกันนั้น จอมพล ป. พิบูลสงครามได้มีสุนทรพจน์ตอบสุนทรพจน์ของพลเอกโตโจ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น เนื่องในการลงนามกติกาสัญญาในครั้งนี้ โดยมีใจความสนับสนุนคำกล่าวของพลเอกโตโจ ที่ให้คำมั่นในการที่จะไม่ละเมิดอธิปไตยของชาติไทย ความว่า

"...ข้าพเจ้าขอสนับสนุนด้วยคำของพะเพชฯท่านที่กล่าวว่า ชาวไทยมีนิสัยรักอิสรภาพ และเอกราช ข้าพเจ้าขอยืนยันว่า อิสรภาพ และเอกราช นี้เราถือเป็นชีวิตจิตใจของเรา และเราถือว่าการสูญเสียอิสรภาพ และเอกราชนั้น เท่ากับเป็นการสูญเสียชาติและชีวิตมนุษย์ ฉะนั้นชาวไทยจึงรู้สึกฮุนใจ เมื่อกติกาสัญญาพันธไมตรีได้มีข้อบัญญัติไว้ว่าประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทยต่างฝ่ายต่างจะเคารพในเอกราชและอธิปไตยแห่งกันและกัน ความข้อนี้เป็นมูลฐานให้ประชาชนชาวไทยพร้อมใจร่วมมือกับญี่ปุ่นโดยเต็มกำลัง..."

(กติกาสัญญาพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น,

21 ธันวาคม พ.ศ. 2484)

ความดังกล่าวที่ได้ยกมาไว้นี้ แสดงจุดยืนของรัฐบาลอย่างเด่นชัดในเหตุผลที่เข้าร่วมสงครามว่า "ต้องการรักษาเอกราชและอธิปไตยของประเทศไทย" และเป็นวาทะที่แสดงจุดเริ่มต้นของจอมพล ป. ซึ่งได้ใช้ความอธิปไตยของชาติ เพื่อเป็นข้ออ้างอิงในการกระทำการใดๆของรัฐบาลอีกด้วย ซึ่งเป็นที่มาของการรวมอำนาจการตัดสินใจไว้ที่ "ตัวผู้นำ" แต่เพียงผู้เดียว (เทียมจันทร์ อ่ำแหวน, 2520) ในการเข้าร่วมสงครามกับญี่ปุ่นนี้ ไทยจำเป็นต้องรักษาสัมพันธไมตรีต่อญี่ปุ่นควบคู่

ไปกับการรักษาเอกลักษณ์ วัฒนธรรมและความเป็นชาติ มิให้ถูกกลืนหายไปตามคำขอร้องต่างๆ และการครอบงำที่ญี่ปุ่นหยิบยื่นให้ ข้ออ้างในเรื่องชาติและการปลุกฝังลัทธิชาตินิยมนี้จึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อนโยบายของประเทศ ในรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามและนำมาบรรณรงค์ต่อประชาชนให้ปฏิบัติอย่างจริงจัง ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

4. สถาบันรัฐบาลและนายกรัฐมนตรี ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ตัวแทนการใช้อำนาจการบริหารปกครองและตัดสินใจแทนประชาชนคือ เหล่าผู้แทนราษฎรโดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำ ดังที่ได้กล่าวในหัวข้อที่ 3 คือสถาบันชาติและการดำรงไว้ซึ่งอธิปไตยนั้น ตัวผู้นำได้ถูกให้ความสำคัญอย่างยิ่งในภาวะสงคราม ถึงขั้นที่ยุคนี้ได้รับการขนานนามว่าเป็นยุค "เชื่อผู้นำ ชาติพันภัย" ดังที่เห็นจากสุนทรพจน์เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ.2485 ความว่า

"...ญี่ปุ่นมีเครื่องยึดมั่นอยู่ คือพระเจ้าแผ่นดินของเขา ของเราไม่มีอะไรเป็นเครื่องยึดแน่นอน ที่มีอยู่คือชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ ชาติก็ยังไม่มีตัวตน ศาสนาก็ไม่ทำให้คนถึงกับเสื่อมใส พระมหากษัตริย์ก็ยังเป็นเด็ก เห็นแต่รูป รัฐธรรมนูญก็เป็นสมุดหนังสือ เวลาบ้านเมืองคับขันจะเอาอะไรเป็นเครื่องยึดก็ไม่ได้ ผมจึงให้ตามนายกรัฐมนตรี..."

เมื่อนายกรัฐมนตรีกลายเป็นผู้นำแบบเบ็ดเสร็จที่ทุกคนพึงเชื่อฟังและปฏิบัติตามไปแล้วนั้น คติความสามัคคีในช่วงดังกล่าวนี้จึงต้องการให้คนไทยทำอะไรก็ตามกัน และทำตามผู้นำ ทั้งกำหนดออกมาเป็นวีรกรรมประจำชาติไทยในข้อ 10 และคติธรรมของคนไทยในข้อ 5 และเห็นได้จากวาทะตอนต่างๆที่กล่าวในทำนองเดียวกันนี้ว่า

"...เราจะชนะสงคราม ชาติจะพันภัย อยู่ที่รักกัน ทำอะไรด้วยกัน..."

(บทประพันธ์เรื่อง ชาติไทยไต่ลวดข้ามเขวได้ดี 2485)"

เครื่องมือสำคัญในการสร้างความเห็นในสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม คือ *สื่อสารมวลชน* ทั้งสื่อวิทยุกระจายเสียงที่เป็นสื่อที่ทันสมัยที่สุดของประเทศในเวลานั้น เนื่องจากยังไม่มีสื่อวิทยุโทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ให้ความสำคัญต่อสื่อต่างๆเหล่านี้ ทั้งในแง่การประชาสัมพันธ์นโยบายของรัฐบาล และการควบคุมการโจมตี การปลุกปั่นความคิดของราษฎรจากแหล่งอื่นๆ เห็นได้จากการกล่าวขมขมเพียง

สื่อมวลชนในวาระต่างๆ การส่งสาส์นอวยพรแก่วิทยุไทย การกล่าวแสดงความขอบคุณต่อสื่อ และการทำงานของกรมโฆษณาการที่ช่วยในการดำเนินงานของรัฐบาลมาด้วยดี จากคำกล่าวบางตอนที่พบในวาทะ ดังนี้

"...ฉันระลึกถึงความดีงามของผู้ที่กระทำประโยชน์ให้แก่ประเทศไทย จึงได้ระลึกถึงวิทยุไทยกรมโฆษณาการ ซึ่งเป็นหน่วยสำคัญอันกระทำประโยชน์ยิ่งใหญ่ให้แก่ชาติในขอบปีที่แล้วมา และได้ช่วยเหลือฉันในการสื่อข่าวติดต่อกับพี่น้องชาวไทย และมีตรสหายชาวต่างประเทศพันธุไมตรีเป็นผลดีน่าสรรเสริญ นับเป็นผู้มีคุณแก่ฉันมากย่อมเป็นที่ประจักษ์อยู่แล้ว โดยเฉพาะในระหว่างที่สถานการณ์ของชาติอยู่ในภาวะคับขันนี้ การปฏิบัติกิจการ และการสั่งงานจะต้องกระทำกันโดยรีบด่วน รัฐบาลข้าราชการ และพลเมืองต่างก็ได้อาศัยวิทยุไทยนี้ ทำหน้าที่สื่อข่าวต่อกัน จึงนับได้ว่าวิทยุไทยเป็นหน่วยหนึ่งที่ได้ร่วมมือในการนำชาติฝ่าฟันอุปสรรคจนผ่านพ้นมาได้ด้วยดี..."

(สาส์นอวยพรแก่วิทยุไทยในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ 1 มกราคม 2486)

"...เจ้าหน้าที่กรมโฆษณาการยังตั้งแต่ตัวอธิบดี ผู้ช่วยอธิบดี ตลอดจนมาจนถึงข้าราชการทุกคน ได้เสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อช่วยงานของชาติอย่างน่าเห็นใจ..."

(คำปราศรัยวันชาติ พ.ศ. 2485)

"...ฉันได้พบเห็นงานหนังสือพิมพ์สมัยนี้แล้ว ให้อารมณ์ดีชื่นใจ ในคุณงามความดีที่มีต่อชาติ ถ้าในเวลานี้ฉันไม่ได้หนังสือพิมพ์ช่วยฉันในลักษณะปัจจุบันนี้แล้ว ฉันขอบอกอย่างเปิดเผยว่า ชาติไม่พ้นภัยแน่นอน ฉันได้รับความสุขใจเพราะหนังสือพิมพ์แทบทุกวัน ที่ว่าสุขนั้นไม่ใช่เพราะหนังสือพิมพ์ลงคำเยินยอฉันตามมารยาทอันดีเท่านั้น แต่สุขเพราะหนังสือพิมพ์สร้างชาติของคนให้เป็นอารยประเทศและมหาอำนาจตามหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ ฉันขอถือโอกาสในวันมงคลนี้ อวยพรแก่พี่น้องชาวคณะหนังสือพิมพ์ ให้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นไปโดยเร็ว ทั้งในที่สุดฉันหวังว่า จะได้ช่วยกันสร้างอิทธิพลของหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยให้แผ่ไพศาลยิ่งขึ้นอีกในอนาคตกาล..."

(คำปราศรัย วันชาติ 24 มิถุนายน 2486)

นอกจากนี้แล้วจอมพล ป. พิบูลสงครามยังกล่าวถึงการระงับภัยจากการให้ร้าย ส่งข่าว บ่อนทำลาย หรือโจมตีรัฐบาล ลดทอนความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลอีกด้วย ซึ่งปรากฏ เป็นวาทะบางตอนในวาทะวันชาติ พ.ศ. 2485 ดังต่อไปนี้

“...ก. สู้กับภัยแห่งข่าวอุกุศล ข้อนี้ขอให้พี่น้องชาวไทยจงระมัดระวังให้จงหนัก ว่าเราอยู่ในภาวะสงคราม หาใช่เวลาปกติสุขไม่ ฉะนั้นจึงไม่ใช่เวลาที่ เราจะพูดจะกล่าวสิ่งใดได้ตามชอบใจ ประชาชนจำต้องยอมเสียสละ เสรีภาพในการพูดเสียชั่วคราว ซึ่งทุกๆประเทศต่างต้องเป็นไปในทำนองเดียวกันนี้ เมื่อเสร็จสงครามแล้วเราจึงมาสำราญในเสรีภาพเหล่านี้ ให้ สมบูรณ์...”

(คำปราศรัยวันชาติ พ.ศ. 2485)

สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น เป็นผล พวงจากการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองมาเป็นประชาธิปไตย แม้ว่าสิทธิดังกล่าวเป็น ความชอบธรรมที่ประชาชนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยจะพึงมี แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อสิทธิดังกล่าว ดูคล้ายจะเป็นการรบกวนการทำงานและการบริหารประเทศของรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงครามก็จะออกมากล่าวยับยั้ง หรือโจมตีการแสดงความคิดเห็นต่างๆที่ขัดแย้งกับรัฐบาล ในฐานะที่เป็น “แหล่งข่าวอุกุศล” และถือเป็นภัยที่ต้องต่อสู้ (คำปราศรัย ปีใหม่ พ.ศ. 2486)

5. สถาบันศาสนา พุทธศาสนาและคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ ของประชาชนชาวไทยมาช้านาน โดยเป็นสถาบันที่มีรากฐานหยั่งลึกในสังคมไทย ทั้งด้านความ เชื่อ ค่านิยม และธรรมเนียมปฏิบัติ และหลักคำสอนทางพุทธศาสนายังเคยมีบทบาทในการ ควบคุมการใช้อำนาจของสถาบันกษัตริย์ที่เดิมมีพระราชอำนาจเบ็ดเสร็จแต่เพียงพระองค์เดียวใน บ้านเมือง กรอบศีลธรรมสำหรับกษัตริย์จะเป็นเครื่องระลึกและเตือนพระสติของพระมหากษัตริย์ ในการใช้พระราชอำนาจ ต่อมาเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองสถาบันศาสนายังคงถูกกล่าว อ่างไว้ในตอนท้ายของคำประกาศของคณะราษฎรที่ให้คำมั่นว่าจะบริหารบ้านเมืองให้บังเกิดผลดี แก่ราษฎร ตามอุดมคติที่คนในชาติพึงปรารถนา คือ “ยุคพระศรีอารีย์”

เมื่อถึงสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี สถาบันศาสนายังคงได้รับ การเชิดชูตามธรรมเนียมของผู้นำประเทศที่พึงปฏิบัติมาในทุกยุคทุกสมัย และเป็นสถาบันที่ใช้

กล่าวอ้างเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในวาทะต่างๆ เช่นการอ้างถึงความเป็น "เมืองพระ" ในคำกล่าวตอบคำอ้ำอวลของคณะผู้แทนที่เดินทางไปรับมอบดินแดน เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2484 และการอำนวยการตามคติความเชื่อทางศาสนาพุทธที่ปรากฏอยู่ในตอนท้ายของวาทะแทบทุกฉบับ โดยเฉพาะการให้พระแก่เหล่าทหารที่ออกรบ เพื่อขอพรคุ้มครองให้แคล้วคลาดจากภัยในการต่อสู้ จึงกล่าวได้ว่าวาทะที่จอมพล ป. พิบูลสงครามได้แสดงนั้น ได้อ้างอิงถึงสถาบันศาสนาเพื่อเป็นที่พึ่งทางจิตใจของประชาชนเรื่อยมา และความสำคัญของสถาบันศาสนายังได้ใช้อ้างเพื่อปฏิเสธการขอเข้ามาตั้งกองกำลังของญี่ปุ่นในบริเวณจังหวัดนครปฐม ซึ่งปัจจุบันคือ พุทธมณฑล ที่จอมพล ป. ได้เป็นผู้ริเริ่มสร้างเพื่อฉลองการครบอายุพระพุทธศาสนา 2500ปี หรือที่เรียกว่า "กิ่งพุทธกาล" (ชาญวิทย์ เกษตรศิริและคณะ, 2540)

ทั้งนี้สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่าจอมพล ป. พิบูลสงครามจะอ้างถึงสถาบันต่างๆทั้ง สถาบันกษัตริย์ และสถาบันศาสนาในทางที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาล หรือเพื่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยบางครั้งจะพบว่ามิสุนทรพจน์บางตอนที่แสดงความขัดแย้งกับการอ้างถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสถาบันหลักๆของประเทศ เช่นการชื่นชมในพระปรีชาของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่กอบกู้อิสรภาพของไทยคืนจากพม่า และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการปลูกฝังลัทธิชาตินิยมรวมทั้งการกล่าวถึงศาสนาในด้านที่ไม่สามารถแก้ปัญหาของชาติได้ จึงต้องให้ทำตามคำสั่งของตัวผู้นำ จากสุนทรพจน์วันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2485 ดังนี้

"...ญี่ปุ่นมีเครื่องยึดมั่นอยู่ คือพระเจ้าแผ่นดินของเขา ของเราไม่มีอะไรเป็นเครื่องยึดแน่นอน ที่มีอยู่คือชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ ชาติก็ยังมีตัวตน ศาสนาก็ไม่ทำให้คนถึงกับเสื่อมใส พระมหากษัตริย์ก็ยังเป็นเด็ก เห็นแต่รูป รัฐธรรมนูญก็เป็นสมุดหนังสือ เวลาบ้านเมืองคับขันจะเอาอะไรเป็นเครื่องยึดก็ไม่ได้ ผมจึงให้ตามนายกรัฐมนตรีนี่..."

6. วัฒนธรรมและความเจริญทางวิทยาการ การทำงานของรัฐบาลภายใต้การนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในสมัยการาสสร้างชาติ (พ.ศ. 2481-2487) และสมัยที่สองที่ต่อต้านการแทรกซึมของลัทธิคอมมิวนิสต์ (พ.ศ. 2491-2500) วัฒนธรรมและความเจริญทางวิทยาการจากชาติตะวันตก เป็นสิ่งที่จอมพล ป. พิบูลสงครามให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก จนถึงกับมีการตั้งสำนักวัฒนธรรมแห่งชาติ(พ.ศ. 2485) และกระทรวงวัฒนธรรม(พ.ศ.2495)เพื่อดูแลงานทางด้านวัฒนธรรมของประเทศ โดยจอมพล ป. พิบูลสงครามเชื่อว่าประเทศที่เจริญแล้วจะมีวัฒนธรรมที่ดี

งามประจำชาติ และวัฒนธรรมเป็นเครื่องชูชาติให้ชาติสูงเด่น ดังคำกล่าวตอนหนึ่งในสุนทรพจน์วัน
ปีใหม่ พ.ศ. 2495 ของนายกรัฐมนตรี แก่ประชาชน ทางวิทยุกระจายเสียง ซึ่งนำมายืนยันความคิด
เรื่องวัฒนธรรมได้ว่า

"...เราย่อมทราบดีแล้วว่า เมื่อมนุษย์เกิดมาสู่โลกสิ่งแรกที่เรามีติดตัวมาคือ
การหายใจ แล้วเริ่มได้รับการสั่งสอนอบรมจากบิดามารดาของตน เพื่อให้
ทราบถึงวิถีการครองตนให้มีความเจริญอกงามสืบเนื่องกันมาและต่อไป
การเช่นนี้ได้วิวัฒนาการมาตามลำดับจนถึงปัจจุบันนี้ วิถีการครองตน
ดังกล่าวเราเรียกว่าวัฒนธรรม ฉะนั้น จึงจัดว่าการศึกษาวรรณธรรม ย่อม
เป็นการศึกษาชั้นมูลฐานของมนุษย์ ถ้าชาติใดประชาชนมีการครอง
ตนตามวัฒนธรรมที่ดี ชาตินั้นย่อมจะมีความผาสุก และเจริญทวี
ยิ่งขึ้นเสมอ ถ้าตรงข้าม ประชาชนก็จะมีแต่การวิวาท ถดถอยเข้มแข็งกันเยี่ยง
อนารยะชน ด้วยเหตุผลดังนี้ ทางรัฐบาลจึงได้ปรับปรุงวัฒนธรรมของชาติ
โดยจัดตั้งกระทรวงวัฒนธรรมและสภาวัฒนธรรม เพื่อเป็นสถาบันปฏิบัติ
อำนวยความสะดวกทางศึกษาชั้นมูลฐานในหลักวัฒนธรรมขึ้น..."

(สุนทรพจน์วันปีใหม่ 31 ธันวาคม 2495)

การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่ถูกให้สำคัญในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม
นโยบายการสร้างชาติในด้านต่างๆจะมีวัฒนธรรมเป็นข้อกล่าวอ้างประกอบ หรือร่วมด้วยเสมอ
ตัวอย่างบางส่วนของวาทะต่างๆ ที่แสดงการให้ความสำคัญในการรักษาวัฒนธรรม และถือเป็น
งานอันเกี่ยวกับเกียรติของประเทศชาติ และนำเรื่องวัฒนธรรมมาเป็นข้อกล่าวอ้างต่อประชาชนมี
ดังนี้

"...อารยธรรมและวัฒนธรรมของชาติเรานั้น ยังต้องการปรับปรุงและ
ส่งเสริมให้ยิ่งขึ้นกว่านี้อีกมาก จึงจะเทียมทันกับฝรั่งในอารยประเทศเขา
ได้..."

(คำปราศรัยวันชาติ 2482)

"...วัฒนธรรมของไทยจะต้องรื้อฟื้นขึ้นมาปฏิบัติให้เข้มแข็งเป็นผล เห็นผล
ทันตา..."

(คำปราศรัยการปรับปรุงเขตแดน 2483)

"...เวลานี้ฉันระวังการผิดวัฒนธรรมหนักขึ้น เพราะเห็นมีสภาพวัฒนธรรมเป็นขวัญใจของชาติแล้ว เป็นการส่งเสริมความดีริชอบของรัฐบาลท่านไปในตัว..."

(บทประพันธ์เรื่อง ฉันไม่กลัวอุทกภัยแล้ว 2485)

"...ฉันคิดฝังไว้ในใจอยู่เสมอว่า วัฒนธรรมของชาติไทยเท่านั้นที่เป็นหัวใจอันจะทำให้ประเทศชาติ ของเราบรรลุถึงซึ่งความสำเร็จทั้งปวง คำว่า "วัฒนธรรม" ฉันเองก็สารถภาพว่ายังไม่เข้าใจว่าจะกินความกว้างขวางถึงเพียงไหน แต่ฉันเข้าใจตามภาษาของผู้ยากจะให้ชาติไทยใหญ่ยิ่งขึ้นไป โดยไม่มีขอบเขตจำกัดว่า คนไทยจะมีวัฒนธรรมดีก็ต้องมีหัวใจเป็นไทยจริง ๆ รักไทยจริง ๆ จะทำอะไรก็ต้องเพื่อไทยจริง ๆ และในที่สุดก็ต้องมุ่งหวังให้ชาติไทยเจริญทันเทียมกับนานาอารยประเทศทั้งหลาย..."

(คำปราศรัย วันชาติ 24 มิถุนายน 2485)

"...ในทางวัฒนธรรมหญิงและชาย พี่น้องทั้งหลายคงจะมีความเข้าใจดี ในความสำคัญอยู่ทุกวัน คนเรานั้นถ้าไม่มีวัฒนธรรม หรือ วัฒนธรรมไม่ดี คนๆนั้น หมู่นั้นชาตินั้น ก็ใกล้จะเป็นคนไม่เจริญ..."

(คำปราศรัย วันชาติ 24 มิถุนายน 2486)

"...ทุกคนไม่ว่าจะมีฐานะและอาชีพประการใด สมควรจะศึกษาหาความรู้ของตน อย่าปล่อยให้เป็นผู้ครองตนโดยปราศจากวัฒนธรรมและวิทยาการ"

(คำกล่าวปีใหม่ พ.ศ. 2496)

จากข้อความที่ยกมาในข้างต้น วัฒนธรรมเป็นสิ่งแสดงถึงความเจริญและการขาดวัฒนธรรมทำให้ประเทศชาติไม่เจริญก้าวหน้า จึงอาจสรุปได้ว่า วัฒนธรรมในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม นำมาใช้อ้างเพื่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต และรูปลักษณะของประชาชนในประเทศด้านต่างๆ

ส่วนในด้านวิทยาการนั้น จอมพล ป. พิบูลสงครามเล็งเห็นว่า ประเทศไทยยังคงล้าหลังในด้านวิทยาการสมัยใหม่ที่ชาวตะวันตกคิดค้น สภาพดังกล่าวเห็นได้ชัดยิ่งขึ้นเมื่อเกิดภาวะสงคราม การขาดแคลนของใช้จำเป็นเช่น สบู่ ผ้าฝ้าย และสินค้าอุตสาหกรรมที่ไทยยังไม่สามารถผลิตใช้เอง

ได้ หรือ มีกำลังผลิตที่ต่ำ และผลิตได้ในคุณภาพที่ดีไม่เท่าของจากต่างประเทศ จึงมีการส่งเสริมการผลิตด้านอุตสาหกรรมในประเทศ ภาษาที่ใช้เพื่อการชักชวนในการส่งเสริมการผลิตด้านอุตสาหกรรมใช้นโยบาย "ไทยทำไทยใช้" เป็นข้อกล่าวอ้าง เห็นได้จากคำกล่าวบางตอนในนโยบายนี้ว่า

"...พี่น้องชาวไทยทุกคนมีเดียวกันทำจริง จึงมองไปทางไหนในงาน
พบแต่คนงานในระเบียบทุกอย่าง พบแต่ของไทยทำ อีกทั้งความเจริญ
ในทุกสิ่งทุกแห่งหน..."

(คำปราศรัย วันชาติ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2486)

อาจสรุปได้ว่า การอ้างถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏในลักษณะภาษาทางการเมืองของวาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้นเป็นไปเพื่อจุดมุ่งหมายคือ การโน้มน้าวใจประชาชน โดยในบางครั้งจะขัดแย้งกับคำกล่าวอ้างที่เคยพูดไว้แล้วก็ตาม ทั้งนี้ส่วนประกอบของภาษาทางการเมืองเพื่อการชักชวนส่วนที่ 3 คือ ส่วนข้อสรุปที่จะนำไปสู่ความต้องการของรัฐบาลที่ออกมา กล่าวแถลง หรือแสดงสุนทรพจน์และคำปราศรัยนั่นเอง

ค. ข้อสรุป จากการศึกษาในเรื่องลักษณะภาษาทางการเมืองของวาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม พบว่า การใช้ภาษาในลักษณะเพื่อการชักชวนนี้ พบว่าจอมพล ป. พิบูลสงครามจะใช้ต่อบุคคลจำนวนมาก ซึ่งก็คือ ประชาชนชาวไทยทั่วประเทศ เพื่อสร้างการยอมรับนโยบายที่ตนเสนอ ตลอดจนการใช้เหตุผลของตนเองให้ประชาชนจะเชื่อถือ รวมทั้งให้ความสนับสนุนต่อข้อเสนอและข้อสรุปต่างๆ ข้อสรุปที่ได้จากการกล่าวสุนทรพจน์และคำปราศรัยของจอมพล ป. พิบูลสงครามจะเป็นการขอความร่วมมือกับประชาชนในด้านต่างๆที่รัฐบาลต้องการ ซึ่งในกรณีที่พบในวาทะของจอมพล ป. พิบูลสงครามจะเป็นการชี้แนะอย่างชัดเจน ให้เกิดการปฏิบัติตามแทบทุกครั้งที่กล่าววาทะ ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

1. การเสียสละเพื่อบ้านเมือง โดย
  - 1.1. การประกอบอาชีพและเก็บออมให้มากที่สุด เพื่อใช้เป็นกำลังในยามที่ชาติต้องการ
  - 1.2. การเสียสละเพื่อบ้านเมือง โดยการสมัครเข้าเป็นทหารเมื่อยามที่ชาติต้องการ

2. การแสดงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและความเป็น "อารยะ" โดย
  - 2.1 การปรับปรุงการแต่งกาย และรักษาภิรียมารยาทในที่ชุมชน
  - 2.2 การส่งเสริมภาษาไทย

3. การแสดงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและชาตินิยม โดยให้ความร่วมมือในการแสดงออกต่อสิ่งแสดงความเป็นชาติ คือ
  - 3.1 การเคารพธงชาติ
  - 3.2 การยอมรับในระบอบประชาธิปไตย

4. การแสดงความเข้มแข็งและยืนหยัดในผลประโยชน์ของชาติไทย และชาวไทย เพื่อการพัฒนาประเทศ โดย
  - 4.1 การทำการผลิต และการค้าภายในประเทศ และอุดหนุนสินค้าจากคนไทยด้วยกัน
  - 4.2 การแสดงความเข้มแข็งของชาติ ด้วยการเพิ่มจำนวนประชากร พัฒนาคุณภาพ และศักยภาพของประชาชนในด้านต่างๆ เช่น สุขอนามัย การศึกษา และจริยธรรม

ข้อสรุปกว้างๆ ในข้างต้นนี้ เริ่มมาจากความคิดพื้นฐานคือความรักที่มีต่อประเทศชาติ และความสามัคคีในชนชาติ โดยมีสถานการณ์และศัตรูที่ชาติกำลังเผชิญเป็นแรงกระตุ้น ผลักดันให้เกิดการกระทำเพื่อบ้านเมือง ซึ่งในที่นี้สามารถยกบางตอนในวาทะของจอมพล ป. พิบูลสงครามมาสนับสนุนได้ ดังนี้

1. การเสียสละเพื่อบ้านเมือง ภาวะที่ชาติเกิดสงคราม ไม่ว่าจะเป็นสงครามอินโดจีน อันเกิดจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศส หรือ กรณีสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐบาลต้องการกำลังสนับสนุนทั้งด้านการทหารและเสบียงของกองทัพ ข้อสรุปที่ได้จากการใช้ภาษาทางการเมืองเพื่อการชักชวน จึงมีจุดประสงค์ในการที่จะให้ชาวไทย เสียสละเพื่อบ้านเมืองโดยมองการเสียสละนี้ไว้ว่าเป็นการกระทำเพื่อชาติ ส่วนรวม และเป็นหน้าที่ของคนไทย ที่จะต้องประกอบอาชีพและเก็บออม และยังคงต้องช่วยเป็นกำลังรบ

1.1. การประกอบอาชีพและเก็บออมให้มากที่สุด เพื่อใช้เป็นกำลังในยามที่ชาติต้องการ

วาทะที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการประกอบอาชีพและเก็บออมให้มากที่สุด เพื่อใช้เป็นกำลังในยามที่ชาติต้องการ มีดังนี้

“...ในทางเศรษฐกิจ เราต้องขมกเขม่นช่วยกันทุกทาง ซึ่งไม่มีอะไรเป็นของยากที่จะปฏิบัติไม่ได้ ข้าพเจ้าขอเสนอเป็นข้อคิดอย่างสังเขปว่า ทุกท่านจะต้องหารายได้ให้มากที่สุดเท่าที่ท่านจะสามารถเก็บไว้ให้ได้มากที่สุด และใช้ให้น้อยที่สุด ส่วนในหน้าที่ของรัฐบาลนั้น รัฐบาลก็จะได้พิจารณาปรับปรุงให้เหมาะกับสถานการณ์ ถ้าหากเราจะต้องเข้าสู่สงครามดังกล่าวข้างต้น...”

(คำปราศรัยเรื่องการขอปรับปรุงเขตแดน, 20 ตุลาคม 2483)

1.2 การเสียสละเพื่อบ้านเมือง โดยการสมัครเข้าเป็นทหารเมื่อยามที่ชาติต้องการ

วาทะที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการเสียสละเพื่อบ้านเมือง โดยการสมัครเข้าเป็นทหารเมื่อยามที่ชาติต้องการ มีดังนี้

“... ขอให้ทุกท่านจงหมั่นสร้างตนของท่านให้เป็นพลเมืองของชาติ และกลับไปประกอบการงานของท่านตามหน้าที่ ด้วยกำลังใจอันร่าเริงในวันข้างหน้า แม้รัฐบาลมีความจำเป็นจะต้องขอแรงท่านให้เสียสละชีวิตและเลือด เพื่อประเทศชาติ ข้าพเจ้าก็จะได้แจ้งให้ทราบโดยไม่ลืมนักศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองเลย...”

(คำกล่าวต่อนักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ที่มาชุมนุมหน้ากระทรวงกลาโหม 8 ตุลาคม พ.ศ. 2483)

2. การแสดงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและความเป็น “อารยะ” การแสดงออกถึงความเจริญ และความมีวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ได้รับการรณรงค์ในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงครามมาโดยตลอด ทั้งนี้ สามารถแบ่งออก เป็น 2 เรื่องหลัก ที่พบวาทะบางตอนของจอมพล ป. พิบูลสงคราม กล่าวสนับสนุน คือ

2.1 การปรับปรุงการแต่งกาย และรักษาภิรียมารยาทในที่ชุมชน
 วาทะที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการแต่งกาย และการขอความร่วมมือในการ
 ปรับปรุงการแต่งกายให้เรียบร้อยสวยงาม มีดังนี้

“...ไทยก็จะได้รับคำชมเชยว่า เป็นชาติที่นิยมการสวมหมวกเรียบร้อย ตาม
 คำวิงวอนของนายกรัฐมนตรีเป็นที่หนึ่งในโลก ไม่มีชาติใดสู้ เป็นการแสดง
 ถึงความสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของพวกเราชาวไทยอีก
 ด้วย...”

(คำวิงวอนเรื่องการสวมหมวก 2484 หน้า 6)

“...การสวมหมวกเพื่อเสริมสร้างชาติในหน้าที่สตรีไทยให้เด่นยิ่งขึ้น เป็น
 ความจริงแท้ที่ว่า ถ้าท่านสตรีไทยได้สวมหมวกแล้ว ทั้งโลกตลอดจนพวก
 เราเอง ย่อมจะแลเห็นชัดว่าสตรีไทยปฏิบัติชอบ กระทำสิ่งที่ป็นศรีแก่ชาติ
 โดยครบถ้วนบริบูรณ์...”

(บทประพันธ์เรื่อง มาลา:เกไทยเป็นมหาอำนาจ พ.ศ. 2485)

“...พี่น้องสตรีทั้งหลายโปรดอย่านึกว่ายามศึกแล้วจะไม่ต้องสวมหมวก
 การสวมหมวกเป็นการรักษาอนามัยและผดุงคุณค่าของความเป็นคน
 ไทย เราต้องการอนามัยและคุณค่าความเป็นคนไทยในยามศึกมากกว่า
 ยามใดๆ”

(สาส์นวิงวอน เรื่องการปฏิบัติตนในยามสงคราม พ.ศ. 2485)

“...ถ้าพี่น้องชาวไทยทุกคนไม่ประสงค์ให้ใครดูหมิ่นเรา เราก็ต้องแต่งตัวให้ดี
 สวมหมวกทั้งหญิงชาย สวมเสื้อนอก สวมรองเท้า และทำงานขยันขันแข็ง
 เต็มที่ด้วย...”

(สามัคคีชัย,ไทยอยู่คู่ฟ้าเพราะอะไร พ.ศ. 2485)

2.2 การส่งเสริมภาษาไทย

วาทะที่แสดงเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมภาษาไทย เพื่อการสร้างควมยิ่งใหญ่ของชาติ มีดังนี้

“...ภาษาเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับชาติที่เจริญแล้ว เราได้เห็นมหาประเทศพยายามแพร่ภาษาของตนอยู่เป็นนิจ มีการไปตั้งโรงเรียนสอนภาษาในต่างประเทศ เป็นต้น จากภาษา วัฒนธรรมก็ตามไป ซึ่งเป็นเครื่องผูกน้ำใจระหว่างชาติเป็นอย่างดี ด้วยเหตุที่เราไม่อยากจะยอมเป็นชาติเสื่อม จึงได้พยายามเชิดชูเกียรติภาษาของเราให้มากขึ้น ซึ่งความจริงนั้นภาษาของเราก็ไพเราะเหมาะสม นับเป็นภาษาที่ดีภาษาหนึ่งในโลกนี้ ฉะนั้นเมื่อเริ่มงานส่งเสริมวัฒนธรรมทางภาษาไม่นานนัก เกียรติของภาษาไทยก็ได้รับการต้อนรับอย่างพอใจยิ่งจากมวลชนทั่วไป ชาวต่างประเทศได้หันมาสนใจในภาษาของเรามากผิดปกติ ซึ่งเป็นที่น่ายินดีหนักหนา เนื่องจากการปรับปรุงภาษาไทยนี้ จึงได้เกิดสมาคมวรรณคดีแห่งประเทศไทยขึ้น รับภาระเป็นผู้ส่งเสริมวรรณคดีของไทยเราและได้ปฏิบัติงานนี้มาแล้ว เป็นผลอันน่าพึงพอใจ พี่น้องทั้งหลาย หลักตามธรรมชาติมีอยู่ว่า ชาติขยายตัวเพราะภาษาส่งเสริม ฉะนั้น หากท่านต้องการช่วยสร้างชาติให้ขยายตัวออกไปอีก ก็ขอได้เร่งส่งเสริมภาษาไทยของท่านให้แพร่หลายไปโดยเร็วเถิด...”

(คำปราศรัย วันชาติ 24 มิถุนายน 2485)

3. การแสดงความป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและความเป็นชาติ โดยให้ความร่วมมือในการแสดงออกต่อสิ่งแสดงความเป็นชาติ สัญลักษณ์ต่างๆ ทั้งที่เป็นสัญลักษณ์ทางคำพูด และสัญลักษณ์อื่นๆ อันจะแสดงออกถึงความเป็นชาตินั้น เริ่มจากการเปลี่ยนแปลงการเรียกชื่อประเทศจาก “สยาม” เป็น “ไทย” ซึ่งสามารถนิยามลักษณะของชนชาติได้ชัดเจนขึ้น และก่อให้เกิดความผูกพันต่อคนในชาติ ด้วยสัญลักษณ์ทางภาษา นอกจากนี้แล้ว จอมพล ป. พิบูลสงครามได้นำสัญลักษณ์ทั้งที่เป็นสิ่งของและสัญลักษณ์ทางการเมืองมา เพื่อใช้ในจุดประสงค์ในการปลูกฝังลัทธิชาตินิยมด้วย ซึ่งได้แก่ “ธงชาติ” และ “ระบอบประชาธิปไตย” ที่พบว่า กล่าววาทะแสดงข้อสรุปไว้ ดังนี้

3.1 การเคารพธงชาติ

วาทะที่แสดงเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญในการเคารพธงชาติอันเป็นตัวแทนของ
ประเทศไทย มีดังนี้

"...ธงชาติเทียบได้เป็นผู้แทนชาติไทยทั้งชาติ เป็นที่รวมชีวิตจิตใจของไทย
ทุกคน เราจึงต้องแสดงเคารพเข้าคำ ทำการเคารพของเราไว้ จะได้ไม่ต้อง
เคารพด้วยน้ำตาจากเสียใจในวันข้างหน้า ..."

(สาส์นวิงอน เรื่อง การเคารพธงชาติ 15 กันยายน พ.ศ. 2485)

"...จุดหมายอันยิ่งใหญ่ของการฉลองวันชาตินั้น ต้องการให้มีวันหนึ่งในปี
หนึ่ง สำหรับพี่น้องทั้งหลายได้หยุดงานอื่นแล้วสำรวมใจแน่วแน่ รำลึกถึง
ชาติไทยของเรา ซึ่งมีธงไตรรงค์เป็นเครื่องหมายเทิดทูนบูชา กับ
ต้องการนำตัวอย่างดีๆในการประกอบการทำมาหากินให้ท่านชม
และจดจำไปทำตามต่อไป ..."

(คำปราศรัย วันชาติ 24 มิถุนายน 2486)

3.2 การยอมรับในระบอบประชาธิปไตย

วาทะที่แสดงเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญในการยอมรับในระบอบประชาธิปไตย
มีดังนี้

"...ประเทศไทยได้เข้าสู่ระบอบใหม่ รัฐบาลได้พยายามสร้างความถาวร
ให้สำเร็จลุล่วงไปได้แล้วหลายประการ เป็นต้นว่า ได้แก้ไขสนธิสัญญาจน
ได้รับอิสรภาพทางการเมือง การศาล และการเศรษฐกิจ ได้ก่อสร้างกำลัง
ป้องกันชาติให้แข็งแรงยิ่งขึ้น เพิ่มพูนความมั่นคงในทางการคลัง การเกษตร
การพิทักษ์สันติสุขและอนามัยของประชาชน กับงานอื่นๆ อีกหลายอย่าง
อันเป็นปัจจัยแห่งความถาวร เพื่อให้งานที่ทำมาแล้ว และที่จะทำต่อไป
ได้ผลยั่งยืน ประชาชนชาวไทยจำต้องปลูกคุณลักษณะขึ้นให้สมกับ
ระบอบใหม่ ..."

(สุนทรพจน์วันชาติ พ.ศ. 2482)

"...อนึ่ง แม้ภัยซึ่งสืบเนื่องมาจาก "ลัทธิ" กล่าวในทางคติธรรมจะเห็นได้ว่า ค่ายเสรีประชาธิปไตยนั้น เป็นค่ายซึ่งรักษาศาสนาติภาพอันถาวรของโลกอย่างแท้จริง ไม่มีพลาญาภาพอันใดจะมาเลิกล้างทำลายได้ ส่วนค่ายคอมมิวนิสต์นั้นได้เผยแผ่ลัทธินิยมและระบบของตนโดยก่อให้เกิดความปั่นป่วนแก่พลโลกทุกประเทศ กระทำให้บ้านเมืองแต่ละประเทศนั้น ๆ ไม่มีความสงบสุข ยุ้งให้ประชาชนกระด้างกระเดื่องต่อการบริหารราชการแผ่นดิน ก่อให้เกิดความเกลียดชังระหว่างประชาชนด้วยกัน ซึ่งมีความมุ่งหมายในประการที่สุด ที่จะได้นำลัทธิของตนเข้ามาใช้เป็นระบอบการปกครองของประเทศต่าง ๆ..."

(สุนทรพจน์ปีใหม่ 31 ธันวาคม 2495)

4. การแสดงความเข้มแข็งและยืนหยัดในผลประโยชน์ของชาติไทย และชาวไทย เพื่อการพัฒนาประเทศ สมัยที่จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น เศรษฐกิจของประเทศได้ตกอยู่ในมือของชาวจีนเกือบทั้งหมด และคนไทยเองก็ไม่ได้มีความเชี่ยวชาญทางการค้าขายเท่ากับคนจีน (ปริตารัตน์ พัฒนพิชัย, 2544) ตลอดจนจำนวนประชากรในประเทศยังไม่มากพอแก่ความต้องการของรัฐบาล จึงต้องมีการ เร่งการเพิ่มจำนวนประชากรและลดอัตราการตาย ด้วยการดูแลทางการแพทย์ที่ทันสมัย ซึ่งที่กล่าวมานี้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้แสดงวาทะไว้ตามหัวข้อ ดังนี้

4.1 การทำการผลิต และการค้าภายในประเทศ และอุดหนุนสินค้าจากคนไทยด้วยกัน

วาทะที่แสดงเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญในการทำการผลิต และการค้าภายในประเทศ และอุดหนุนสินค้าจากคนไทยด้วยกัน มีดังนี้

"... การทำมาหากินอันมีการกสิกรรมและพานิชกรรม อันเป็นหลักสำคัญในการครองชีพนั้น ถ้าพวกเราละทิ้งหลุดมือ ปล่อยให้ไปเป็นของคนต่างด้าวเสียสิ้นแล้วก็นับว่าหมดหวัง ต่อไป ชาติไทยเราอาจถึงต้องอดตาย เป็นความจริงที่ข้าพเจ้ากล่าวแต่กันนี้ว่า เวลานี้การค้าขายและการทำกินทุกอย่าง ในชุมชนชนของคนไทยเรา มีต่างด้าวเป็นเจ้าของ ซึ่งเขามีอำนาจชี้ทางบังคับ ให้กับพี่น้องคนไทยต้องทำตามเขาได้ทุกอย่าง ...เราจะยอมให้ภาวะเป็นอยู่ในขณะนี้ตลอดไปจนถึงบุตรหลานเราเจียวหรือ? ทุกคนที่รักชาติไทย มีเลือดไทยแท้ คงจะเห็นร่วมกันเป็นเอกฉันท์ว่า

เรายอมไม่ได้ ตามนิสัยของคนไทยเราไม่เคยยอมแพ้ใคร เหตุฉะนั้นข้าพเจ้าจึงขอร้องให้พี่น้องทั้งหลาย ให้ร่วมมือกันปลดเปลื้องความหนักใจของชาติดังกล่าวนี้ ให้สูญสิ้นไปตามการสมควรมันเถิด จึงจะได้ชื่อว่าเราเกิดเป็นคนไทย เรากอบกู้ชาติไทยไว้ด้วยการค้าขาย การทำมาหากิน ให้เกิดประโยชน์แก่คนไทยเราเอง เราต้องเริ่มแข่งขันกับชาวต่างชาติที่ทำการค้าขายอยู่ในบ้านของเราเวลานี้ เราต้องสู้เขาให้ได้ ช่วยกันค้าขายโดยคนไทยและมีคนไทยเป็นคนซื้อ ไม่ใช่ต่างชาติขายและไทยซื้ออยู่อย่างเดียวเหมือนอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้"

(สุนทรพจน์ วันชาติ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2482)

"...ฉันมีความยินดีที่จะกล่าวว่า การพาณิชย์ของเราได้ก้าวหน้าไปมากเหมือนกัน และไม่แพ้งานของผู้อื่นเราไม่ทำการค้าขาย เราจึงตกเป็นชาติกินน้ำได้ศอกผู้อื่น มิว่าเราจะทำอะไรขึ้น ถ้าขายไม่ได้ หรือขายได้ถูก เพราะถูกกดราคาแล้ว ก็นับเป็นการทำลายกิจการอื่นของเราโดยสิ้นเชิง กลสิกรรมของเราที่เพาะปลูกขึ้นนั้น อันที่จริงควรจะเจริญให้ผลดีแก่พี่น้องยิ่งกว่านี้มากทีเดียว แต่เนื่องจากการค้าไปตกอยู่ในมือชาวต่างประเทศจนเกินสมควร ข้าวของเรา จึงขายได้ยากเย็นเข็ญใจมาก พี่น้องชาวภาคทราบดี..."

(สุนทรพจน์ วันชาติ 2486)

4.2 การแสดงความเข้มแข็งของชาติ ด้วยการเพิ่มจำนวนประชากร พัฒนาคุณภาพ และศักยภาพของประชาชนในด้านต่างๆ เช่น สุขอนามัย การศึกษา และจริยธรรม

วาทะที่แสดงเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญในการการแสดงความเข้มแข็งของชาติ ด้วยการเพิ่มจำนวนประชากร พัฒนาคุณภาพ และศักยภาพของประชาชนในด้านต่างๆ เช่น สุขอนามัย การศึกษา และจริยธรรม มีดังนี้

"...อนึ่ง การที่ชาติของเราจะพึ่งตนเองได้นั้น ย่อมอยู่ที่กรณีสำคัญ คือ มีพลเมืองเลย 40 ล้านคนขึ้นไป ท่านคงเข้าใจดีในข้อนี้ ขอให้ดูตามหมู่บ้านหรืออำเภอ ถ้าหมู่บ้านใดหรืออำเภอใดมีคนมาก หมู่บ้านนั้นก็รึกครื้นและเจริญในการอยู่ดีกินดียิ่งกว่าแห่งอื่นชาติ เป็นทำนองเดียวกัน ชาติใดมีคนน้อย ความเจริญย่อมมีไม่ได้ ยิ่งกว่านั้น ชาติใดมีพลเมืองเพียงสองสามคน

ชาตินั้นก็ต้องสูญไปจากโลกแล้ว ทางกระทรวงสาธารณสุขเห็น
 ความสำคัญในจำนวนพลเมืองมากของชาติดังนี้ จึงได้พยายาม
 ส่งเสริมการเพิ่มพลเมือง มีการจัดงานวันแม่ เป็นการยกเกียรติและ
 อบรมแม่ของชาติ มีการส่งเสริมการสมรส มีการช่วยผู้มีลูกมาก และ
 จัดการทุกอย่างให้เด็กเกิดมาแล้วไม่ตายมากเหมือนแต่ก่อน ผลที่ได้รับ
 ปรากฏเป็นที่พอใจยิ่ง จนรู้สึกว่าการเพิ่มพลเมืองทวีขึ้น ถึงกับจะต้องเร่งปรับปรุง
 ช่วยธรรมชาติ เพื่อให้มีของกินเครื่องใช้สอยเพียงพอ เกี่ยวแก่ปัญหาคนไม่
 มีงานทำก็ได้รับความช่วยเหลือในปีนี้เป็นจำนวนถึงหมื่น ตามที่กล่าวมานี้
 จะเห็นได้ว่า กระทรวงสาธารณสุขได้พยายามทำงานสร้างพลเมือง ซึ่ง
 จะเป็นสิ่งสำคัญให้ชาติไทยเป็นมหาอำนาจได้ผลดีมาก โดยทำทุก
 วิถีทาง นับตั้งแต่การสมรส การเลี้ยงเด็ก การป้องกันโรค ตลอดถึง
 การรักษาพยาบาล..."

(คำปราศรัยวันชาติ พ.ศ. 2486)

การใช้ภาษาเพื่อการชักชวน อันประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ ความคิดพื้นฐาน การ
 อ้างถึงสิ่งที่เกี่ยวข้อง และข้อสรุป ที่จอมพล ป. พิบูลสงครามใช้นั้น ล้วนมุ่งสู่สิ่งสำคัญคือ ข้อสรุปที่
 ต้องการให้เกิดความร่วมมือในการทำงานของรัฐบาล โดยการอ้างถึงสิ่งที่เกี่ยวข้อง อาจผันแปร
 ออกไปได้ตามความเหมาะสม หรือการต้องการสนับสนุนความคิดและข้อสรุปที่จอมพล ป. พิบูล
 สงครามต้องการ แต่ทั้งนี้จะพบว่าความคิดพื้นฐานที่สร้างและปลุกฝังลัทธิชาตินิยมให้กับ
 สังคมไทยจะดำรงอยู่อย่างเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

วาทะของจอมพล ป. พิบูลสงครามขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น ถึงแม้จะปรากฏ
 ลักษณะการใช้ภาษาเพื่อการชักชวนเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็พบว่ามีลักษณะของภาษาทางการบริหาร
 และภาษาทางกฎหมาย ปะปนอยู่ด้วยตามลำดับ ทั้งนี้จากการรวบรวมเอกสารบันทึกคำกล่าวของ
 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ไม่พบว่ามีภาษาเพื่อการต่อรองอยู่ ซึ่ง ภาษาในการต่อรองนี้ มีลักษณะ
 ที่ไม่เป็นทางการ และทำการต่อรองเฉพาะคู่กรณีกันเท่านั้น ภาษาเพื่อการต่อรองดังกล่าวจะปิด
 เป็นความลับ ไม่เปิดเผยให้สาธารณชนได้ทราบ เพราะต้องการหลีกเลี่ยงการเกิดปฏิกิริยาจาก
 ประชาชน ใช้ในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่เจาะจง สำหรับภาษาทางการบริหาร และภาษา
 ทางกฎหมายที่ปรากฏในวาทกรรมในเรื่องชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม พบว่ามีลักษณะ
 การใช้ ดังนี้

2. ภาษาทางการบริหาร(Administrative Language) หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ภาษาทางราชการนั้น ในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม พบว่าวาทะจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ได้รับการบันทึกและตีพิมพ์ต่อมา ที่มีลักษณะของภาษาทางการบริหารนั้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับจากจำนวนแล้ว มีจำนวนน้อยกว่าภาษาเพื่อการชักชวนอยู่มาก ทั้งนี้เป็นเพราะเหตุผลจากการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นสำคัญ ภาษาทางราชการที่ปรากฏนวาทะของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้แก่ คำวิงวอนในเรื่องต่างๆ คำแถลงต่อสภาผู้แทนราษฎร หรือคำกล่าวปิดสมัยประชุม ประกาศราชการและบันทึกจากกรมโฆษณาการในเรื่องต่างๆ เช่น การเปลี่ยนชื่อดินแดนที่ตีได้ การเขียนชื่อเป็นอักษรโรมัน ฯลฯ ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ การออกคำสั่งเป็นกรอบสำหรับให้ข้าราชการและประชาชนปฏิบัติตาม ลักษณะของภาษาจึงมีความเป็นทางการสูงมากกว่าภาษาที่ใช้เพื่อการชักชวน ตลอดจนมีลีลาทางภาษาที่ได้รับการขัดเกลาให้สละสลวยพอควร

ระดับความสละสลวยของภาษาทางการบริหารที่ปรากฏในวาทะคำวิงวอน คำแถลงต่อสภาผู้แทนราษฎร และประกาศราชการและบันทึกจากกรมโฆษณาการก็มีความแตกต่างกัน โดยประกาศและบันทึกจากทางราชการ จะมีความเป็นทางการสูงที่สุด และมีลักษณะใกล้เคียงกับภาษาทางกฎหมายมากที่สุดด้วยเช่นกัน ซึ่งอาจยกตัวอย่าง ประกาศทั้งฉบับได้ดังนี้

ประกาศกองบัญชาการทหารสูงสุด เรื่อง เปลี่ยนชื่อดินแดนที่กองทัพไทยตีได้

ด้วยการที่กองทัพไทยได้ยึดรังกำลั้งเข้าไปในดินแดนของข้าศึก ทำการยึดแคว้นสหรัฐไทยใหญ่ และมอบหมายการปกครองดินแดนส่วนนี้ให้อยู่ในอำนาจของกองทัพพายัพไว้แล้วนั้น บัดนี้ กองทัพพายัพได้จัดการปกครองเป็นระเบียบเรียบร้อยแล้ว แต่โดยที่ปรากฏว่าประชาชนในดินแดนส่วนนี้เป็นชนเผ่าไทย มีเลือดเนื้อเชื้อไขสืบสายโลหิตแห่งเชื้อชาติไทย สืบเนื่องกันมาแต่เดิมเช่นเดียวกับชนเผ่าไทยทั้งหลายในประเทศไทยทุกประการ แม้ว่า การที่ดินแดนส่วนนี้ต้องแตกแยกการปกครองจากไทยไปเป็นเวลานานก็ตาม แต่ความเป็นไทยและความเป็นเผ่าพันธุ์ร่วมสายโลหิตไทยด้วยกันยังคงมีอยู่โดยสมบูรณ์ จึงเป็นการสมควรที่จะได้เปลี่ยนชื่อดินแดนส่วนนี้เสียใหม่ เพื่อให้ต้องตามเผ่าพันธุ์และตรงกับประวัติศาสตร์แห่งชาติไทย

ฉะนั้น ให้เปลี่ยนชื่อแคว้นสหรัญไทยใหญ่ เป็น สหรัญไทยเดิม กิจการใดๆ
อันได้ดำเนินไปโดยอาศัยคำว่า แคว้นสหรัญไทยใหญ่ ให้หึ่งเปลี่ยนเป็น
สหรัญไทยเดิม ตามที่ได้ประกาศนี้โดยตลอด
จึงขอประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ 22 มกราคม พุทธศักราช 2486

(ลงชื่อ)

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

ผู้บัญชาการทหารสูงสุด

กรมโฆษณาการ

24 มกราคม 2486

ส่วนคำวิงวอน และคำแถลงต่อสภาผู้แทนราษฎรจะใช้ระดับภาษาที่ใกล้เคียงกัน คือเป็น
แบบแผนและมีความเป็นทางการ แม้ว่าเนื้อความดูเป็นการวิงวอนขอร้อง แต่ลักษณะการใช้ภาษา
เป็นไปเพื่อการบริหารประเทศ และแสดงการขอความร่วมมือเชิงบังคับ เนื่องจากการใช้ภาษาแบบ
แผน จะสร้างความรู้สึกเป็นทางการต่อผู้รับสารมากเหมือนเป็นคำสั่ง ดังตัวอย่างที่พบจากคำ
วิงวอนเรื่องการแต่งกาย และคำปฏิสันถารต่อสตรีที่ปฏิบัติตามคำวิงวอนเรื่องการแต่งกาย พ.ศ.
2484 ที่ยกมาเป็นในด้านล่างนี้

คำวิงวอนของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

ฝากไว้แก่พี่น้องสตรีไทย

เรื่อง การแต่งกาย

เพื่อเป็นที่ระลึกและแสดงความชื่นชมยินดีในโอกาสอันประเสริฐที่
ชาติไทยของเราได้ประสบความสำเร็จอันพึงพอใจ ในการปรับปรุงเส้นเขต
แดนตามความยุติธรรมกับอินโดจีนของฝรั่งเศสคราวนี้ ท่านนายพลตรี
หลวงพิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ขอวิงวอนด้วยความเคารพแต่พี่น้องสตรี
ไทย ได้เปลี่ยนการตกแต่งร่างกายให้สมกับที่เราเป็นอารยประเทศและ
อารยชน คือ

1. ขอให้พี่น้องไทยทุกท่านไว้ผมยาวตามประเพณีนิยมในสมัย
โบราณของเรา หรือไว้ผมยาวตามสมัยนิยมปัจจุบันนี้

2. ขอให้พี่น้องสตรีไทยทุกท่าน เลิกการใช้ผ้าโจงกระเบน เปลี่ยนเป็นการนุ่งผ้าถุงอย่างสมัยโบราณของเราหรือตามสมัยนิยมปัจจุบันนี้

3. ขอให้พี่น้องสตรีไทยทุกท่าน เลิกใช้ผ้าผืนเดียวปกปิดกาย ท่อนบน คือ ไม่ใช้ผ้าคาดอก หรือปล่อยเปลือยกายท่อนบน ให้ใช้เสื้อแทน

ทั้งนี้ หวังว่าพี่น้องสตรีไทยทุก ๆ ท่าน จะได้พร้อมใจกันเป็นเอกฉันท์ เริ่มปฏิบัติตามคำวิงวอนดังกล่าวนี้ ซึ่งจะ เป็นเกียรติยศและเป็นสง่างามแก่ชาติไทยของเราตลอดไปชั่วกาลนาน

กรมโฆษณาการ

14 มีนาคม 2484

**คำปฏิสันถารของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี
แก่มวลสตรีไทยบรรดาที่ปฏิบัติตามคำวิงวอน
เรื่อง การแต่งกาย**

พ.ศ. 2484

ตามที่ข้าพเจ้าได้วิงวอนบรรดาสตรีไทย ขอให้ปรับปรุงการแต่งกายให้ต้องตามความนิยมของอารยชาติ คือเปลี่ยนการนุ่งโจงกระเบนเป็นนุ่งถุง และเปลี่ยนผมตัดสั้นมาเป็นไว้ผมยาวนั้น ได้ปรากฏมีสตรีไทยส่วนมากยินดีให้เกียรติยศแก่ข้าพเจ้า โดยปฏิบัติตามคำวิงวอนนั้นด้วยความเต็มอกเต็มใจเป็นสมานฉันท์น่าปลื้มปิติอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าได้สังเกตเห็นกับตาตนเองว่า ขณะนี้ตามที่ประชุมชนทั่วไปบรรดาสตรีไทยต่างนุ่งถุงกันอย่างพร้อมเพรียงทุกชั้นทุกวัย นับเป็นเครื่องแสดงอันหนึ่งของชาติไทยในความสง่างามที่ปวงประชากรต่างช่วยกันสร้างขึ้น

การที่สตรีไทยต่างพร้อมใจกันปฏิบัติตามคำขอร้องของข้าพเจ้า โดยปราศจากความรังเกียจเดียดฉันท์ใด ๆ ดังนี้ ทำให้รู้สึกว่าคุณสมบัติอันสมควรสามัคคีของมวลสตรีไทยได้ประสิทธิผลอย่างแน่ชัดขึ้นแล้ว และความสามัคคีนี้เอง จะเป็นปัจจัยสำคัญให้ประเทศชาติก้าวหน้าไปโดยรวดเร็วทันตาเห็น เพราะความร่วมมือร่วมใจกันอย่างแท้จริงในบรรดาพี่น้องชาวไทยเรา

ข้าพเจ้าจะเว้นเสียมิได้ ซึ่งความปลื้มปิติและเห็นน้ำใจอันบริสุทธิ์ของสตรีไทยในกรณีนั้น ฉะนั้นจึงขอแสดงความขอบคุณด้วยใจจริงมายังมวลสตรีไทยบรรดาที่ได้ปฏิบัติตามคำวิงวอนของข้าพเจ้า และใน

โอกาสเดียวกันนี้ ข้าพเจ้าขออัญวยพรให้ประสบแต่สรรพมิ่งมงคล
ลมนุรณิพูนผลในสิ่งพึงปรารถนาจงทุกประการ

พล.ต.พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

13 เม.ย. 84

ลักษณะการใช้ภาษาทางการบริหารที่พบในคำวิงวอนจะมีการแบ่งข้อกำหนดออกไปตามที่รัฐบาลต้องการ และใช้ในลักษณะคำสั่งให้ปฏิบัติตามมากกว่าเป็นการวิงวอน ขอร้อง ซึ่งผู้รับสารหรือประชาชนอาจพิจารณาที่จะปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้พบว่าคำวิงวอนที่มีลักษณะภาษาแบบแผนน้อยที่สุด แตกต่างจากคำวิงวอนอื่นคือ คำวิงวอนเรื่อง การลวมหมวก ที่ออกในปี พ.ศ. 2484 ในเนื้อความของคำวิงวอน ใช้ภาษาระดับเดียวกับที่ปรากฏในคำปราศรัยและสุนทรพจน์ ที่แสดงลักษณะของภาษาที่ใช้เพื่อการชักชวน ใจความก็เป็นการโน้มน้าวใจ ขอความร่วมมือจากประชาชน โดยไม่มีการแสดงความบังคับ เห็นได้จากการใช้ความคิดพื้นฐานในเรื่องการสร้างชาติ และการปรับปรุงลักษณะประจำชาติ ใช้ช่อกล่าวอ้างถึงประชาชนที่จะช่วยกันสร้างชาติ และสรุปความเชิญชวนให้ปฏิบัติตามโดยการลวมหมวกให้พร้อมเพรียงกัน คำวิงวอนดังกล่าวได้ยกทั้งหมดฉบับมาดังนี้

คำวิงวอนของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี
แก่พี่น้องสตรีไทย
เรื่อง การลวมหมวก

พี่น้องสตรีไทยที่นับถือทั้งหลาย

ทุก ๆ ท่านย่อมซาบซึ้งดีอยู่ทั่วกันแล้วว่า นโยบายอันดีของชาติไทยอันเป็นที่รักยิ่งของเราทั้งหลายนั้นอยู่ที่ความตั้งใจแน่วแน่ของประชาชนชาวไทยด้วยกันในอันที่จะแก้ไขเพิ่มเติม ปรับปรุงสร้างสมขึ้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานะแห่งชาติของเรา ซึ่งเป็นอารยชาติ และเข้าระดับความเป็นอยู่ของนานาอารยประเทศทั่วโลก ในปรตัยุบันนี้ การปฏิบัติของพี่น้องชาวไทยทั้งชายหญิงที่ร่วมใจกันกระทำดังกล่าวนี้นี้ เรียกว่า สร้างชาติ

การสร้างชาติมีความหมายกว้างใหญ่ไพศาล เริ่มแต่ประชากรของชาติจะต้องสร้างตัวของท่านเองให้เป็นพลเมืองดีขึ้นมาก่อน กล่าวคือมี วัฒนธรรมดี มีศีลธรรมดี มีอนามัยดี มีการแต่งกายอันเรียบร้อยเป็น

ระเบียบดี มีที่พักอาศัยดี และมีที่ทำมาหากินดี เหล่านี้เป็นต้น เมื่อพลเมืองทุกคนมีสภาพเป็นดังกล่าวนี้แล้ว ชาตีย่อมจะเป็นหน่วยรวมที่มั่นคงสมบูรณ์ ประชากรก็สามารถช่วยกันประกอบงานส่วนกลางสร้างชาติให้วัฒนาถาวรรุ่งเรืองขึ้นไปได้อย่างไม่ต้องสงสัย

คำ "สร้างชาติ" นั้นเป็นคำสั้น อันได้ละความหมายไว้ให้เข้าใจกันมากกว่าตัวอักษรเพียง ๒ พยางค์ที่ปรากฏอยู่ เพราะฉะนั้นจึงอาจมีผู้แย้งได้ว่า ชาตีย่อมมีมาแล้ว เหตุไฉนจึงจะต้องมาสร้างกันให้เป็นอะไรขึ้นอีก แท้จริงความหมายของการสร้างชาตินั้นมีว่า ชาติไทยมีอยู่แล้ว แต่สภาพบางอย่างของชาติยังไม่ขึ้นถึงระดับสมความต้องการของประชาชาติไทย เราจึงจำเป็นต้องมาพร้อมใจกันสร้างเพิ่มเติมให้ดีขึ้นกว่าเดิม ช่วยกันปรับปรุงไปจนกว่าเราทุกคนจะพอใจ หรืออย่างน้อยก็ให้ได้ระดับเสมออารยประเทศอื่น อุปมาเท่ากับเรามีบุตร ทุกท่านย่อมจะพยายามอบรมสั่งสอนและให้การศึกษาแก่บุตรของท่านให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ท่านจะทอดทิ้งให้บุตรของท่านอ่านหนังสือไม่ออก หรือให้อดอยากมากด้วยโรคภัยหาได้ไม่ดังนี้ฉันใดการสร้างชาติก็ฉันนั้น เมื่อเรามีชาติเราก็ต้องช่วยกันปรับปรุงชาติของเราให้เจริญก้าวหน้าออกไปทุกขณะ คือสร้างชาติให้วัฒนาถาวรยิ่งขึ้น

เมื่อท่านผู้เป็นประชากรของชาติได้ปรับปรุงตัวของท่านเองเข้าระดับบริบูรณ์ดังกล่าวแต่ต้นนี้แล้ว ต่อจากนั้นท่านก็ปรับปรุงครอบครัวของท่านตามลำดับขึ้นไปจนถึงร่วมกันด้วยชีวิตจิตใจของพี่น้องชาวไทยทั้ง 14 - 15 ล้านคน ทำชาติให้ไทยเจริญจนปรากฏเด่นในสายตาของนานาชาติ นับเป็นที่หมายปลายทางที่ดีที่สุด อุดมคติอันนี้เมื่อเราได้บรรลุถึงแล้ว เอกราชของชาติไทยก็ย่อมได้รับการป้องกันให้เข้มแข็งไปในตัวจากการสร้างชาตินั้นเองเป็นมูลกรณี หรือถ้าจะพูดในทางกลับตรงกันข้ามก็คือ การที่ชาติไทยจะเป็นเอกราชอยู่ชั่วฟ้าดินสลายนั้น ขึ้นอยู่ที่พี่น้องชาวไทยทุกคนจะต้องช่วยคนละเล็กคนละน้อย คนละไม้คนละมือ สร้างชาติไทยให้ดียิ่งขึ้นโดยการปฏิบัติตามแนวทางต่อไปนี้

1. สร้างตัวของท่านให้ดี การปรับปรุงตัวของท่านให้ดีขึ้น ได้แก่
  - ก. บำรุงตัวของท่านให้แข็งแรง รักษาตัวให้มีสุขภาพอนามัยอันสมบูรณ์ปราศจาก

โรคภัยอยู่เสมอ

- ข. ทำตัวของท่านให้มีวัฒนธรรมและศีลธรรมอันดี

ค. ทำตัวของท่านให้เป็นผู้มีความประพฤติดี ประพฤติชอบอยู่
เนืองนิตย์

ง. แต่งกายของท่านให้เรียบร้อย มีแบบ มีระเบียบ อันต้องด้วย
ความนิยมของอารยประเทศที่เจริญแล้ว

จ. หมั่นประกอบอาชีพ ให้เกิดผลพอกินพอใช้เป็นอย่างน้อยที่สุด
และต้องทำในทางที่สุจริต ชอบด้วยกฎหมายบ้านเมืองและชนบประเพณี

ฉ. หมั่นศึกษา แสวงหาความรู้ให้ทันคนอื่น

ช. ในที่สุด หมั่นปฏิบัติตามคำแนะนำของรัฐบาลที่นำไปสู่ทางดี
และมีมานะทรหดอดทนปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จทุกวิถีทาง

2. สร้างครอบครัวของท่านให้ดี การปรับปรุงครอบครัวของท่าน
ให้ดีขึ้นย่อมถือเป็นกรณีสำคัญไม่น้อยกว่าประการต่อ มีหลักการดังนี้ คือ

ก. พยายามเก็บหอมรอมริบ ประหยัดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นไว้
เพื่อหาที่พักอาศัยให้สุขสบาย

ข. พยายามหาที่ดิน ซึ่งมีว่างเปล่าอยู่มากในเมืองไทยเราไว้
เป็นที่ทำกินของครอบครัว

ค. เมื่อเป็นพ่อบ้านแม่บ้าน ท่านต้องดูแลภายในบ้านของท่านให้
อยู่ดีกินดี

ง. ต้องพยายามให้การศึกษากับบุตรหลานของท่านให้เทียมทัน
กับผู้อื่นเขา

3. ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างชาติไทยให้ดียิ่งขึ้น

เมื่อท่านได้สร้างตัวของท่าน และสร้างครอบครัวของท่านได้ดี
ตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้แล้ว ชาติไทยซึ่งรวมพี่น้อง 14 - 15 ล้านคน ก็
เท่ากับได้รวมคนดี รวมครัวที่ดีไว้เป็นชาติที่ตนนั้นเอง นั่นเป็นส่วนหนึ่งของ
การสร้างชาติ อีกส่วนหนึ่งนั่นคือพี่น้องทั้งหลายจะต้องร่วมใจกันระดม
สาธารณประโยชน์ของชาติให้ดียิ่งด้วย อาทิเช่น ต้องช่วยกันเสียภาษีอากร
เพื่อให้ชาติได้นำเงินไปสร้างถนนหนทาง การคมนาคม การชลประทาน
โรงพยาบาล สร้างกองทัพไว้ป้องกันประเทศ ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น

เมื่อพี่น้องทั้งหลาย ได้ร่วมแรงร่วมชีวิตจิตใจกันสร้างให้ชาติ
ตามลำดับมาโดยสมบูรณ์ดังกล่าวนี้อแล้ว ก็ไม่มีปัญหาอันใดที่ชาติของเรา
จะต้องเป็นชาติมหาอำนาจ ขึ้นภายในระยะเวลาอันเร็ววันนี้อย่างแน่นอน
และไม่เฉพาะแต่เพียงการรักษาเอกราชของชาติเท่านั้นที่เราจะได้รับผล
แม้เราจะได้ร่วมชีวิตจิตใจกันปฏิบัติโดยพร้อมเพรียงและครบถ้วนทุกกรณี

ตั้งข้าพเจ้าได้กล่าวมาข้างต้นนี้แล้ว ยิ่งกว่าการรักษาเอกราชของชาติไทยก็ทำได้โดยไม่ต้องสงสัยเลย

เท่าที่ข้าพเจ้าบรรยายมานี้ รู้สึกว่าค่อนข้างจะยืดยาวอยู่ ฉะนั้นถ้าจะมีผิดพลาดไปบ้างในตอนใด ก็ขอได้โปรดให้อภัยแก่ข้าพเจ้าด้วย ข้าพเจ้ามีความปรารถนาอย่างเดียวกันที่จะชี้แจงให้ชาวซึ่งทั่วกันเสียก่อนที่จะวิงวอนพี่น้องทั้งหลายให้ปฏิบัติสิ่งใด ๆ จะได้ไม่มีการเข้าใจผิดเป็นอย่างอื่น

ณ บัดนี้ข้าพเจ้าเห็นว่า ถึงสมัยอันควรแล้วที่จะขอวิงวอนพี่น้องสตรีชาวไทยทุกวัยอีกวาระหนึ่ง หลังจากที่ข้าพเจ้าได้เคยวิงวอนให้ปรับปรุงการแต่งกายเดิมมาเป็นนุ่งถุงและไว้ผมยาวตามสากลนิยม ท่านสตรีไทยก็ได้ปรับปรุงมาด้วยดีเป็นการพร้อมเพรียงกัน ซึ่งพวกเราทุกคนตลอดจนนานาชาติต่างได้แลเห็นคุณงามความดีและความเป็นเอกฉันท์ของสตรีไทยอย่างจะหาเปรียบได้ยาก ถ้านักประวัติศาสตร์มีลำเอียงแล้ว ท่านสตรีไทยทุกวันนี้จะต้องได้มีนามจารึกลงในประวัติศาสตร์ไว้อย่างแน่นอนว่า สตรีไทยยุค พ.ศ. 2483 - 2484 นั้น ได้ร่วมใจกันปรับปรุงการแต่งกายสำเร็จเรียบร้อยโดยพร้อมเพรียงกัน ทั้งรวดเร็วเป็นการปฏิบัติชอบช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติไทยให้รุ่งเรือง นับเป็นกิ่งหนึ่งของการสร้างชาติให้ดีเด่นเป็นที่น่าสรรเสริญยิ่งนัก แม้สิ่งยากถึงปานนี้ท่านสตรีไทยทั้งหลายก็ยังสามารถทำได้ คงเหลืออีกเพียงสิ่งเดียวเท่านั้นที่จะทำให้การแต่งกายของท่านสมบูรณ์ทุกประการ ซึ่งข้าพเจ้าจะได้ขอรับรองในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าก็หวังว่า ท่านสตรีไทยจะปฏิบัติได้โดยไม่ขัดข้องด้วยกัน สิ่งนั้นคือการสวมหมวกเพื่อส่งเสริมการสร้างชาติของท่านในหน้าที่สตรีไทยให้เด่นยิ่งขึ้น เป็นความจริงแท้ที่ว่า ถ้าท่านสตรีไทยได้สวมหมวกแล้วทั้งโลกตลอดจนพวกเราเองย่อมจะแลเห็นชัดว่าสตรีไทยปฏิบัติชอบ กระทำสิ่งที่เป็นศรีแก่ชาติโดยครบถ้วนบริบูรณ์ ฉลองโอกาสที่ชาติของเราจะได้รับดินแดนคืนมาในเวลาไม่ช้านี้ เพราะสภาผู้แทนราษฎรจะได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาสันติภาพในวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2484 คือวันพฤหัสบดีที่จะมาถึงข้างหน้านี้อีกแล้ว

ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงขอถือโอกาสวิงวอนพี่น้องสตรีไทยทั้งหลาย ได้ช่วยกันปรับปรุงการแต่งกายอีกสักคราวหนึ่ง คือ เพิ่มการสวมหมวกให้เป็นเครื่องแต่งกายจำเป็นสำหรับเครื่องแต่งกายสตรี ตั้งแต่วันที่ 19 เดือนนี้เป็นต้นไป ส่วนการจะแต่งอย่างไรเพียงใดนั้น ข้าพเจ้าขอมอบให้พี่น้องสตรีไทยทั้งหลายได้โปรดพิจารณาปฏิบัติตามสากลนิยม เพียงแต่ขอเตือนว่าอย่าให้เป็นการหมดเปลืองจนเกินควรไป เพราะเวลานี้ราคาของย่อมจะ

แพงอยู่ไม่น้อย ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณและขอบคุณเป็นการล่วงหน้ามายังท่านสตรีไทยทั้งหลาย และเชื่อว่าถ้าการนี้ได้บรรลุผลสำเร็จอย่างที่แล้วมาชาติไทยก็คงจะจารึกนามสตรีไทยปัจจุบันนี้ไว้ว่า เป็นผู้นำอารยธรรมอันสมบูรณ์ในการแต่งกายมาสู่สตรีชาติไทยเป็นแน่นอน

การที่ข้าพเจ้าชักชวนให้พี่น้องสตรีไทยแต่งกายสวมหมวกในวันที่ 19 เดือนนี้ นั้น ไม่ได้หมายความว่า เป็นการบังคับให้ทุกท่านต้องแต่งในวันนั้นทั่วกันไม่ แต่ข้าพเจ้าใคร่ให้คือวันที่ 19 เดือนนี้เป็นวันนัดหมายที่จะได้เริ่มปรับปรุงเป็นปฐมฤกษ์ แล้วเราก็ค่อยทำค่อยไปตามแต่จะเห็นเหมาะสม แต่ในเวลาเดียวกันก็ไม่ควรให้เดือดร้อนถึงการใช้จ่ายและจิตใจของท่านมากเกินไป

ในที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณและขอบคุณล่วงหน้ามาในที่นี้ อีกวาระหนึ่งในการที่ท่านพี่น้องสตรีไทยทั้งมวลจะปฏิบัติตามคำวิงวอนของข้าพเจ้าโดยทั่วกัน และขออัญเชิญคุณพระศรีวิพันตรัย ได้ปกป้องรักษาพี่น้องชาวไทยทั้งชายและหญิง ให้ประสบแต่ความสุขความเจริญ ถึงพร้อมด้วยจตุรพิธพร คือ มีอายุยืนยาว มีวรรณะเปล่งปลั่งสุกใส มีความสุขสมบูรณ์ทุกอริยาบถ และมีกำลังพลังเข้มแข็ง ได้ประกอบกิจการสร้างชาติให้วัฒนาถาวรถลอดไปชั่ววันรันดร

พิบูลสงคราม

14 มิถุนายน 2484

ภาษาทางการบริหารในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น มีความคล้ายคลึงและใกล้เคียงระหว่างภาษาที่ใช้เพื่อการชักชวน กับภาษาทางกฎหมาย สำหรับภาษาที่ใช้เพื่อการชักชวน ภาษาทางการบริหารได้ผสมการมีข้อสรุปในลักษณะที่เป็นสิ่งจูงใจ และการขู่ไว้ในด้วย ดังที่จะพบเห็นได้จากคำวิงวอนเรื่อง ขอให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นกลางอย่างเคร่งครัด เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2484 ตอนหนึ่งว่า

“...ในสุดท้ายแห่งคำวิงวอนของข้าพเจ้า ขอจบลงด้วยคำสั้นๆ ว่าพี่น้องทั้งหลายจงปฏิบัติตนทั้งกาย วาจาและใจ ให้เป็นกลางโดยเคร่งครัด อย่าได้ลำเอียงแก่ผู้ใดเลยเป็นอันขาด ถ้ามิเป็นตามนี้ข้าพเจ้าก็มีความเสียใจ

ยิ่งที่จะแจ้งว่า ข้าพเจ้าหมัดหนทางที่จะนำชาติให้รอดจากยุทธภัยไป
ได้เสียแล้ว..."

สำหรับในด้านจุดประสงค์ในการปกครองที่ต้องการการตั้งกฎเกณฑ์ และการออกคำสั่ง
อย่างชัดเจน ซึ่งแต่เดิมเป็นลักษณะภาษาทางการเมืองที่ใช้มากที่สุด ในระบอบการปกครองแบบ
สมบูรณาญาสิทธิราช เนื่องจากผู้ปกครองไม่มีความจำเป็นจะต้องอธิบายสาเหตุในการบริหาร
บ้านเมืองต่างๆให้กับราษฎรรับทราบ หรือเข้าใจ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช และ กนก วงษ์ตระหง่าน,
2526) ภาษาทางการบริหารในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงครามที่ปรากฏในวาทะบางตอน จึงมี
ลักษณะของภาษาทางกฎหมายร่วมอยู่ด้วย

3. ภาษาทางกฎหมาย (Legal Language) ภาษาที่ปรากฏในเอกสารเป็นลายลักษณ์
อักษรในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เรื่องชาตินิยม ที่ทำการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า มี
เพียงกติกาสัญญาพันธมิตรระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น พ.ศ. 2484 ฉบับเดียวที่เป็นการ
ใช้ภาษาทางกฎหมาย ซึ่งแสดงลักษณะของภาษาในการให้คำจำกัดความในและคำสั่ง ความ
บางตอนจะต้องได้รับการตีความ เพื่อความเข้าใจ เนื่องจากยังมีความคลุมเครือ สามารถดูได้จาก
กติกาสัญญาพันธมิตรทั้งฉบับที่ยกมาในด้านล่างนี้

กติกาสัญญาพันธมิตร

ระหว่าง

ประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น พ.ศ. 2484

รัฐบาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งประเทศไทย และรัฐบาลสมเด็จพระ
จักรพรรดิแห่งประเทศญี่ปุ่น เชื่อตระหนักว่าการสถาปนาระเบียบใหม่ใน
เอเชียตะวันออก เป็นทางเดียวที่จะประสิทธิ์ความไพบลุยในวงเขตนี้ และ
เป็นเงื่อนไขจำเป็นในอันจะยังสันติภาพแห่งโลกให้คืนดี และมั่นคงแข็งแรง
และมีเจตนาแน่วแน่ที่จะกำจัดบรรดาอิทธิพลร้าย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความ
มุ่งหมายนี้เสียให้สิ้นเชิง จึงได้ความตกลงกันเป็นข้อดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นสถาปนาพันธมิตรต่อกันและกันตาม
มูลฐานที่ต่างฝ่ายต่างเคารพเอกราชและอธิปไตยแห่งกันและกัน

ข้อ 2. ในกรณีที่ประเทศญี่ปุ่นหรือประเทศไทยอยู่ในการขัดกันทางอาชญากรรมกับประเทศภายนอก จะเป็นประเทศเดียวหรือหลายประเทศก็ตาม ประเทศไทยหรือประเทศญี่ปุ่นจะเข้าข้างภาคีอีกฝ่ายหนึ่งในฐานที่เป็นพันธมิตรกันทันที และจะให้ความช่วยเหลือภาคีนั้น ด้วยบรรดาปัจจัยทางการเมือง การเศรษฐกิจ และการทหาร

ข้อ 3. รายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อ 2 จะได้กำหนดด้วยความตกลงร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแห่งประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย

ข้อ 4. ในกรณีสงครามซึ่งกระทำร่วมกัน ประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทยรับรองว่าจะไม่ทำสัญญาสงบศึกหรือสันติภาพ นอกจากจะได้กระทำความตกลงร่วมกันโดยปริยาย

ข้อ 5. กติกาสัญญานี้จะเริ่มใช้ตั้งแต่วันลงนามเป็นต้นไป กติกาสัญญานี้จะมีกำหนดอายุสิบปี ภาคีทั้งสองฝ่ายจะได้อำนาจกันในเรื่องการต่ออายุกติกาสัญญานี้ ในเวลาอันควรก่อนสิ้นกำหนดอายุดังกล่าวแล้ว

เพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้ลงนามในข้างท้ายซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องจากรัฐบาลของตนเพื่อการนี้ ได้ลงนามและประทับตรากติกาสัญญานี้ไว้เป็นสำคัญ ทำเป็นสองฉบับคู่กัน ณ กรุงโตเกียว เมื่อวันที่สิบเอ็ดเดือนสิบสอง พุทธศักราชสองพันสี่ร้อยแปดสิบสี่ ตรงกับวันที่สิบเอ็ด เดือนสิบสอง ปีสโยวาทะยี่สิบหก

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

(ลงนาม)

ป. พิบูลสงคราม

เอกอัครราชทูตญี่ปุ่น

(ลงนาม)

เทอียิ ทสึโอะคามิ

จากเนื้อหาและการใช้ภาษาในกติกาสัญญาพันธไมตรีที่ยกมานี้ จะเห็นว่ามีลักษณะของภาษาทางกฎหมายที่ต้องทำการตีความ เช่น คำว่า "ผู้ลงนามในข้างท้ายซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องจากรัฐบาลของตนเพื่อการนี้" ซึ่งไม่ได้กล่าวเจาะจงที่ฐานะ หรือตำแหน่งทางการเมืองว่า หมายถึง นายกรัฐมนตรี หรือผู้มีอำนาจสั่งการคนใด ซึ่งต้องมาพิจารณาอีกครั้งว่า ขณะนั้นใครเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งในส่วนตัวเลขจะใช้เป็นภาษาตัวเขียน เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนและเข้าใจผิด

ด้วยเหตุที่ภาษาทางการเมืองนั้นจะสะท้อนถึงเจตนารมณ์ และอุดมการณ์ทางการเมืองในสังคม ซึ่งลัทธิทางการเมืองนั้นย่อมสัมพันธ์กับ 2 สิ่ง คือ สิ่งที่คนเชื่อ และสิ่งที่คนนิยมชมชอบ(ซัยอนันต์ สมุทวณิช และ กนก วงษ์ตระหง่าน, 2526:6) ซึ่งทั้งสองสิ่งนี้ ใช้เพื่อจุดประสงค์ที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในสังคม และจะได้ผลดีมาก ถ้าหากทั้งสองสิ่งมีความสอดคล้อง กลมกลืนกัน ไปในทิศทางเดียวกัน ภาษาทางการเมืองจึงมีความมุ่งหมายท้ายที่สุดคือ ต้องการโน้มน้าวใจผู้ฟังให้คล้อยตาม หรือเชื่อถือในความคิดและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะภาษาทางการเมืองจะปรากฏในลักษณะของภาษาเพื่อการชักชวน ภาษาทางการบริหาร และภาษาทางกฎหมาย หรือ ใช้วิธีการในการสื่อสารแบบใด ในการโน้มน้าวใจและสร้างความน่าเชื่อถือนั้น จะต้องแสดงหลักฐานที่มีน้ำหนักเพียงพอ และมีวาทศิลป์ในการที่จะแสดงหลักฐานดังกล่าวอีกด้วย

การใช้หลักฐานเพื่อการโน้มน้าวใจ

ดังที่ได้กล่าวไปในตอนต้นแล้วว่า วาทกรรมในทางการเมืองการปกครองนั้น มุ่งหวังที่จะทำให้เกิดอิทธิพลในการชักจูงใจต่อผู้รับสารเป็นหลัก แม้บางครั้งอาจจะเป็นให้ข้อมูล ความรู้ หรือการพูดเพื่อจรรโลงใจก็ตาม วิธีการโน้มน้าวใจที่ปรากฏในวาทกรรมเกี่ยวกับเรื่องชาตินิยมที่จอมพล ป. พิบูลสงครามนั้นใช้สนับสนุนประเด็นที่ยกมา มีทั้งที่อยู่ในการแสดงผล และรูปการใช้หลักฐานทั้ง 6 แบบ ดังต่อไปนี้

1. การยกตัวอย่างหรือการแสดงให้เห็นภาพ(examples or illustrations) อาจได้มาโดยเป็นตัวอย่างโดยละเอียดจากเรื่องจริง ตัวอย่างเพียงย่อๆ และตัวอย่างที่แต่งสมมุติขึ้น
2. การใช้พยาน (testimony) หมายถึง การอ้างผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นที่นิยมแพร่หลายและเป็นหลักฐานที่แข็งแกร่ง
3. การใช้สถิติ (statistic) หมายถึง การอ้างปริมาณในรูปของค่าสถิติต่างๆ
4. การเปรียบเทียบ(comparison of analogy) หมายถึง การหาความคล้ายคลึงระหว่างสิ่งหนึ่งที่เรารู้สึกเข้าใจดี กับสิ่งที่เราไม่รู้จักไม่เข้าใจ
5. การพรรณนา(details) หมายถึง เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะต่างๆ หรือส่วนต่างๆ ของวัตถุ หรือเหตุการณ์หนึ่ง ๆ หรือความคิดรวบยอดความคิดใดความคิดหนึ่ง โดยการให้รายละเอียดที่เจาะจง
6. การให้รายละเอียด(description) หมายถึง กระบวนการบอกเล่าถึงลักษณะหรือบรรยากาศของเหตุการณ์ สถานที่ บุคคล หรืออื่นๆ โดยขึ้นอยู่กับการสังเกตการณ์ หรือความรู้สึกของผู้พูด

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ใช้ครบทุกวิธีการ และจากการศึกษาวิจัยพบว่า วิธีการพรรณนา และการให้รายละเอียดจะพบมากที่สุดวาทกรรมในเรื่องชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม สำหรับการให้รายละเอียดนั้นจะอยู่ในวาทะที่เป็นรูปแบบคำวิงวอนโดยมาก ส่วนการพรรณนาจะพบในคำปราศรัย สุนทรพจน์ และบทประพันธ์ของสามัคคีชัยเป็นหลัก ทั้งสองวิธีหลักนี้เป็นวิธีการให้สุนทรพจน์ที่จอมพล ป. พิบูลสงครามนิยมใช้เสมอมา พบในพัฒนาการการนิยามความเป็นชาติไทยทุกช่วงที่ได้สรุปไว้ในผลการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อความชัดเจนและสอดคล้องระหว่าง 2 วัตถุประสงค์การวิจัย จะขอนำตัวอย่างการพรรณนา และการให้รายละเอียดจากช่วงพัฒนาการการนิยามชาตินิยมทั้ง 4 ดังต่อไปนี้

- 1) ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับสถาบันการเมืองการปกครอง
- 2) ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับวัฒนธรรมเดิมและวัฒนธรรมสากล ที่สร้างคุณค่าและเอกลักษณ์ให้สังคมไทย
- 3) ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับตัวผู้นำ

4) ขาดินยอมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์

พัฒนาการการนิยามขาดินยอมของไทยแต่ละช่วงนั้น สามารถสรุปลักษณะการพรรณนา และการให้รายละเอียดที่ปรากฏได้ ดังนี้

การพรรณนา จอมพล ป. พิบูลสงคราม จะใช้การพรรณนาความในการเล่าเรื่อง ซึ่งวิธีนี้จะสร้างภาพในใจผู้ฟังได้ง่ายขึ้น กล่าวคือ ช่วยให้ประชาชนเห็นภาพไปตามลำดับเรื่องที่เกิดขึ้น ตามการเรียบเรียงและบอกเล่าจากผู้พูด วิธีการการพรรณนาเพื่อให้เกิดภาพนี้ พิจารณาจากช่วงพัฒนาการการนิยามความเป็นชาติ ทั้ง 4 ดังต่อไปนี้

1) ขาดินยอมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับสถาบันการเมืองการปกครอง

นับตั้งแต่การแสดงสุนทรพจน์ขึ้นแรกในการเข้ารับตำแหน่ง ซึ่งกล่าวทางวิทยุกระจายเสียง เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2481 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ใช้วิธีการพรรณนาความถึงการมารับตำแหน่ง และความรู้สึกส่วนตัวกับการทำงาน เพื่อประเทศว่าการเข้ามารับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีของตนนั้น เป็นเพียงสิ่งเล็กน้อย แต่ให้ความสำคัญในเป้าหมายเพื่อการพัฒนาประเทศเป็นหลัก สามารถตัดมาจากความบางตอน ดังนี้

"...อันการที่ข้าพเจ้าได้รับหน้าที่เป็นนายกรัฐมนตรีนี้ ถ้าจะพูดถึงส่วนตัวแล้ว ข้าพเจ้าขอกล่าวด้วยน้ำใจจริงว่าไม่ประสงค์เลย เพราะจิตใจของข้าพเจ้านั้นมิได้อยู่รับความยินดีในลาภยศเสียแล้ว เขาหนีข้าพเจ้าไป เนื่องจากการกระทำอันโหดร้ายของผู้เล่นการเมืองในวิถีทางอันสกปรก ด้วยเหตุนี้แม้งานที่ข้าพเจ้าจะได้รับใช้ท่านทั้งหลาย หากเกิดการบกพร่องหรือเกินเลยไปบ้าง ก็ขอท่านที่รักนับถือได้โปรดอภัยแก่ข้าพเจ้าด้วย..."

(สุนทรพจน์ในการเข้ารับตำแหน่ง 18 ธันวาคม พ.ศ. 2481)

วิธีนี้ได้ใช้เรื่อยมา จนกระทั่งพรรณนาโจมตีระบอบการปกครอง ในวันชาติปีแรกในการเป็นนายกรัฐมนตรีเช่นกัน ดังที่ยกมาจากบางตอนของคำปราศรัยวันชาติในโอกาส วันชาติ ซึ่งแสดงในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2482 ความว่า

"...ในสมัยก่อน เมืองเรามีพระมหากษัตริย์ทรงอำนาจเด็ดขาดเป็นสมบูรณาญาสิทธิราชแต่พระองค์เดียว ทรงบริหารราชการแผ่นดินแทนพี่น้อง

ชาวไทยทั้ง 14 ล้าน เมื่อพระมหากษัตริย์มีพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญประกาศิต คำนั้นย่อมมีผลเป็นกฎหมายซึ่งพี่น้องทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม โดยฝ่าฝืนมิได้ ในกรณีที่มีบุคคลเดียวบริหารราชการส่วนใหญ่เช่นนี้ จริงอยู่ แม้จะได้มีข้าราชการผู้ใหญ่อื่นๆ คอยรับสนองพระราชดำรัส ปฏิบัติงานลดหลั่นกันลงไปก็ตาม แต่ไม่ควรจะลืมนึกถึงความพอพระราชหฤทัยของพระมหากษัตริย์นั้นย่อมเป็นแนวปฏิบัติที่ราชการนั้นๆ จะพึงดำเนิน แต่บุคคลเดียวย่อมมีเจตนาผันแปรไปได้ตามกาลและอัธยาศัย เพราะฉะนั้นงานที่สำเร็จออกมาจากคนๆ เดียว โดยมากจึงมักเป็นงานที่เปรียบเสมือนมิได้กลั่นกรองอะไรให้ละเอียดสุชุม ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความผิดพลาดอันอาจมีขึ้นได้ง่าย และการผิดพลาดในการบริหารราชการแผ่นดินทุกครั้งก็คือความหายนะล่มจมของชาติโดยตรง เว้นแต่จะเร็วหรือช้าเท่านั้น เริ่มด้วยมีเหตุระส่ำระสายในชาติก่อน ถึงผลที่สุดด้วยการระบอบาฆ่าฟันกันเป็นมรดกสัมฤทธิ์..."

การพรรณนาในข้างต้นเป็นไปเพื่อการโจมตีระบอบการปกครองเดิม ซึ่งล้าชานและล้าลาที่ใช้สำหรับการโน้มน้าวใจ จะไม่โดดเด่นเท่าวาทนาการชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงครามในพัฒนาการช่วงที่ 2 ที่นำเอาวัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและเอกลักษณ์ในสังคมไทย

2) ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับวัฒนธรรมเดิม และวัฒนธรรมสากลที่สร้างคุณค่า และเอกลักษณ์ให้สังคมไทย

พระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช ในปี พ.ศ.2483 ขึ้น (แนวการสร้างชาติและก้องกันประเทศ, 2484: หน้า 3-7) เป็นดำริของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เพื่อที่จะปลูกฝังความเจริญงอกงามที่รัฐบาลกับประชาชน โดยในวาทะที่แสดงเจตนาที่จะนำเรื่องวัฒนธรรมมาเป็นคุณค่าของสังคมและส่งเสริมให้ก้าวหน้าทัดเทียมชาติอื่นๆ แม้ช่วงที่สองของการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ชาติกับวัฒนธรรมยังคงเป็นสิ่งสำคัญในการรณรงค์ในสังคมไทย เห็นจากข้อความปรากฏอยู่ในความตอนหนึ่งของสุนทรพจน์นายกรัฐมนตรี แก่ประชาชน ทางวิทยุกระจายเสียง 31 ธันวาคม 2495 ดังนี้

"...เราย่อมทราบดีแล้วว่า เมื่อมนุษย์เกิดมาสู่โลก สิ่งแรกที่เราจะมีติดตัวมา คือการหายใจ แล้วเริ่มได้รับการสั่งสอนอบรมจากบิดามารดาของตน เพื่อให้ทราบถึงวิถีการครองตนให้มีความเจริญงอกงามสืบเนื่องกันมาและต่อไป การเช่นนี้ได้วิวัฒนาการมาตามลำดับ จนถึงปัจจุบันนี้ วิถีการครอง

ตนดังกล่าวเราเรียกว่าวัฒนธรรม ฉะนั้น จึงจัดว่าการศึกษาวัฒนธรรม ย่อมเป็นการศึกษาชั้นมูลฐานของมนุษย์ ถ้าชาติใดประชาชนมีการครองตนตามวัฒนธรรมที่ดี ชาตินั้นย่อมจะมีความผาสุก และเจริญทวียิ่งขึ้นเสมอ ถ้าตรงข้าม ประชาชนก็จะมีแต่การวิวาทคดีซึ่งมุ่งกันเยี่ยงอนารยะชน ด้วยเหตุผลดังนี้ ทางรัฐบาลจึงได้ปรับปรุงวัฒนธรรมของชาติ โดยจัดตั้งกระทรวงวัฒนธรรมและสภาวัฒนธรรม เพื่อเป็นสถาบันปฏิบัติ อำนาจแนวทางศึกษาชั้นมูลฐานในหลักวัฒนธรรมขึ้น..."

(สุนทรพจน์วาระปีใหม่ 2496 31 ธันวาคม 2495)

แก่นเรื่องวัฒนธรรมนี้ ได้ขยายต่อไปสู่เรื่องการแต่งกาย มารยาท การศึกษา สังคม เศรษฐกิจ ที่ปรากฏชัดในการใช้วาทะแบบพรรณนา คือ การกล่าวรายงานถึงความคืบหน้าในการบริหารบ้านเมืองในสุนทรพจน์วาระปีใหม่ในทุกๆปี ภายหลังจากที่ไทยได้เข้าร่วมสงครามกับญี่ปุ่น การพรรณนาถึงประโยชน์ในการเชื่อใจและทำตามในตัวผู้นำจึงเริ่มแสดงออกมาในยุคต่อมา

3) ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับตัวผู้นำ

ความเป็นผู้นำในตัวของจอมพล ป. พิบูลสงครามถูกทำให้เด่นชัดด้วยการเน้นย้ำโดยคำขวัญ นโยบาย วิถีธรรมและคติธรรมต่างๆ จนเป็นเอกลักษณ์ประจำตัวของจอมพล ป. พิบูลสงคราม แต่ก็โดยการกระพือจากสื่ออื่นๆทั้งของรัฐบาลและเอกชน วาทะของจอมพล ป. พิบูลสงครามที่พรรณนาให้เชื่อผู้นำ จะเป็นไปโดยทางอ้อม โดยนำไปเปรียบเทียบ เช่นในบทประพันธ์ของสามัคคีชัยเรื่อง ชาติไทยได้ลวดข้ามเหวได้ดี แสดงถึงการที่คนไทยพึงกระทำตามผู้นำในสภาวการณ์คับขันของชาติ ดังความบางตอนด้านล่างนี้

"...พี่น้องทั้งหลายคิดให้ดีว่า การไต่ลวดข้ามเหวตลอดรอดฝั่งไปได้ คนใดจะต้องทำอย่างไร ถ้าพูดจะไต่ลวดได้ใหม่ ถ้าใจไม่แน่วแน่จะไต่ลวดข้ามได้ใหม่ ทุกท่านคงจะตอบว่า ใครจะไต่ลวดข้ามเหวจะต้องมีใจป่าพอ ตกลงใจเด็ดเดี่ยวว่า ถ้าข้ามไปได้ก็คือชนะ ถ้าข้ามไม่พ้นก็คอบหัก เมื่อตัดสินใจได้ดังนี้แล้วก็ลงมือไต่ลวดด้วยใจไม่ออกแวก ไม่พูดไม่บ่น ไม่เสียขวัญแลขวา ดังนี้จึงจะมีหวัง ไต่ลวดข้ามไปสู่ธงไชยชนะไปตลอดได้ ยิ่งคนนำหัวหน้าไต่ลวดด้วยแล้วต้องคอย ผ่อนฝีเท้าให้เหมาะกับคนข้างหลังอีกด้วย เพราะถ้าขาดระยะกันแล้วก็จะตามไม่ทันกัน เกาะหลังกันไม่ได้ ถ้าใครไต่พลาดเข้าคนหนึ่งลวดก็สิ้น เลยพากันตกจากลวดหมดรวมทั้งคนนำหน้าด้วย การ

รักษาจังหวะจะโคนของคนนำนี้ต้องสำรวมใจยิ่งเป็นพิเศษ ถ้าใครทำให้ใจ
สันนิษฐานเดียวไม่รู้จักรักษาจังหวะ รักษาความเร็วในการไต่ลวดไว้ได้ เป็นบ่อ
เกิดให้ตกเหวจากลวดกันหมดด้วย การไต่ลวดนี้เป็นตัวอย่างตรงทีเดียว
ของสถานการณ์ของชาติไทย เรากำลังไต่ลวดข้ามเหวกันทั้งชาติ ใครพลาด
ก็พาพลาตหมด ..."

นอกจากบทประพันธ์ในข้างต้นแล้ว จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ใช้การพรรณนา ยืนยัน
สุนทรพจน์ของพลเอกโทโจในประวัติศาสตร์ไทยกับญี่ปุ่น ตามสุนทรพจน์ตอบพลเอกโทโจ ใน
การลงนามกติกาสัญญาพันธมิตร เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2484 อีกด้วย ความว่า

"...เป็นการถูกต้องดังที่ ฯพณฯ ได้อ้างถึงประวัติศาสตร์ไทยกับญี่ปุ่น
ทั้งสองชาติได้มี สัมพันธไมตรีสืบเนื่องกันมาเป็นเวลาดั้ง 300 ปีเศษ การ
ตรวจค้นประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่น กระทำให้
เพิ่มพูนมิตรจิตและความไว้วางใจต่อกันและกันยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าขอกล่าว
เพิ่มเติมว่า บางทีไทยจะเป็นประเทศเดียวในโลกที่ได้มีความสัมพันธ์กับ
ญี่ปุ่นสืบเนื่องมาโดยไม่ขาดสาย เพราะว่าแม้ในสมัยที่ประเทศญี่ปุ่นได้ปิด
ประตูห้ามกันชนต่างชาติ และตัดการติดต่อกับต่างชาติอยู่เป็นเวลายาวนาน
ก็ยังปรากฏในจดหมายเหตุประวัติศาสตร์ทั้งทางไทยและทางญี่ปุ่น เป็น
ข้อความสอดคล้องต้องกันว่า ในระหว่างเวลาที่ประเทศญี่ปุ่นปิดประตูและ
ห้ามกันผู้คนและเรือของต่างชาตินั้น เรือไทยและคนไทยก็ยังได้รับอนุญาต
ให้ไปมาค้าขายกับประเทศญี่ปุ่นได้ ทั้งนี้ย่อมแสดงว่าความสัมพันธ์ใน
ระหว่างญี่ปุ่นกับไทยนั้นเป็นความสัมพันธ์อย่างดีพิเศษ ประวัติศาสตร์ของ
เรามีลักษณะคล้ายคลึงกัน ชาติญี่ปุ่นได้ถูกข่มเหงมาอย่างไรชาติไทยก็เคย
ถูกมาเช่นเดียวกัน ใน พ.ศ. 2407 เรือรบอังกฤษ ฮอลันดา ฝรั่งเศส และ
อเมริกัน พร้อมกันทั้ง 4 ชาติ แล่นขนานเข้าไปประดมยิงเมืองซีโมนิเลกิของ
ญี่ปุ่น และบังคับให้ญี่ปุ่นจ่ายเงินแก่ประเทศทั้งสี่เป็นจำนวน 3 ล้านเหรียญ
ทอง ต่อมาอีก 30 ปี คือใน พ.ศ. 2436 เรือรบฝรั่งเศสแล่นเข้ามาในแม่น้ำ
เจ้าพระยา บังคับให้ไทยจ่ายเงิน 3 ล้านบาท ฯพณฯ จะเห็นได้ว่าชาติทั้ง
สองของเราได้เผชิญโชคชะตาอย่างเดียวกัน ชาติฮอลันดาเป็นอีกชาติ
หนึ่งที่ได้ทำการข่มเหงไทยมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ส่วนอังกฤษนั้นไม่ต้อง
สงสัย ดินแดนของไทยได้ถูกอังกฤษเขียดเขื่อนเอาไปเป็นจำนวนไม่น้อย
ดินแดนอันอุดมของไทยในทิศใต้ได้ถูกแย่งชิงไป เขตแคว้นไทยใหญ่ซึ่งเป็น

ถิ่นของเชื้อชาติไทยแท้ ก็ถูกอังกฤษแยกเอาไป ฯพณฯ ย่อมเห็นได้ว่า ประวัติศาสตร์ของเราคล้ายคลึงกันมากในทางที่ข่มเหง จึงเป็นธรรมดาที่เราจะต้องเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันและผูกมิตรกันอย่างแน่นแฟ้น..."

การขอความร่วมมือในด้านต่างๆ ดังที่พบในสุนทรพจน์อื่น ก็สามารถนำมาสรุปได้ว่าเป็น การเน้นถึงการให้ความเชื่อถือ และทำตามผู้นำไปในคราวเดียวกัน เช่นเรื่องการแต่งกายที่ได้ออก คำวิงวอน และแสดงไปแล้วก่อนหน้านี้

4) ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์

การกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 2 ของจอมพล ป.พิบูลสงครามนั้น รัฐบาลได้ ระแวงระวังภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ที่แทรกซึมเข้ามาในประเทศ ทำให้ต้องมีการ ปราบปรามอย่างจริงจัง สำหรับเรื่องคอมมิวนิสต์นี้ สามารถนำมาเป็นตัวอย่างในการพรรณนาเพื่อ การโน้มน้าวใจได้ จากความที่แสดงไว้ในสุนทรพจน์วาระปีใหม่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2495 ดังต่อไปนี้

"...ทางรัฐบาลกำลังควบคุม และปราบปรามไม่ให้ลัทธิการปกครองระบอบ คอมมิวนิสต์ เข้ามาสู่ประเทศไทยของเราอย่างจริงจัง ถึงกับตรา พระราชบัญญัติปราบปรามที่มีบทลงโทษรุนแรงขึ้นแล้ว นอกจากนั้น ยังได้ กำลังจับกุมผู้มีเจตนาทำลายการปกครองระบอบประชาธิปไตย และ ส่งเสริมลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศของเราอีกด้วย และจะกระทำเช่นนั้น จนกว่าผู้นิยมลัทธิ คอมมิวนิสต์จะสูญไปจากประเทศไทย เพื่อให้การ ปกครองระบอบประชาธิปไตยมั่นคงยั่งยืนตลอดไปในการนี้..."

(สุนทรพจน์วาระปีใหม่ 31 ธันวาคม 2495)

การพรรณนาเพื่อการโน้มน้าวใจ ที่ปรากฏตามพัฒนาการทั้ง 4 ช่วง ยังสัมพันธ์กับการให้ รายละเอียดเพื่อความกระจ่างชัดทางข้อมูล และเป็นหลักฐานที่น่าเชื่อถืออีกประการหนึ่ง ในการ ให้ประกอบวาทศิลป์ โดยเป็นวิธีที่จอมพล ป. พิบูลสงครามใช้ควบคู่กันในการโน้มน้าวใจ

การให้รายละเอียด จอมพล ป. พิบูลสงคราม มักจะแสดงรายละเอียดในเรื่องต่างๆที่ รัฐบาลขอความร่วมมือไว้ในรูปแบบของคำวิงวอนในเรื่องต่างๆ และการชักชวนให้ประชาชน ดำเนินตามนโยบายทางวัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่ต้องการ เช่นการแต่งกายในรายละเอียดที่ ถูกต้องเหมาะสม และอาชีพการทำกินที่รัฐบาลเร่งให้มาสนใจประกอบเพื่อช่วยแก้ไขความขาด

แคลนด้วยประการต่างๆ ดังที่สามารถยกเอาความตอนหนึ่งในสุนทรพจน์ ตามพัฒนาการความเป็นชาติทั้ง 4 ช่วงดังนี้

1) ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับสถาบันการเมืองการปกครอง

จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ใช้คำแสดงสถานภาพของชาติ และความหมายของการเป็นชาติมาที่ตัวประชาชนของประเทศ โดยพยายามย้ายความสำคัญในตัวสถาบันและศูนย์กลางของการเป็นชาติที่มีมาแต่เดิมของสังคมไทยในขณะนั้น ออกมาจากสถาบันกษัตริย์ ไปสู่ "สถาบันประชาชน" ในรายละเอียดของการปกครองแบบเน้นรัฐกับประชาชน เห็นจากความตอนหนึ่งที่ย้ำถึงความมุ่งมั่นที่จะนำวิธีการของรัฐบาลให้สังคมในปกครองทำตาม คือ รัฐนิยม ตามสุนทรพจน์วันชาติ พ.ศ. 2482 ความว่า

"...ประเทศไทยได้เข้าสู่ระบอบใหม่ รัฐบาลได้พยายามสร้างความถาวรให้สำเร็จลุล่วงไปได้แล้วหลายประการ เป็นต้นว่า ได้แก้ไขสนธิสัญญาจนได้รับอิสรภาพทางการเมือง การศาล และการเศรษฐกิจ ได้ก่อสร้างกำลังป้องกันชาติให้แข็งแรงยิ่งขึ้น เพิ่มพูนความมั่นคงในทางการคลัง การเกษตร การพิทักษ์สันติสุขและอนามัยของประชาชน กับงานอื่นๆ อีกหลายอย่างอันเป็นปัจจัยแห่งความถาวร เพื่อให้งานที่ทำมาแล้ว และที่จะทำต่อไปได้ผลยั่งยืน ประชาชนชาวไทยจำต้องปลูกคุณลักษณะขึ้นให้สมกับระบอบใหม่ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงต้องสนใจในการสร้างความวัฒนาให้บังเกิดคู่กันไปกับความถาวรที่ได้พยายามทำมาแล้ว แต่การสร้างความถาวรต้องอาศัยกฎหมายบังคับได้ แต่การสร้างวัฒนานันั้นไม่สะดวกที่จะใช้กฎหมาย รัฐบาลจึงได้จัดให้มีอันหนึ่งขึ้นเรียกว่า "รัฐนิยม"..."

รัฐนิยมเป็นขั้นตอนที่ 3 ของ 4 กระบวนการ "สร้างชาติ" และสร้างความ "วัฒนาถาวร" รวมทั้งการเป็น "อารยประเทศ" และ "มหาอำนาจ" ซึ่งมีลำดับดังต่อไปนี้ คือ 1. ออกคำเชิญชวน 2. แสดงตัวอย่าง 3. ออกรัฐนิยม 4. ออกกฎหมาย การมี "รัฐนิยม" เพื่อสร้างความมีระเบียบและวัฒนธรรมอันดีงามในประเทศ ยกตัวอย่างการมีวัฒนธรรมอันดีงามของประเทศชาติ ตั้งเสมือน "อุดมคติ" อันพึงประสงค์ของชาติ เพื่อวางแนวทางในการปฏิบัติของราษฎรปฏิบัติได้ง่ายขึ้นและตรงตามความต้องการของรัฐบาลหรือตัวผู้นำ การมีรัฐนิยมนั้นมีรายละเอียดจากความตอนหนึ่งของสุนทรพจน์ฉบับเดียวกันว่า

“...**รัฐนิยม** คือ การปฏิบัติให้เป็นประเพณีนิยมประจำชาติ เพื่อให้บุตรหลานอนุชนคนไทยเรายึดถือและปฏิบัติ รัฐนิยมนี้มีลักษณะและละม้ายคล้ายคลึงกับจรรยา มารยาทของอารยะชนจะพึงประพฤติตนเอง...”

หลังจากที่ออก**รัฐนิยม**ในการเรียกชื่อประเทศได้ไม่นาน ประเทศไทยก็เกิดการเรียกร้องดินแดนจากฝรั่งเศสคืน ซึ่งเป็นจุดพลิกผันขั้นแรกของไทยในเวทีโลก

2) ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับวัฒนธรรมเดิมและวัฒนธรรมสากล ที่สร้างคุณค่าและเอกลักษณ์ให้สังคมไทย

ในขณะที่ไทยกำลังเรียกร้องดินแดนอยู่นั้น การแสดงออกถึงการมีวัฒนธรรมอันดีงาม และรู้จักในอารยธรรมสากลที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก กลายเป็นหัวข้อที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ใช้เรียกร้องต่อประชาชนให้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางรูปลักษณ์ จนกำหนดออกมาเป็นข้อปลีกย่อยต่างๆ ดังที่พบในคำวิงวอนเรื่องการสวมหมวกและการแต่งกายที่ได้แสดงก่อนหน้านี้ ดังที่ออกมาในรูปของประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องการแต่งกายของสตรี (แนวการสร้างชาติและป้องกันประเทศ, 2484) และจากคำชมเชยในรายละเอียดการแต่งกายของสตรีจากคำปราศรัยวันชาติ 24 มิถุนายน 2486 แก่ประชาชน ทางวิทยุกระจายเสียง ความว่า

“...สำหรับฝ่ายหญิงช่างประดิษฐ์ ช่างแต่ง จนได้ยื่นคำยกย่องชมเชยทั่วไป เพราะท่านเหล่านั้นเอง ทำให้ชาติไทยสดใสมีชีวิตชีวาขึ้น แต่ก่อนไม่มีใครได้ยื่นใครชมว่า “ไปพบหญิงแต่งกายงาม” มีแต่ว่า “ไปพบหญิงโบหน้าสวย” มาบัดนี้สิ ผู้ชายจะพูดกันเมื่อกลับจากไปในสังคมใดๆ ว่า “วันนี้ฉันมีโชค เห็นหญิงคนหนึ่งแต่งกายด้วยนุ่งกระโปรง สวมหมวก เหมาะสมสวยจริง ยิ่งรองเท้างามด้วย ก็ดูงามระหง ไม่แพ้หญิงชาติใดๆในโลกนี้...”

(คำปราศรัย วันชาติ 24 มิถุนายน 2486)

รายละเอียดในการแต่งกายถูกยกขึ้นมาให้ความสำคัญในยุคดังกล่าวนี้อย่างจริงจัง ถึงกับกำหนดเวลาและสถานที่อย่างเป็นทางการจะลักษณะ ครั้งหนึ่งในประเทศไทยการไม่สวมหมวกในที่สาธารณะถือเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย (แนวการสร้างชาติและป้องกันประเทศ, 2484)

3) ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับตัวผู้นำ

ลักษณะการแสดงรายละเอียดนั้น ไม่พบว่าจอมพล ป. พิบูลสงครามแสดงไว้ในสุนทรพจน์อย่างชัดเจน สิ่งที่น่าจะเป็นการเน้นจากสื่อแหล่งอื่นที่ใช้คำขวัญ ชาว และยกคำสำคัญเข้า

มาช่วย สนับสนุนสถานภาพของนายกรัฐมนตรี ให้กลายเป็นผู้นำแบบเบ็ดเสร็จ แม้จะอยู่ในรัฐบาล ในระบอบประชาธิปไตยก็ตาม เห็นจากการตั้งคำขวัญประจำหนังสือพิมพ์ต่างๆ (อ้างถึงในอวยพร พานิช, 2533) ดังนี้

หนังสือพิมพ์ประมวณวัน ใช้ "เชื่อผู้นำชาติพ้นภัย"

หนังสือพิมพ์ประชานิมิตร ใช้ "เชื่อพิบูลสงคราม ชาติปลอดภัย"

หนังสือพิมพ์สุวันนภูมิ ใช้ "ความปลอดภัยของชาติ อยู่ที่เชื่อผู้นำ"

หนังสือพิมพ์ศรีกรุง ใช้ "เชื่อพิบูลสงคราม ชาติไม่แตกสลาย"

ช่วงนี้เสรีภาพทางการพูดและการเขียนที่ขัดแย้งกับรัฐบาลก็ถูกกลืนหายไปด้วย

4) ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์

การขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ กับการยึดครองพื้นที่แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็น สิ่งที่น่าหนักใจสำหรับรัฐบาล และเหล่าคอมมิวนิสต์นั้นมียุทธวิธีเข้าถึงประชาชนที่เป็นคนชายขอบ อยู่ห่างไกลจากการดูแลช่วยเหลือของรัฐบาล ให้สนใจในลัทธิและเอาเข้าพวก โดยการให้ความเห็นใจและสนใจ พร้อมให้ความหวังแก่ราษฎรเหล่านั้นในการมีความเท่าเทียมกันทุกๆด้าน อย่างที่ประชาชนส่วนใหญ่พึงมี (ธานินทร์ ภิรมย์วิเชียร, 2518)

ประเด็นการคุกคามของลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นลัทธิที่ก่อความไม่สงบสุขต่อบ้านเมือง ทำให้การบริหารแผ่นดินไม่สามารถทำได้เรียบร้อย ในสมัยที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 2 ไม่ได้แสดงรายละเอียดอย่างชัดเจน แต่พอที่จะสามารถนำบางตอนในสุนทรพจน์ ปี พ.ศ. 2496 มาไว้ดังนี้

"...อนึ่ง แม้ภัยซึ่งสืบเนื่องมาจาก "ลัทธิ" กล่าวในทางคติธรรมจะเห็นได้ว่า ค่ายเสรีประชาธิปไตยนั้น เป็นค่ายซึ่งรักษาศานติภาพอันถาวรของโลก อย่างแท้จริง ไม่มีพลาณภาพอันใดจะมาเล็งล้างทำลายได้ ส่วนค่ายคอมมิวนิสต์นั้นได้เผยแผ่ลัทธินิยมและระบบ ของตนโดยก่อให้เกิด ความปั่นป่วนแก่พลโลกทุกประเทศ กระทำให้บ้านเมืองแต่ละประเทศนั้น ๆ ไม่มี ความสงบสุข ยุยงให้ประชาชนกระด้างกระเดื่องต่อการบริหารราชการแผ่นดิน ก่อให้เกิดความเกลียดชังระหว่างประชาชนด้วยกัน ซึ่งมีความมุ่งหมาย ในประการที่สุดที่จะได้นำลัทธิของตนเข้ามาใช้เป็นระบอบการปกครองของประเทศต่าง ๆ นั้น แต่ทหารหาญและตำรวจของเรา ก็ได้ประกอบกรณียกิจ

ตามหน้าที่ให้แก่ประเทศไทย และรักษาเอกราชอธิปไตย และศานคติสุข
ของชาติให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยตามเดิมในทุกวิถีทาง ทั้งภายในและ
ภายนอกประเทศ..."

(สุนทรพจน์วันปีใหม่ พ.ศ.2496)

สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า การระวางภัย และต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์นั้นเป็นหน้าที่ที่
ทหารตำรวจจะเป็นผู้มีบทบาทหลัก ดังนั้นการแสดงรายละเอียดต่อประชาชนจึงไม่ได้จำเป็นมาก
นัก ทำให้ไม่ค่อยพบวาทะแสดงรายละเอียดการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ในพัฒนาการช่วง
ดังกล่าวนี้

หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงยุครัฐบาลจอมพล ป. พิบูล
สงครามสิ้นสุดลง (พ.ศ.2500) นับเป็นช่วง 25 ปี แรกของการใช้ระบอบประชาธิปไตยในเมืองไทย
สถาบันต่างทางสังคมได้ถูกเปลี่ยนแปลงบทบาทและมีความหมายทางการเมืองต่างจากเดิม
และเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาถึงการเชื่อมโยงสถาบันต่างๆในสังคมในยุคของจอมพล ป. พิบูล
สงคราม โดยการพิจารณาจากลักษณะภาษาทางการเมืองเป็นเกณฑ์

สรุปได้ว่ารูปแบบที่ปรากฏในวาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม จะแบ่งตาม
ลักษณะของวาทะเป็นหลัก ได้แก่ 1) สุนทรพจน์และคำปราศรัย 2) คำวิงวอน 3) บทประพันธ์ของ
สามัคคีชัย และปรากฏลักษณะภาษาทางการเมืองเพื่อการชักชวนเป็นหลัก โดยใช้ความคิด
พื้นฐาน การอ้างถึงสิ่งที่เกี่ยวข้อง และข้อสรุปในการแนะนำและชักจูงใจต่อประชาชนที่รับฟังคำ
ปราศรัย นอกจากนี้ยังมีภาษาทางการบริหารและภาษาทางกฎหมายปะปนอยู่ด้วย การโน้มน้าว
และชักชวนให้เกิดกาปฏิบัติออกมาทั้งรูปแบบของการสารนิเทศ การโน้มน้าวใจ และการจรรโลงใจ
โดยใช้การพรรณนาและให้รายละเอียดเป็นส่วนใหญ่ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือต่อวาทะนั้นๆ